

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ετος 11ο - Τεύχος **43**

(Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1996)

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

	Σελ.
☐ Φ. Παναγιωτοπούλου: <i>Αγροτική Πίστη: Η Θέση του Τραπεζικού Συστήματος απέναντι στο Γεωργικό Τομέα</i>	129
☐ Τ. Νικολόπουλου: <i>Το Σχέδιο Καταστατικού των Ευρωπαϊκών Συνεταιρισμών</i>	137
☐ Π.Α. Θεοδοσίου: <i>Προς μία Διανησιωτική Συνεταιριστική Συνεργασία στο Β.Α. Αιγαίο</i>	153
☐ Ian Mc Pherson: <i>Οι Νέες Συνεταιριστικές Αρχές</i>	165
☐ Εκείνοι που φεύγουν: <i>Χαρίλαος Χρ. Παπαχρίστου</i>	185
<i>Γιώργος Μυρτάκης</i>	191

Στην Ελλάδα της Ευρώπης, στον κόσμο του 2000
υπάρχει μία εταιρία

ΤΟΣΟ ΜΕΓΑΛΗ

για να σας προσφέρει σύγχρονα προγράμματα
που ταιριαζουν στις ανάγκες σας

ΟΣΟ ΚΑΙ ΦΙΛΙΚΗ

για να είναι δίπλα σας κάθε στιγμή με σιγουριά.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

Μια Εταιρία σύγχρονη, δυναμική και ανθρωπινή.

Με ένα πληθος πρωτοποριακών και εξειδικευμένων προγραμμάτων
που αγκαλιάζει τις ανάγκες σας.

ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

- ΦΩΤΙΑΣ
- ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
- ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
 - ΑΤΟΜΙΚΩΝ
 - ΟΜΑΔΙΚΩΝ
- ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ
- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΛΙΣΜΟΥ
- ΚΛΟΠΗΣ
- ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ
- ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
- ΣΚΑΦΩΝ
- ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ
- ΣΥΝΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
- ΔΕΦΥΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
- ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
 - ΦΗΝΟΚΗΠΙΑ
 - ΝΕΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
 - ΑΦΘΕΛΙΑ ΚΕΡΑΩΝ
 - ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ
 - ΤΑΞΙΔΙΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ
 - ΜΙΚΡΑ ΖΩΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

- LEASING
- ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ
- ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

**ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**

ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΚΕΝΤΡΟΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΣ 101 151 24 Π. Αθήνα
Τηλ: (01) 9358 612, 9358 712, 9358 813, 9358 902, 7321 223 001 ΔΟΥΡΟ ΟΡ. ΠΑΡ. (01) 9358 924

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Έτος 11ο - Τεύχος 4

(Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1996)

«Αγροτική Πίστη: Η Θέση του Τραπεζικού Συστήματος απέναντι στο Γεωργικό Τομέα»*

Του Φ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Υποδιοικητή της ΑΤΕ

Η γεωργία και η αγροτική πίστη, οι δύο κεντρικές έννοιες του θέματός μας, διέρχονται μεταβατική περίοδο ριζικών αλλαγών, υπό την επίδραση παραγόντων παγκόσμιας εμβέλειας. Μεταξύ των παραγόντων που επηρεάζουν καταλυτικά τις αλλαγές στη γεωργία περιλαμβάνονται:

Πρώτον, οι λεγόμενες τεχνολογίες αιχμής, όπως η βιοτεχνολογία που δημιουργεί νέες συνθήκες παραγωγής για τα φυτικά και τα κτηνοτροφικά προϊόντα. Περιοριστικοί παράγοντες όπως το ψυχρό κλίμα, η πενία του εδάφους, η ανομβρία και η ευπάθεια σε έντομα ή φυτονόσους θα αντιμετωπίζονται στο εργαστήριο του ερευνητή, όπου θα προετοιμάζεται η παραγωγή του πολλαπλασιαστικού υλικού. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα μετατοπίζονται από τους φυσικούς παράγοντες στην οργάνωση της παραγωγής και στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που τη στηρίζουν (έρευνα, εφαρμογές, εμπορία, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, πληροφόρηση κλπ.).

Δεύτερος παράγοντας είναι η επιτάχυνση της απελευθέρωσης των αγροτών των γεωργικών προϊόντων, μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, στα πλαίσια του Γύρου της Ουρουγουάης, που οδηγεί σε μεγάλης έκτασης ανακατανομή της γεωργικής παραγωγής μεταξύ αναπτυσσόμενων και αναπτυσσόμενων χωρών. Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα διατηρήσουν τα προϊόντα έντασης κεφαλαίου, με ενσωματωμένα υψηλά ποσοστά υπηρεσιών – οργανωτικών, ερευνητικών, χρηματοπιστωτικών – και με διαδικασίες παραγωγής που εγγυώνται υγιεινά προϊόντα και δεν υποβαθμίζουν το περιβάλλον. Η αγροτική οικονομία στις χώρες αυτές θα αλλάξει δομή. Νέοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας θα αναπτυχθούν για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας που θα εμπλουτίσουν τον κοινωνικό ιστό της επαρχίας και θα συγκρατήσουν τον πληθυσμό στις εστίες του. Διαφορετικά, μόνο με μεταφορά κοινωνικών πόρων θα καταστεί δυνατή η συγκράτηση του ανθρώπου στο χωριό, ιδιαίτερα στο ορεινό, όπου η παρουσία του είναι απαραίτητη όχι τόσο ως παραγωγού, όσο ως φύλακα της φύσης, υπηρεσία για την οποία δικαιούται αμοιβής που δεν προσφέρει η αγορά.

Τρίτον, οι αλλαγές στο χώρο της Α. Ευρώπης δημιουργούν προϋποθέσεις στα-

(*) Εισήγηση στην Ημερίδα «Το μέλλον της ελληνικής γεωργίας στο πλαίσιο των διεθνών εξελίξεων» που οργάνωσε το ΓΕΩΤ.Ε.Ε.

διακής επέκτασης της ενοποίησης της κοινοτικής γεωργίας προς Ανατολάς, με τελικό στόχο μια πανευρωπαϊκή γεωργική αγορά. Η προοπτική αυτή συνδυάζει ευκαιρίες που συνδέονται με την ύπαρξη συμπληρωματικών κλάδων παραγωγής και προβλήματα που προέρχονται από ανταγωνιστικά προϊόντα. Είναι ανάγκη για ένα προγραμματισμό προσαρμογής προς τη νέα εικόνα της ευρωπαϊκής γεωργίας, ώστε να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες και να περιοριστούν οι συνέπειες από τα προβλήματα.

Τέλος, **τέταρτον**, παγκόσμιας εμβέλειας παράγοντα, θα ήθελα να αναφέρω τις νέες άγνωστες ως χθες αξίες που πήραν τη μορφή κινήματων, όπως το κίνημα των οικολόγων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των καταναλωτών για την παραγωγή υγιεινών τροφίμων. Ο καταναλωτής δεν θα διαλέγει πλέον από ό,τι του προσφέρεται αλλά θα υπαγορεύει στον παραγωγό το τι θα παράγει και πώς θα το παράγει.

Η **αγροτική πίστη** καλείται να βοηθήσει τη γεωργία να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες. Καλείται να εξασφαλίσει πρόσθετα κεφάλαια και υπηρεσίες με αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο. Και τούτο μέσα σε ένα νέο τραπεζικό περιβάλλον έντονα ανταγωνιστικό, που δημιούργησε η απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η παγκοσμιοποίησή τους, ο εκσυγχρονισμός και η τάση αποεξειδίκευσης των τραπεζών. Μια εξειδικευμένη ως χθες αγροτική τράπεζα μπορεί να χρηματοδοτεί εξαγωγικούς τομείς και παραδοσιακές εμπορικές τράπεζες να χρηματοδοτούν γεωργικές δραστηριότητες. Από πρώτη ματιά η αλλαγή αυτή δημιουργεί θετικές εντυπώσεις. Μια βαθύτερη θεώρηση όμως προκαλεί ανησυχίες για συνέπειες που θα πρέπει να προληφθούν. Για να γίνω περισσότερο σαφής, θα μου επιτρέψετε να οριοθετήσω το πεδίο της αγροτικής πίστης και να παρουσιάσω τις ιδιαιτερότητες που την ξεχωρίζουν από άλλες κατηγορίες πίστης.

Η αγροτική πίστη, υπό την ευρεία έννοιά της, καλύπτει το χώρο της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής, της μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων καθώς και την παραγωγή και διακίνηση των γεωργικών εισροών (σπόροι, λιπάσματα κλπ.). Υπό τη στενή της έννοια, η αγροτική πίστη περιορίζεται στην πρωτογενή παραγωγή, η οποία βρίσκεται συνήθως στο περιθώριο του ενδιαφέροντος των εμπορικών τραπεζών.

Αυτή ακριβώς, η υπό στενή έννοια αγροτική πίστη, παρουσιάζει ιδιαιτερότητες κατά χώρα, ανάλογα με το βαθμό ανάπτυξης της γεωργίας και ανάλογα με το πρότυπο οργάνωσής της, που ιστορικοί λόγοι καθιέρωσαν σε κάθε χώρα. Επιλεκτικά αναφέρω περιπτώσεις οικονομιών με πιο αναπτυγμένη γεωργία από την ελληνική, που μπορούν να αποτελέσουν οδηγό για τις εξελίξεις που θα ακολουθήσουν ή θα δρομολογηθούν και στην Ελλάδα. Άλλωστε τα συστήματα αγροτικής πίστης στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου υπάρχουν, ελέγχονται από το κράτος ή από το συνεταιριστικό κίνημα, το οποίο επίσης αποτελεί προέκταση του κράτους στις χώρες αυτές.

Στις ΗΠΑ τη χώρα με την πιο αναπτυγμένη μορφή επιχειρηματικής γεωργίας, η αγροτική πίστη ασκείται τόσο από εμπορικές τράπεζες που απευθύνονται στις μονάδες βιομηχανικού τύπου, ως προς την οργάνωση και την κλίμακα παραγωγής, όσο και από εξειδικευμένες συνεταιριστικές που συγκροτούν το Farm Credit System, μέσω του οποίου εξασφαλίζεται η χρηματοδότηση μονάδων που δεν έχουν πρόσβαση στην κανονική τραπεζική αγορά. Υπάρχει ακόμα και το τελευταίο

καταφύγιο της αγροτικής πίστης, το Farmers Home Administration, που ασκεί πίστη κοινωνικού κυρίως χαρακτήρα. Στο σύστημα αυτό, ο ρόλος του συνεταιριστικού τομέα, που σημειωτέον ότι επιδοτείται από τον Ομοσπονδιακό προϋπολογισμό για την εκπλήρωση της αποστολής του, διαχρονικά ενισχύεται αντί να χαλαρώνει.

Στην Ε.Ε., όπου κυριαρχεί η οικογενειακή μικρομεσαίου μεγέθους γεωργική επιχείρηση, η αγροτική πίστη στις περισσότερες χώρες στηρίζεται στο θεσμό των συνεταιριστικών τραπεζών, για τις οποίες δεν προβλέπονται ειδικά προνόμια στα πλαίσια της Ενιαίας Τραπεζικής Αγοράς. Η κάθε χώρα αντιμετωπίζει τα προβλήματα της αγροτικής πίστης ανάλογα με τη δομή που ιστορικά έχει δημιουργηθεί σε αυτή. Στη Μ. Βρετανία, η οποία παρουσιάζει επιχειρηματικής μορφής γεωργία που προσεγγίζει εκείνη των ΗΠΑ το σύστημα αγροτικής πίστης περιλαμβάνει εμπορικές τράπεζες και θεσμούς που καλύπτουν το κενό της έλλειψης εξειδικευμένων φορέων, όπως:

α) Το Agricultural Mortgage Corporation, με αντικείμενο τη χορήγηση μεσομακροπρόθεσμων δανείων, που βρίσκονται συνήθως έξω από τα ενδιαφέροντα των εμπορικών τραπεζών, και

β) Δύο Οργανισμοί Κρατικών Εγγυήσεων:

- *Agricultural Credit Corporation* και
- *Agricultural Finance Corporation*

οι οποίοι αναλαμβάνουν, μετά από σχετική διαδικασία, την εξόφληση ζημιών, που προκύπτουν στις τράπεζες από την αδυναμία εξόφλησης δανείων που έχουν χορηγήσει.

Στη Γαλλία, Ολλανδία και Γερμανία, για να περιοριστώ στις χώρες με την αποτελεσματικότερα οργανωμένη αγροτική πίστη, οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν βαθιές ρίζες στο παρελθόν, που τους επέτρεψαν με αφετηρία και στη συνέχεια με πυρήνα τη γεωργία, να γιγαντωθούν, να αγαλιάσουν όλους τους τομείς της εθνικής οικονομίας, να επεκταθούν διεθνώς και να εξελιχθούν σε τράπεζες με ηγετική θέση στη χώρα τους και στο παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα. Οι τράπεζες αυτές – *Credit Agricole* Γαλλίας, *Rabobank* Ολλανδίας, *DGB* Γερμανίας – παρά το ότι ικανοποιούν το σύνολο σχεδόν των αναγκών της γεωργίας, το τμήμα του γεωργικού χαρτοφυλακίου τους αντιπροσωπεύει μικρό ποσοστό του συνολικού, οι δε διαφοροποιημένες πηγές εσόδων τους επιτρέπουν να εξασφαλίζουν τους πόρους που χρειάζονται οι αγρότες των χωρών τους με ευνοϊκούς όρους, χωρίς δηλαδή πρόσθετες επιβαρύνσεις, όπως θα δικαιολογούσε το μικρό μέγεθος των δανείων, η μικρή ταχύτητα κυκλοφορίας τους και το συνήθως μικρό περιεχόμενό τους σε άλλες εσοδοφόρες τραπεζικές εργασίες.

Στη χώρα μας, η αγροτική πίστη ασκείται αποκλειστικά από την Αγροτική Τράπεζα από τη σύστασή της, το 1929, σε συνεργασία με τις συνεταιριστικές οργανώσεις για τους συνεταιρισμένους αγρότες και παρουσιάζει ιδιαιτερότητες–χαρακτηριστικά, που αντανακλούν το επίπεδο ανάπτυξης της γεωργίας και την ξεχωρίζουν από τα συστήματα άλλων χωρών.

Ειδικότερα, η αγροτική πίστη στην Ελλάδα συνδέεται με τους στόχους της γεωργικής πολιτικής και την εξέλιξη της τεχνολογίας. Η Αγροτική Τράπεζα χρηματοδοτεί κλάδους παραγωγής και επενδυτικά σχέδια που είναι σύμφωνα με τους στόχους του γεωργικού προγράμματος, στο οποίο ενσωματώνονται και οι στόχοι της

ΚΑΠ. Η διασύνδεση της αγροτικής πίστης με την τεχνολογική εξέλιξη αρχικά εξασφαλιζόταν με τον προσδιορισμό συγκεκριμένων τύπων και ποσοτήτων γεωργικών εισροών (λιπασμάτων, σπόρων κλπ.), που οι χρηματοδοτούμενοι αγρότες έπρεπε να προμηθευτούν. Μέχρι πριν δέκα χρόνια περίπου, η ΑΤΕ εφάρμοζε και τη βραχυπρόθεσμη πίστη σε είδος, παρέχοντας στους πιστούχους της αντί για χρήματα συγκεκριμένες ποσότητες και τύπους γεωργικών εφοδίων. Η άνοδος του επιχειρηματικού και του εισοδηματικού επιπέδου των αγροτών, καθώς και η βελτίωση της οργάνωσης του εμπορίου γεωργικών εφοδίων οδήγησαν σε χαλάρωση της σχέσης αυτής. Σήμερα, η πολιτική χρηματοδότησης συνδέει το ύψος των δανείων με την απαιτούμενη δαπάνη για συγκεκριμένες εισροές σύγχρονης τεχνολογίας και η επιλογή αφήνεται στον ίδιο τον αγρότη.

Παράλληλα, η τράπεζα κατευθύνει τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού της γεωργίας με την εκπόνηση και αξιολόγηση σχεδίων επενδύσεων από τις υπηρεσίες της για λογαριασμό των αγροτών-πιστούχων της, τα οποία σχέδια χρηματοδοτεί και επιβλέπει την εφαρμογή και την αξιοποίησή τους μέχρι την αποπληρωμή των δανείων. Με τον τρόπο αυτό έχει επιτευχθεί συνέπεια μεταξύ στόχων γεωργικής πολιτικής και αγροτικής πίστης και αποτελεσματική διάχυση της τεχνολογικής εξέλιξης σε όλες τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμο να δούμε τις αναμενόμενες επιπτώσεις στην τρόπο άσκησης της αγροτικής πίστης από τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στην τραπεζική αγορά. Προηγουμένως όμως, θα ήταν σκόπιμο να συνοψίσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά της αγροτικής πίστης όπως ασκείται κυρίως στην Ελλάδα από την ΑΤΕ αλλά και στην Ε.Ε., από τις μεγάλες συνεταιριστικές τράπεζες. Οι τράπεζες αυτές:

α) Καλύπτουν κατά προτεραιότητα τις ανάγκες της γεωργίας, η δε επέκτασή τους στους άλλους τομείς δεν γίνεται με αφαίρεση πόρων από τη γεωργία αλλά με την αξιοποίηση των αυξημένων κεφαλαίων που συγκεντρώνουν λόγω μεγέθυσής τους.

β) Καλύπτουν τις ανάγκες όλων των αγροτών, με μικρές ή μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ανεξάρτητα αν κατοικούν σε περιαστικές ή σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές.

γ) Παρέχουν όλα τα είδη δανείων που χρειάζονται οι αγρότες, βραχυπρόθεσμα και επενδυτικά, για αγορά γης, για γεωργικά κτίσματα και για κάλυψη των στεγαστικών αναγκών της οικογένειας.

δ) Διαθέτουν πυκνό δίκτυο καταστημάτων στην ύπαιθρο χώρα, ιδιαίτερα οι συνεταιριστικές τράπεζες.

ε) Ενσωματώνουν στη χρηματοδότηση, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης της γεωργίας της χώρας τους, οργανωτικές και τεχνικοοικονομικές υπηρεσίες που χρειάζεται ο αγρότης. Το χαρακτηριστικό αυτό υπήρξε και παραμένει πιο εμφανές στην περίπτωση της αγροτικής πίστης της χώρας μας λόγω των αυξημένων αναγκών των αγροτών μας στις υπηρεσίες αυτές και επειδή δεν υπάρχουν, τουλάχιστον στο βαθμό που χρειάζεται, άλλες εκτός της ΑΤΕ κρατικές ή ιδιωτικές ή συνεταιριστικές μονάδες εξειδικευμένες στην παροχή τεχνικοοικονομικών και οργανωτικών υπηρεσιών στους αγρότες.

Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά είναι προφανές ότι δεν τα εξασφαλίζει το δίκτυο των εμπορικών τραπεζών, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, και κατά συνέπεια και όταν χρηματοδοτεί τη γεωργία, δεν ασκεί ουσιαστικά αγροτική πίστη. Συνήθως οι εμπορικές Τράπεζες:

α) Περιορίζονται στη χορήγηση βραχυπρόθεσμων δανείων σε μεγάλες μονάδες, δηλαδή δεν παρέχουν όλα τα είδη δανείων που χρειάζονται μια γεωργική εκμετάλλευση και αποκλείουν κατά κανόνα τις μικρές, τις μεσαίες και τις απομακρυσμένες.

β) Καθορίζουν το ύψος των χορηγήσεων τους με βάση τις παρεχόμενες εμπράγματα διασφαλίσεις και όχι τις πραγματικές, ποσοτικές και ποιοτικές, ανάγκες των αγροτών.

γ) Χρηματοδοτούν τη γεωργία σε περιόδους αυξημένης ρευστότητας, ενώ σε αντίθετες περιόδους περιορίζονται στους παραδοσιακούς τους χώρους, δηλαδή δεν θέτουν σε πρώτη προτεραιότητα τη γεωργία, όπως κάνουν οι τράπεζες αγροτικής πίστης.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στον τρόπο χρηματοδότησης της γεωργίας από μια εξειδικευμένη αγροτική Τράπεζα και από μια εμπορική. Η πρώτη ασκεί αγροτική πίστη, όπως την χρειάζεται ο αγρότης, η δεύτερη εξομοιώνει τον αγρότη με ένα οποιονδήποτε άλλο επιχειρηματία. Η πρώτη προσθέτει στον τραπεζικό ορθολογισμό και κοινωνική διάσταση. Κοινωνική διάσταση με την έννοια της μη εξαιρέσης-απομόνωσης των μικρών πελατών και των απομακρυσμένων περιοχών επειδή έχουν υψηλότερο κόστος. Αντίθετα, η εμπορική συγκεντρώνει τις χρηματοδοτήσεις της στους πιο αποδοτικούς πελάτες και προσδιορίζει τη σύνθεση των χορηγήσεων της (βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες) υπέρ των κατηγοριών εκείνων που αφήνουν υψηλότερα περιθώρια κέρδους.

Όμως, οι διαφορές αυτές μεταξύ αγροτικών και εμπορικών τραπεζών δεν εμποδίζουν, μετά την απελευθέρωση της τραπεζικής αγοράς, τις δεύτερες να προσελκύουν ένα μέρος μεγάλων πελατών από τις πρώτες και να τις περιορίζουν όλο και περισσότερο στο τμήμα της γεωργίας με το υψηλότερο κόστος. Πώς αντιδρούν οι αγροτικές τράπεζες και η Πολιτεία στη νέα ισορροπία που τείνει να διαμορφωθεί και απειλεί να στερήσει τη γεωργία από τα εξειδικευμένα τραπεζικά ιδρύματά της και να θέσει εκτός τραπεζικής αγοράς τις μικρομεσαίες και απομακρυσμένες γεωργικές εκμεταλλεύσεις;

Οι ίδιες οι αγροτικές τράπεζες αντιδρούν (i) με τον εκσυγχρονισμό τους, ώστε να είναι ανταγωνιστικές από άποψη ποιότητας, κόστους και ταχύτητας εξυπηρέτησης, (ii) με τη μετεξέλιξή τους σε τράπεζες πολλαπλών δραστηριοτήτων, ώστε να παρέχουν πλήρη τραπεζική εξυπηρέτηση στους πελάτες τους και (iii) με την επέκταση των δραστηριοτήτων τους και σε άλλους τομείς της οικονομίας, ώστε να αυξήσουν το μέγεθός τους και να δημιουργήσουν νέες πηγές εσόδων. Οι μεγάλες συνεταιριστικές τράπεζες της Γαλλίας, Ολλανδίας, Γερμανίας, που προαναφέραμε, είχαν επιτύχει και τη μετεξέλιξή τους και τη μεγέθυνσή τους πριν την απελευθέρωση της τραπεζικής αγοράς, γι' αυτό και συνεχίζουν την άσκηση της αγροτικής πίστης, χωρίς ουσιαστική διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών που προαναφέραμε και χωρίς να επωφεληθούν της απελευθέρωσης για να επιβαρύνουν τους μικρομεσαίους αγρότες με υψηλότερα επιτόκια. Τα προβλήματα που οι τράπεζες αυτές αντιμετωπίζουν είναι τα γενικότερα προβλήματα τα οποία δημιουργεί ο διαρκώς οξυνόμενος ανταγωνισμός στην τραπεζική αγορά.

Στις ΗΠΑ το δυαδικό σύστημα και η προστασία των συνεταιριστικών τραπεζών από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση συνεχίζονται, γι' αυτό και η απελευθέρωση της τραπεζικής αγοράς δεν δημιουργεί νέα προβλήματα για την αμερικανική γεωργία. Το ίδιο και για τη βρετανική γεωργία, όπου ισχύει το ιδιόρρυθμο σύστημα που περιγράψαμε.

Στην Ελλάδα, η ΑΤΕ έχει θέσει ως πρότυπό της τις Συνεταιριστικές Τράπεζες της Γαλλίας, Ολλανδίας και Γερμανίας. Ενώ, όμως, εκείνες είχαν ξεπεράσει σε μέγεθος τις ανάγκες της γεωργίας της χώρας τους και είχαν μετεξελιχθεί σε τράπεζες πολλαπλών δραστηριοτήτων πριν την απελευθέρωση των τραπεζικών αγορών, η ΑΤΕ καλείται να τις ακολουθήσει σε μια περίοδο έντονου τραπεζικού ανταγωνισμού. Το έργο της είναι δύσκολο παρά την πρόοδο που έχει επιτελέσει η ΑΤΕ στο διάστημα των τελευταίων είκοσι ετών, κατά το οποίο άρχισε να μετεξελίσσεται σε μια εξειδικευμένη μεν αλλά πολλαπλών δραστηριοτήτων τράπεζα, να επεκτείνεται στον αστικό χώρο, να πλουτίζει τη δέσμη των προϊόντων της, να λειτουργεί ένα από τα πιο σύγχρονα στην Ευρώπη Εκπαιδευτικά Κέντρα, να δημιουργεί ένα από τους ισχυρότερους χρηματοπιστωτικούς ομίλους της χώρας, να ενισχύει την ευρωπαϊκή διάστασή της με την παρουσία της στο εξωτερικό και τη συνεργασία της με την Κοινότητα για την εφαρμογή προγραμμάτων στην Ελλάδα και στην Ανατολική Ευρώπη κλπ.

Όμως, μόνη η προσπάθεια της Αγροτικής Τράπεζας ίσως δεν αρκεί για να διατηρήσει η άσκηση της αγροτικής πίστης τα χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα για την προσαρμογή της ελληνικής γεωργίας στον κόσμο του 2000. Θα πρέπει να ενισχυθεί στην προσπάθειά της (i) από τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, οι οποίες καλούνται να διευρύνουν τη συμμετοχή τους στο σύστημα αυτόνομης άσκησης της αγροτικής πίστης που έχει αναπτύξει η ΑΤΕ, ώστε με την ομαδική χρηματοδότηση των αγροτών να περιοριστεί το κόστος δανεισμού και (ii) από την Πολιτεία, αφού και στις πιο αναπτυγμένες οικονομίες, όπου δεν υπάρχουν αυτοδύναμα συστήματα αγροτικής πίστης, λειτουργούν, εκτός του τραπεζικού ανταγωνισμού, ρυθμιστικοί μηχανισμοί και θεσμοί δημόσιου ή ημιδημόσιου χαρακτήρα, που επιβοηθούν την άσκηση της αγροτικής πίστης ώστε να φθάνει και στους αγρότες εκείνους που δεν έχουν πρόσβαση στην κανονική τραπεζική αγορά.

Κυρίες και Κύριοι,

Ζούμε σε ένα κόσμο ριζικών αλλαγών. Η ανάγκη προσαρμογής δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Αντίθετα, πρέπει χωρίς καθυστέρηση να προωθηθεί από κάθε κλάδο και φορέα της οικονομίας. Διαφορετικά το τίμημα θα είναι η περιθωριοποίηση αρχικά και η εξαφάνιση από την αγορά τελικά. Πρέπει όμως η προσαρμογή αυτή να υπηρετεί με συνέπεια δύο σταθερές:

- α) Τον άνθρωπο του χωριού και της πόλης, το γεωργό και το μισθωτό, και
- β) Το περιβάλλον, το χερσαίο, το υδάτινο, το ατμοσφαιρικό. Αυτό που ως χθες θεωρούσαμε ελεύθερο φυσικό αγαθό αποκτά αξία οικονομικού αγαθού.

Αυτές τις σταθερές υπηρετεί η σωστή άσκηση της αγροτικής πίστης. Αν για να συνεχίσει να τις υπηρετεί απαιτηθούν μερικές αποκλίσεις από τους κανόνες της αγοράς, ας μη διστάσουμε να τις στηρίξουμε. Αξίζει τον κόπο.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ - Κέκροπος 102 Καλλιθέα

Τ.Τ. 17674 - Τηλ. 9427.762 - 9426.425

FAX: 9426426

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ είναι το κεντρικό όργανο των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών με την επωνυμία ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ - KONSUM και τους οποίους εκπροσωπεί τόσο στη χώρα μας όσο και στο εξωτερικό.

Στη δύναμη της ΕΝΩΣΗΣ ανήκουν 13 πρωτοβάθμιοι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί, που λειτουργούν στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας μας, όπως Αθήνα, Κομοτηνή, Κατερίνη, Δράμα, Πάτρα, Λαύριο, Λάρισα, Χαλκίδα, Σέρρες, κλπ. και διαθέτουν 41 σύγχρονα καταστήματα SUPER MARKET, από τα οποία εξυπηρετούνται όχι μόνο τα 40.000 μέλη των Συνεταιρισμών, αλλά και το καταναλωτικό κοινό των περιοχών δραστηριότητας των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.

Οι παραπάνω Συνεταιρισμοί, με την πετυχημένη δράση τους, παρεμβαίνουν ανταγωνιστικά στην ελεύθερη αγορά της δικαιοδοσίας τους και συμβάλλουν αποτελεσματικά στην εξυγίανσή της προς όφελος των καταναλωτών. Στην προσπάθειά τους έχουν αμέριστη τη συμπαράσταση και βοήθεια της Ένωσης.

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ συμμετέχει στην EURO-COOP, που είναι Οργάνωση των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών των χωρών - μελών της ΕΟΚ και τώρα προωθούνται οι σχετικές διαδικασίες, ώστε σύντομα να καταστεί μέλος της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (I.C.A.) και της INTERCOOP.

Η συνεργασία με τις παραπάνω Διεθνείς Οργανώσεις θα συμβάλει σημαντικά στην παραπέρα ανάπτυξη και πρόοδο του ανοικτού καταναλωτικού συνεταιριστικού κινήματος της χώρας μας.

Πρόεδρος Δ.Σ.: ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΪΠΟΥΤΑΙΔΗΣ

Γενικός Διευθυντής: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΛΙΑΠΗΣ

Κ . Σ . Ο . Σ .

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΟΥΛΤΑΝΙΝΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1940

**ΜΕΛΗ: είναι 59 Ενώσεις Συνεταιρισμών
Σουλτανοπαραγωγών περιοχών
που περιλαμβάνουν το σύνολο σχεδόν
των σουλτανοπαραγωγών της χώρας**

ΕΔΡΑ: ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ : ΑΘΗΝΑ - Κανάρη 24

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - Δ/ση Εργοστασίου : Ηράκλειο Κρήτης

Η ΚΣΟΣ διαθέτει ένα καινούργιο εργοστάσιο εφοδιασμένο με τα πιο σύγχρονα αυτόματα μηχανήματα επεξεργασίας, διαλογής και συσκευασίας σταφίδας, δυναμικότητας 80 τόννων το 7ωρο. Επίσης διαθέτει άρτια εκπαιδευμένο και πεπειραμένο προσωπικό, εξειδικευμένο στα θέματα σουλτανίνας. Με τα εφόδια αυτά και τη μόνιμη και δημιουργική δραστηριότητα που αναπτύσσει σαν κορυφαία Συνεταιριστική Οργάνωση των σουλτανοπαραγωγών, η ΚΣΟΣ κατατάσσεται μεταξύ των κυριοτέρων φορέων αξιοποιήσεως της σουλτανίνας και αποτελεί εγγύηση για την άριστη ποιότητά της.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ (Ε.Συν.)

Δρ. ΤΑΚΗ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Επ. Καθ. ΤΕΙ Μεσολογγίου (τμ. Σ.Σ.Ο.Ε.)

Επισκ. Καθ. Πανεπιστημίου Nancy II

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η συμβολή του τομέα της κοινωνικής οικονομίας (συνεταιρισμοί, ταμεία αλληλασφάλισης, ενώσεις) στην Κοινοτική οικονομία είναι εμφανής. Πράγματι, ο τομέας αυτός αντιπροσωπεύει: τα 2/3 της μεταποίησης και της εμπορικής εκμετάλλευσης της γεωργικής παραγωγής, ιδίως σε παραδοσιακούς τομείς τροφίμων (γάλα, κρέας, λάδι κ.ά.)· 20% της συνολικής ευρωπαϊκής αποταμίευσης· πάνω από 100 εκατομμύρια ασφαλισμένους σε ταμεία κοινωνικής πρόνοιας· το 10% του κύκλου εργασιών του εμπορίου λιανικής πώλησης· και κυρίως 60 εκατομμύρια μέλη συνεταιρισμών, εκ των οποίων 12 εκατομμύρια μέλη γεωργικών συνεταιρισμών, και 3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, εκ των οποίων 700 χιλιάδες στους γεωργικούς συνεταιρισμούς.

2. Όμως, η επίσημη Κοινότητα, μέχρι τις παραμονές της εγκαθίδρυσης της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, κρατούσε ουσιαστικά μία «διακριτικά ιδιαίτερη μεταχείριση» απέναντι στις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας². Όσον αφορά ειδικότερα στους συνεταιρισμούς³, αυτοί παρέμειναν χωρίς «νομικό ευρωπαϊκό στίγμα» τουλάχιστον άμεσα (δηλ. ως θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα το οποίο προβλέπεται στα συντάγματα των κρατών-μελών). Βέβαια, οι συνεταιρισμοί αναγνωρίζονταν έμμεσα, υπό το πρίσμα της αρχής της ελεύθερης εγκατάστασης των εταιρειών στα κράτη-μέλη, αφού ένα τέτοιο δικαίωμα παρέχεται και στους συνεταιρισμούς⁴. Στη δεκαετία του '80 με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μέσω ψηφισμάτων (1983, 1987, 1989) βάσει αντίστοιχων εκθέσεων (Κ. Mihg, Π. Αυγερινού, R. Trivelli)⁵, αλλά και του Συμβουλίου (1984)⁶, αναγνωρίζεται η συμβολή της συνεταιριστικής μορφής οικονομικής δραστηριότητας στην Κοινοτική ανάπτυξη και ιδίως την περιφερειακή, με κεντρική (Κοινοτική) μάλιστα χρηματοδοτική ενίσχυση των συνεταιρισμών.

3. Το 1989 είναι έτος-σταθμός για τη θεσμική-νομική αναγνώριση του τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

Καταρχήν αναγνωρίζεται για πρώτη φορά, έστω και υπό μορφή δηλώσεως, χωρίς άμεση νομική δεσμευτικότητα για τα κράτη-μέλη, ως (θεμελιώδες;) κοινωνικό δικαίωμα στην Κοινοτική Κοινωνική χάρτα που υιοθετήθηκε από το

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου (εκτός της Μεγ. Βρετανίας) το δικαίωμα του ελεύθερου συνεταιρισμού (άρθρο 5).

Με την επικείμενη εγκαθίδρυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας αναγνωρίζεται από την επιτροπή, έπειτα και από συντονισμένες παρεμβάσεις σ' αυτήν (και ειδικά στον τότε πρόεδρο J. Delors), την ίδια χρονιά, των ευρωπαϊκών συνεταιριστικών οργανώσεων οι οποίες ζητούσαν ένα ευρωπαϊκό καταστατικό για τους συνεταιρισμούς⁷ ⁸.

Η Επιτροπή, πράγματι, δημιουργεί το 1989 την XXIII Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Οικονομίας, αναγνωρίζοντας έτσι επίσημα ότι πέραν της ιδιωτικής και κρατικής οικονομίας υπάρχει και ο κοινωνικοποιημένος τομέας οικονομικής δραστηριότητας, ο οποίος βασίζεται στα πρόσωπα (στους πολίτες) και στην αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας. Στις 18 Σεπτεμβρίου του 1989 εκδίδει ανακοίνωση, για πρώτη φορά, με τίτλο «Οι επιχειρήσεις της Κοινωνικής Οικονομίας και η υλοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς χωρίς σύνορα»⁹ την οποία διαβιβάζει στο συμβούλιο Υπουργών (εσωτερικής αγοράς). Στην ανακοίνωση αυτή επισημαίνονται αφ' ενός οι προοπτικές που προσφέρονται στους συνεταιρισμούς και άλλους παρόμοιους οργανισμούς στα πλαίσια της ενιαίας αγοράς από το 1993, όπως επίσης και ο βαθμός που λαμβάνονται υπ' όψιν αυτές οι μορφές συνεργασίας στις Κοινοτικές πολιτικές, και αφετέρου η βούληση της Κοινότητας να δημιουργηθεί ένα νομικό πλαίσιο προκειμένου οι φορείς αυτοί να έχουν πρόσβαση στην ενιαία ανταγωνιστική αγορά με ισότιμο τρόπο προς τις άλλες επιχειρήσεις. Μάλιστα υπογραμμίζεται ότι οι συνεταιρισμοί πρέπει να μπορούν να επωφελούνται στο πλαίσιο αυτό, κυρίως όσον αφορά τις διεθνείς δραστηριότητές τους.

4. Στις 11 Μαρτίου 1992 η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο των Υπουργών τρεις προτάσεις κανονισμών¹⁰ με τις οποίες συστήνονται σε ευρωπαϊκό δικαϊκό επίπεδο οι θεσμοί του ευρωπαϊκού σωματείου, του ευρωπαϊκού συνεταιρισμού και της ευρωπαϊκής ένωσης κοινωνικής αλληλεγγύης, καθώς και συμπληρωματικές προτάσεις οδηγιών σχετικά με τη θέση των εργαζομένων.

Μετά από τις εργασίες της ομάδας οικονομικών θεμάτων του Συμβουλίου, «Ευρωπαϊκός Συνεταιρισμός» (1992-93), τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τον Ιανουάριο του 1993, και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής το Μάιο του 1993 επί της προτάσεως κανονισμού, η Επιτροπή υποβάλλει στις 6 Ιουλίου 1993 τροποποιημένη πρόταση Κανονισμού περί του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού¹¹ (Ε.Συν.) η οποία θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία. Απαραίτητο όμως συμπλήρωμα της παραπάνω τροποποιημένης πρότασης Κανονισμού αποτελεί και η τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το ρόλο των εργαζομένων¹². Μάλιστα, ρητά προβλέπεται σ' αυτήν¹³, ότι ο Ευρωπαϊκός Συνεταιρισμός δεν μπορεί να καταχωρηθεί παρά μόνον εφόσον έχει επιλεγεί ένα πρότυπο συμμετοχής των εργαζομένων στα όργανα εποπτείας ή διοίκησης του Ε.Συν. σύμφωνα με την νομοθεσία του κράτους-μέλους της έδρας του Ε.Συν. ή, ελλείψει αυτού, τουλάχιστον ένα σύστημα πληροφόρησης και διαβουλεύσεων σύμφωνα με τις διατάξεις της δημιουργίας, η οποία δεν αποτελεί αντικείμενο της εργασίας αυτής¹⁴.

5. Ο βασικός λόγος υιοθέτησης ενός καθαρά ευρωπαϊκού «νομοθετήματος» (το οποίο δεν αντικαθιστά ούτε εναρμονίζει τις εθνικές συνεταιριστικές νομοθεσίες) αναφέρεται στο προοίμιο του κανονισμού και είναι η απόληξη της «διακριτικά» ευνοϊκής στάσης της Κοινότητας απέναντι στους συνεταιρισμούς τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια: το ευρωπαϊκό καταστατικό των συνεταιρισμών θα τους επιτρέψει ν' αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους πέρα από τα εθνικά τους σύνορα, στο σύνολο ή σε τμήμα της Κοινότητας¹⁵. Σε μια ενιαία αγορά χωρίς σύνορα δεν πρέπει να υπάρχουν εμπόδια διακρατικής συνεργασίας των συνεταιρισμών¹⁶. Προηγουμένως αναγνωρίζεται ότι οι συνεταιρισμοί συμμετέχουν πλήρως – ισότιμα με τις άλλες εμπορικές εταιρείες¹⁷ – στην οικονομική ζωή και στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, αλλά και η ιδιαιτερότητά τους ως ενώσεις προσώπων με διαφορετικές αρχές απ' αυτές των εταιρειών του εμπορικού δικαίου¹⁸. Για τους τελευταίους αυτούς λόγους το σχέδιο καταστατικού της Ευρωπαϊκής Ανώνυμης Εταιρείας (ΕΑΕ), αλλά και ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ), που συνιστούν τα άλλα δύο μέχρι τώρα ευρωπαϊκά «νομοθετήματα» εταιρικού δικαίου, δεν ανταποκρίνονται στις παραπάνω ιδιαιτερότητες και αρχές του συνεργατισμού¹⁹.

Όμως, παρ' όλη την αναγνώριση των ιδιαιτεροτήτων και αρχών του συνεταιριστικού θεσμού, πολλές διατάξεις της τροποποιημένης πρότασης κανονισμού για το καταστατικό του Ε.Συν. αποκλίνουν σοβαρά από τις παραπάνω αρχές, προσεγγίζοντας αρχές των εταιρειών του εμπορικού δικαίου, προσδίδοντας έτσι στον Ε.Συν. μία άλλη νομική «ιδιαιτερότητα». Ο ουσιαστικός λόγος θέσπισης ενός τέτοιου ευρωπαϊκού νομικού εργαλείου είναι η επιβίωση του συνεταιριστικού θεσμού, ενσωματώνοντάς τον στην ανταγωνιστική και συγκεντροποιητική ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

6. Η φύση και τα «ιδιαιτερα» χαρακτηριστικά του Ε.Συν., αποτυπώνονται στη γέννηση (σύσταση) (I), στη ζωή (λειτουργία) (II) και στο τέλος (λύση-εκκαθάριση) του (III).

I. Η γέννηση (σύσταση) ενός ΕΣυν

Ο τρόπος σύστασης ενός ΕΣυν προδίδει από την αρχή τη φύση του.

• Έτσι ρητά ορίζεται ότι ο ΕΣυν αποτελεί εταιρεία²⁰, την οποία μπορούν να συστήσουν²¹ είτε μόνο πέντε τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα από δύο τουλάχιστον κράτη-μέλη, είτε πέντε τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα και ένα τουλάχιστον νομικό πρόσωπο, είτε μόνο νομικά πρόσωπα, συνεταιριστικού χαρακτήρα, τουλάχιστον δύο. Δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε ότι ο παραπάνω τρόπος σύστασης από φυσικά πρόσωπα παρεκκλίνει, ως προς τον αριθμό τους, από τον ανοιχτό (δημοκρατικό και συμμετοχικό) τρόπο σύστασης των συνεταιρισμών, προσιδιάζοντας περισσότερο προς τον τρόπο σύστασης μιας προσωπικής εταιρείας. Από την άλλη μεριά, η δυνατότητα σύστασης τόσο από φυσικά όσο και από νομικά πρόσωπα εκφράζει την επιδίωξη και τους στόχους της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής ολοκλήρωσης μέσω της συνεργασίας των συνεταιριστικών οργανώσεων²². Όμως, με δεδομένο και τον υπερκείμενο στόχο

της ανταγωνιστικότητας (στην οποία εντάσσεται η συνεταιριστική ολοκλήρωση), ο πιο ρεαλιστικός τρόπος σύστασης ενός ΕΣυν φαίνεται ο τρίτος, δηλαδή από συνεταιριστικές οργανώσεις και με τη μορφή κοινής θυγατρικής συνεταιριστικής εταιρείας²³.

- Σε αντίθεση με το Ευρωπαϊκό Σωματείο και την Ευρωπαϊκή Ένωση Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στον ΕΣυν υπάρχει κεφάλαιο, όπως θα δούμε στη συνέχεια, το οποίο διαιρείται σε μερίδες ονομαστικές των μελών και τα μέλη ευθύνονται για τις υποχρεώσεις του ΕΣυν μέχρι του ποσού των μερίδων τους, εκτός αν προβλέπει διαφορετικά το καταστατικό²⁴.

- Τόσο ο αριθμός των μελών όσο και το κεφάλαιο είναι μεταβλητά²⁵, πράγμα που είναι στη φύση του συνεταιρισμού να είναι μια ανοιχτή εταιρεία²⁶.

- Επίσης η αρχή της υπεροχής του προσώπου εκδηλώνεται με ειδικές διατάξεις, που θα δούμε επίσης παρακάτω, σχετικά με τους όρους εισόδου, αποχώρησης και αποκλεισμού των μελών, αλλά και από το σκοπό του ΕΣυν, ο οποίος συνίσταται στην ικανοποίηση των αναγκών και την προώθηση των οικονομικών ή και κοινωνικών δραστηριοτήτων των μελών του²⁷.

- Ο ΕΣυν έχει νομική προσωπικότητα την οποία αποκτά από την ημέρα εγγραφής του στο μητρώο που προβλέπεται στο κράτος της έδρας του²⁸. Στο μητρώο αυτό καταχωρούνται ορισμένα απαραίτητα στοιχεία²⁹. Τα στοιχεία αυτά δημοσιεύονται από τα κράτη-μέλη της έδρας του Ε.Συν. σε σχετικό επίσημο δελτίο³⁰, και τα ίδια φροντίζουν για τη δημοσίευση της καταχώρησης και της περάτωσης της εκκαθάρισης του Ε.Συν. για ενημέρωση στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων³¹.

- Η έδρα του ΕΣυν, η οποία μπορεί και να μεταφερθεί³² σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με ορισμένη διαδικασία³³ χωρίς αυτό να προϋποθέτει σύσταση νέου νομικού προσώπου, πρέπει να βρίσκεται εντός της Κοινότητας και στο ίδιο κράτος-μέλος με την κεντρική του διοίκηση³⁴.

- Απαραίτητο στοιχείο σύστασης ενός Ε.Συν. είναι το καταστατικό το οποίο καταρτίζουν τα ιδρυτικά μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται για τη σύσταση των συνεταιρισμών από τη νομοθεσία του κράτους της έδρας του Ε.Συν.³⁵ Η έδρα, η εταιρική επωνυμία, ο σκοπός του ΕΣυν (όπως επίσης η έδρα, η επωνυμία και ο σκοπός των νομικών προσώπων που αποτελούν ιδρυτικά μέλη του Ε.Συν.), οι προϋποθέσεις και οι όροι εισόδου, αποκλεισμού και αποχώρησης των μελών, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αυτών, οι εξουσίες και αρμοδιότητες των οργάνων, οι όροι διορισμού και ανάκλησης των μελών των οργάνων, οι κανόνες πλειοψηφίας και απαρτίας, οι όροι άσκησης της εταιρικής αγωγής, οι λόγοι αποκλεισμού των μελών και οι λόγοι λύσης σύμφωνα με το καταστατικό, είναι όροι υποχρεωτικοί του καταστατικού του Ε.Συν.³⁶ τους οποίους συναντάμε και στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Σωματείου. Επί πλεον όμως στο καταστατικό του Ε.Συν., εκτός του ότι της εταιρικής επωνυμίας προηγείται ή έπεται η συντομογραφία «Ε.Συν.», απαιτείται ο ορισμός της ονομαστικής αξίας των μερίδων, το ύψος του κεφαλαίου, οι δυνατότητες μεταβολής του κεφαλαίου, η έκταση της ευθύνης των εκπροσώπων και διαχειριστών, ο τρόπος οργάνωσης για τη διαχείριση (δυσιαδικό ή μονιστικό σύστημα) καθώς

και ο προσδιορισμός των οργάνων που έχουν αρμοδιότητα να δεσμεύουν τον ΕΣυν έναντι των τρίτων³⁷.

- Η κτήση της ιδιότητας του μέλους του ΕΣυν υπόκειται σε έγκριση εκ μέρους του οργάνου διεύθυνσης διοίκησης³⁸. Με τη γραπτή αίτηση εισόδου το μέλος δεσμεύεται να συμμετάσχει στο κεφάλαιο και ν' αποδεχθεί άνευ όρων το καταστατικό³⁹. Το καταστατικό, και εδώ υπάρχει μια καινοτομία, μπορεί να ορίζει ότι μπορούν να γίνουν μέλη του Ε.Συν. πρόσωπα που δεν έχουν πρόθεση να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες Ε.Συν. Πρόκειται για τα μέλη-επενδυτές (μη χρήστες)⁴⁰. Η κατηγορία αυτή των μελών, η οποία συνιστά παρέκκλιση από την αρχή της διπλής ιδιότητας⁴¹, δεν προβλέπεται από την ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία και προφανώς αποσκοπεί στην προσέλκυση κεφαλαίων για την αντιμετώπιση των χρηματοδοτικών προβλημάτων των συνεταιρισμών⁴². Τα μέλη νομικά πρόσωπα εξομοιώνονται με τα μέλη-χρήστες⁴³. Ο Ε.Συν. τηρεί αλφαβητικό κατάλογο των μελών τον οποίο μπορεί να συμβουλευθεί κάθε ενδιαφερόμενος⁴⁴.

- Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται⁴⁵: με αποχώρηση, με αποκλεισμό λόγω σοβαρής παράβασης των υποχρεώσεων, με εκχώρηση των μερίδων (εφόσον τούτο προβλέπεται από το καταστατικό, και με σύμφωνη γνώμη είτε της γενικής συνέλευσης, είτε του οργάνου διοίκησης ή διεύθυνσης), με λύπη του μέλους νομικού προσώπου ή άλλης ένωσης, με θάνατο ή πτώχευση για τα μέλη φυσικά πρόσωπα, και τέλος στις περιπτώσεις που προβλέπει το καταστατικό.

Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους γεννά δικαίωμα επιστροφής⁴⁶, σε ορισμένη προθεσμία⁴⁷, των εισφορών, πλην της περίπτωσης εκχώρησης των μερίδων, μειωμένων, εάν συντρέχει λόγος, κατ' αναλογία των ζημιών που καταλογίζονται στο εταιρικό κεφάλαιο. Το μέλος που εξέρχεται του ΕΣυν εξακολουθεί να ευθύνεται έναντι του συνεταιρισμού και των τρίτων για όλες τις υποχρεώσεις που υπάρχουν κατά το κλείσιμο του ισολογισμού ο οποίος χρησίμευσε ως βάση υπολογισμού των σχετικών δικαιωμάτων, μέχρι την πέμπτη χρήση που έπεται της χρήσης βάσης⁴⁸.

- Το κεφάλαιο του Ε.Συν. εκφράζεται σε ECU ή σε νόμισμα⁴⁹ και πρέπει να είναι,⁵⁰ σύμφωνα με τροποποίηση του αρχικού σχεδίου, τουλάχιστον 100.000 ECU ή το αντίστοιχο εθνικό νόμισμα στην περίπτωση σύστασης Ε.Συν., από νομικά πρόσωπα, και 50.000 ECU ή το αντίστοιχο εθνικό νόμισμα στην περίπτωση σύστασης ΕΣυν από φυσικά πρόσωπα. Το καταστατικό ορίζει το ποσό κάτω από το οποίο δεν μπορεί να μειωθεί το κεφάλαιο με αναλήψεις εισφορών⁵¹ και ως προς αυτό ο Ε.Συν. πρέπει να σεβαστεί τις ενδεχόμενες αναγκαστικού δικαίου (ή δημοσίας τάξεως) διατάξεις του κράτους μέλους της έδρας του Ε,Συν,⁵²

Το παραπάνω κεφάλαιο αποτελείται από μερίδες των μελών που είναι υποχρεωτικά ονομαστικές⁵³. Κατά την ημέρα της εγγραφής οι μερίδες πρέπει να έχουν καταβληθεί σε ποσοστό τουλάχιστον 27% της ονομαστικής τους αξίας και το υπόλοιπο μέσα σε πέντε χρόνια⁵⁴. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει

διάφορες κατηγορίες μερίδων που παρέχουν διαφορετικά δικαιώματα ως προς τη διανομή της χρήσης των αποτελεσμάτων⁵⁵.

• Τέλος, ο Ε.Συν. διέπεται⁵⁶, σύμφωνα με τροπολογία και σε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ανώνυμη Εταιρεία:

α) από τις διατάξεις του κανονισμού,

β) από τις διατάξεις του καταστατικού του Ε.Συν. εφόσον τούτο επιτρέπεται ρητά στον κανονισμό,

γ) και για θέματα που δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μερικώς από τον κανονισμό,

– από τις διατάξεις του νόμου που εκδόθηκε από τα κράτη-μέλη κατ' εφαρμογή των κοινοτικών μέτρων που αφορούν ειδικά τους Ε.Συν.

– από τις διατάξεις του νόμου των κρατών-μελών που εφαρμόζονται σ' ένα συνεταιρισμό, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους - μέλους της έδρας,

– από τις διατάξεις του καταστατικού υπό τους ίδιους όρους με τους συνεταιρισμούς που ιδρύονται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους-μέλους της έδρας του Ε.Συν.

II. Η ζωή (η λειτουργία) του ΕΣυν

Η ζωή του Ε.Συν. εκφράζεται με τα όργανά του και γενικότερα την οργανωτική του δομή (Α) αλλά και τη χρηματοδότησή του (Β).

Α. α) Η γενική συνέλευση,⁵⁷ που είναι το ανώτατο όργανο, είναι αρμόδια⁵⁸ ν' αποφασίζει για θέματα στα οποία ο κανονισμός της παρέχει ειδική αρμοδιότητα και για θέματα που δεν υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των άλλων οργάνων (διεύθυνσης, εποπτείας ή διοίκησης) δυνάμει: του κανονισμού, της οδηγίας για τη συμμετοχή των εργαζομένων στον Ε.Συν. των κανόνων αναγκαστικού δικαίου του κράτους της έδρας του Ε.Συν. και τέλος δυνάμει του καταστατικού του Ε.Συν.

Η γενική συνέλευση συνέρχεται ύστερα από πρόσκληση με ορισμένη προθεσμία και ορισμένο τόπο⁵⁹ τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, μέσα σ' έξι μήνες από το τέλος της εταιρικής χρήσης⁶⁰. Τότε αποφασίζει, σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη, τουλάχιστον, επί της εγκρίσεως των ετήσιων λογαριασμών και της χρησιμοποίησης των αποτελεσμάτων χρήσεως, όπως επίσης και επί της εκθέσεως διαχείρισης⁶¹ που υποβάλλεται από το όργανο διεύθυνσης ή διοίκησης⁶².

Σε περίπτωση που ο ΕΣυν. διαθέτει, κατά το δυαδικό σύστημα, που θα δούμε αμέσως στη συνέχεια, όργανο διεύθυνσης και όργανο εποπτείας, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι τα δύο αυτά όργανα αποφασίζουν από κοινού αλλά με χωριστή ψηφοφορία επί των ετήσιων λογαριασμών και ότι η γενική συνέλευση αποφασίζει μόνο σε περίπτωση διαφωνίας των δύο παραπάνω οργάνων⁶³.

Το 25% τουλάχιστον των μελών του Ε.Συν. μπορούν να ζητήσουν σύγκληση της γενικής συνέλευσης, ποσοστό που μπορεί να μειωθεί από το καταστατικό⁶⁴.

Μόνο τα μέλη μπορούν να συμμετέχουν στη γενική συνέλευση με αποφασιστική ψήφο⁶⁵. Προβλέπεται επίσης ότι τα πρόσωπα που διαθέτουν δικαίωμα ψήφου μπορούν να εκπροσωπηθούν στη γενική συνέλευση με αντιπρόσωπο⁶⁶, όπως επίσης ότι η ψηφοφορία μπορεί να γίνει δι' αλληλογραφίας⁶⁷.

Κάθε μέλος του Ε.Συν. διαθέτει μία ψήφο ανεξάρτητα από τον αριθμό των μερίδων που κατέχει⁶⁸. Το καταστατικό όμως μπορεί να προβλέπει⁶⁹ περιορισμένα και υπό προϋποθέσεις (ανάλογα με το βαθμό συμμετοχής των μελών στις δραστηριότητες του Ε.Συν. ή των μη χρηστών στο κεφάλαιό του) πολλαπλή ψήφο⁷⁰ όταν ο Ε.Συν. δεν συντίθεται αποκλειστικά και μόνο από φυσικά πρόσωπα. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι επενδυτές (μη χρήστες) δεν μπορούν να διαθέτουν περισσότερο από το 1/3 των ψήφων του συνόλου των εγγεγραμμένων μελών⁷¹, ενώ κανένα μέλος δεν μπορεί να κατέχει προσωπικά πάνω από το 1/10 των ψήφων σε κάθε γενική συνέλευση⁷².

Κατά τη γενική συνέλευση κάθε μέλος δικαιούται να ενημερωθεί από το όργανο διεύθυνσης ή διοίκησης σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΣυν⁷³.

Για τη λήψη των αποφάσεων στις τακτικές γενικές συνελεύσεις το καταστατικό προβλέπει τους κανόνες απαρτίας και πλειοψηφίας⁷⁴.

Το καταστατικό μπορεί επίσης να προβλέπει τη σύγκληση τμηματικών συνελεύσεων που να προηγούνται της γενικής συνέλευσης και οι οποίες αποφασίζουν χωριστά. Η γενική συνέλευση γίνεται τότε συνέλευση αντιπροσώπων. Αυτό μπορεί να προβλεφθεί εφόσον ο Ε.Συν. ασκεί πολλές διαφορετικές δραστηριότητες ή έχει πολλά καταστήματα ή οι δραστηριότητές του εκτείνονται σε περισσότερες της μιας περιοχές ή ο αριθμός των μελών του υπερβαίνει τα πεντακόσια. Τη διάταξη αυτή⁷⁵ τη συναντάμε επίσης στην ευρωπαϊκή ένωση κοινωνικής αλληλεγγύης αλλά όχι στο ευρωπαϊκό σωματείο⁷⁶.

β) Το καταστατικό οργανώνει τη δομή του Ε.Συν. είτε κατά το δυαδικό σύστημα, είτε κατά το μονιστικό. Στο δυαδικό σύστημα, ο Ε.Συν. διαθέτει ένα όργανο διεύθυνσης και ένα όργανο εποπτείας, ενώ στο μονιστικό σύστημα μόνο ένα όργανο διοίκησης. Όμως ένα κράτος-μέλος όπου έχει την έδρα του ο Ε.Συν. μπορεί να επιβάλει είτε το δυαδικό, είτε το μονιστικό σύστημα για τον ΕΣυν⁷⁷.

Ειδικότερα στο δυαδικό σύστημα, το όργανο διεύθυνσης ασκεί τη διαχείριση του Ε.Συν. Τα μέλη του, τα οποία διορίζονται ή ανακαλούνται από το όργανο εποπτείας, δεσμεύουν τον Ε.Συν. έναντι των τρίτων και τον εκπροσωπούν ενώπιον των δικαστηρίων⁷⁸. Δεν μπορεί κανείς να είναι συγχρόνως μέλος του οργάνου διεύθυνσης και του οργάνου εποπτείας του Ε.Συν.⁷⁹. Ο αριθμός των μελών του οργάνου διεύθυνσης καθορίζεται από το καταστατικό του Ε.Συν.⁸⁰.

Το όργανο εποπτείας, του οποίου τα μέλη διορίζονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση,⁸¹ ελέγχει τη διαχείριση που ασκεί το όργανο διεύθυνσης, αλλά δεν την ασκεί το ίδιο⁸².

Το όργανο διεύθυνσης οφείλει να ενημερώνει το όργανο εποπτείας τουλάχιστον κάθε τρεις μήνες για την πορεία των υποθέσεων του Ε.Συν και τις προοπτικές εξέλιξής του⁸³. Κάθε πληροφορία η οποία μπορεί να έχει επιπτώσεις για τον Ε.Συν. πρέπει να κοινοποιείται αμέσως από το όργανο διεύθυνσης στο όργανο εποπτείας⁸⁴ το οποίο μπορεί ανά πάσα στιγμή να του ζητήσει πληροφορίες⁸⁵ και να προβαίνει σε όλους τους απαραίτητους ελέγχους για την εκπλήρωση της αποστολής του επικουρούμενο σ' αυτό το έργο και από εμπειρογνώμονες⁸⁶.

– Στο μονιστικό σύστημα, όπως προείπαμε, υπάρχει μόνο ένα όργανο διοίκησης με τρία τουλάχιστον μέλη⁸⁷ που ασκεί τη διαχείριση του Ε.Συν.⁸⁸, το οποίο μπορεί ν' αναθέτει σ' ένα ή περισσότερα μέλη του ή τρίτους μη μέλη του μόνο την εξουσία διαχείρισης ή ορισμένες διαχειριστικές εξουσίες αντίστοιχα, οι οποίες είναι ανακλητές ανά πάσα στιγμή⁸⁹. Στο όργανο διοίκησης μπορούν να συμμετέχουν μέλη μη χρήστες, χωρίς να κατέχουν την πλειοψηφία⁹⁰. Τα μέλη του οργάνου διοίκησης διορίζονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση⁹¹.

– Τα δύο συστήματα έχουν όμως τα κάτωθι κοινά σημεία τα οποία υπάρχουν και στο καταστατικό του ευρωπαϊκού σωματείου και στο καταστατικό της ευρωπαϊκής ένωσης κοινωνικής αλληλεγγύης⁹².

– Τα μέλη των οργάνων διορίζονται μία ή περισσότερες φορές για χρονική περίοδο που δεν ξεπερνά τα έξι έτη, και μπορούν να επανεκλεγούν μία ή περισσότερες φορές⁹³.

– Εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη διάταξη στη νομοθεσία της έδρας του Ε.Συν., το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι μέλος οργάνου μπορεί να είναι συνεταιρισμός ή οποιοδήποτε άλλο νομικό πρόσωπο, το οποίο βέβαια ορίζει ως πραγματικό εκπρόσωπο ένα φυσικό πρόσωπο⁹⁴.

– Η εξουσία εκπροσώπησης ασκείται συλλογικά εφόσον αυτή ανατίθεται σε περισσότερα του ενός μέλη, αλλά το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την εκχώρηση εξουσίας σ' ένα ή περισσότερα μέλη τα οποία νόμιμα μπορούν να δεσμεύσουν τον Ε.Συν.⁹⁵, ο τελευταίος δεσμεύεται γενικά από τις πράξεις των μελών των οργάνων του, ακόμα και αν δεν εμπίπτουν στον εταιρικό σκοπό του, εκτός αν υπάρχει παράβαση της εθνικής νομοθεσίας.

– Τα μέλη των οργάνων ευθύνονται για τις ζημιές που υφίσταται ο Ε.Συν. συνεπεία παράβασης των υποχρεώσεών τους κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους⁹⁶.

– Το καταστατικό του Ε.Συν. προβλέπει μερικές πράξεις για τις οποίες απαιτείται χορήγηση άδειας από το όργανο εποπτείας στο όργανο διεύθυνσης (δυναμικό σύστημα) ή ρητή απόφαση του οργάνου διοίκησης (μονιστικό σύστημα)⁹⁷. Πρόκειται για πράξεις σημαντικές για τον Ε.Συν. που το όργανο διεύθυνσης δεν εξουσιοδοτείται να κάνει μόνο του⁹⁸.

– Το καταστατικό προβλέπει τους όρους και τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις, εν ελλείψει δε τέτοιας πρόβλεψης πρέπει να παρίσταται στις συνεδριάσεις τουλάχιστον το ήμισυ των μελών και οι αποφάσεις λαμβά-

νονται με την πλειοψηφία των παρόντων ή εκπροσωπούμενων μελών, με υπερισχύουσα την ψήφο του προέδρου κάθε οργάνου σε περίπτωση ισοψηφίας⁹⁹.

– Η άσκηση της εταιρικής αγωγής είναι αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης¹⁰⁰.

– Τέλος, όλα τα μέλη ασκούν τα καθήκοντά τους προς το συμφέρον του Ε.Συν. (ιδίως των μελών και των εργαζομένων) και υποχρεούνται σε τήρηση της εχεμύθειας¹⁰¹.

Με βάση τα παραπάνω, θα πρέπει να παρατηρηθεί¹⁰² ότι η ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία δεν προβλέπει ούτε το δυαδικό, ούτε το μονιστικό σύστημα διοίκησης του συνεταιρισμού. Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο, που προβλέπονται στην ελληνική νομοθεσία, εκλέγονται από τη γενική συνέλευση, πράγμα που θεωρείται ορθότερη αντιμετώπιση «διότι η άμεση εκλογή της Διοίκησης του Συνεταιρισμού από το ανώτατο όργανό του, δηλ. από τη Γενική Συνέλευση, την καθιστά πιο ανεξάρτητη και πιο ευέλικτη, ενώ παράλληλα περιορίζει τις παρενέργειες και στρεβλώσεις που μπορεί να δημιουργήσει η εξάρτηση της Διοίκησης από το εποπτικό όργανο, όταν αυτό τη διορίζει και την παύει¹⁰³» (όπως στο δυαδικό σύστημα).

Β. Όμως, για να λειτουργήσει ο Ε.Συν. απαιτούνται και κεφάλαια.

Ο Ε.Συν. μπορεί να προσφύγει σε όλα τα μέσα χρηματοδότησης υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους συνεταιρισμούς του κράτους της έδρας του¹⁰⁴.

Έτσι το καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη δημιουργία μερίδων (τίτλων) οι κάτοχοι των οποίων, μέλη ή τρίτοι εκτός Ε.Συν., δεν έχουν δικαίωμα ψήφου¹⁰⁵, προβλέποντας ταυτόχρονα και ειδική προστασία (ειδικά προνόμια)¹⁰⁶ για την ιδιαίτερη και «ευπαθή» αυτή ομάδα. Πρόκειται για άλλη μια φορά για τους επενδυτές-μη χρήστες. Τέτοια πρόβλεψη, στόχος της οποίας είναι η προσέλκυση επενδυτών, δεν υπάρχει στην ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία¹⁰⁷.

Το καταστατικό μπορεί επίσης να προβλέπει την καταβολή επιστροφής στα μέλη ανάλογα με τις πράξεις, που αυτά έχουν διενεργήσει με τον Ε.Συν., ή ανάλογα με την εργασία την οποία έχουν προσφέρει¹⁰⁸.

Με τα κέρδη, ο Ε.Συν. οφείλει να συστήσει ένα νόμιμο αποθεματικό, στο οποίο τα μέλη δεν έχουν κανένα δικαίωμα¹⁰⁹. Η γενική συνέλευση αποφασίζει για τη διανομή του υπολοίπου του διαθεσίμου αποτελέσματος, αυξημένο ενδεχομένως με τα μεταφερόμενα κέρδη¹¹⁰.

Ως προς την κατάρτιση, τον έλεγχο και τη δημοσιότητα των ετήσιων λογαριασμών οι οποίοι μπορεί να είναι και ενοποιημένοι, ο Ε.Συν. υπάγεται¹¹¹ στις κοινοτικές οδηγίες που έχουν εκδοθεί σχετικά για τις ανώνυμες εταιρείες¹¹², και έχουν καταστεί εσωτερικό δίκαιο του κράτους-μέλους της έδρας του Ε.Συν.

Ας σημειωθεί ότι ο Ε.Συν. μπορεί να προβλέπει επίσης ένα εσωτερικό όργανο ελέγχου το οποίο όμως δεν μπορεί να υποκαταστήσει τον εξωτερικό έλεγχο εάν η νομοθεσία του κράτους της έδρας δεν το επιτρέπει¹¹³.

III. Το τέλος (λύση - εκκαθάριση) του Ε.Συν.

– Ο Ε.Συν. μπορεί να λυθεί με απόφαση της γενικής συνέλευσης¹¹⁴ ή με απόφαση του δικαστηρίου του τόπου της έδρας του¹¹⁵ εφόσον διαπιστωθεί ότι η έδρα του Ε.Συν. μεταφέρθηκε εκτός Κοινότητας ή η δραστηριότητά του αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους-μέλους της έδρας του, ή όταν παραβιάζεται ο σκοπός, η φύση και ο τρόπος σύστασής του.

– Η εκκαθάριση διέπεται από το δίκαιο του Κράτους της έδρας του Ε.Συν.¹¹⁶, όπως επίσης και η αφερεγγυότητα και η παύση των πληρωμών¹¹⁷.

Το καθαρό ενεργητικό, μετά την ικανοποίηση των πιστωτών, μεταβιβάζεται σε άλλους Ε.Συν. ή και εθνικούς συνεταιρισμούς του κράτους της έδρας του βάσει της αρχής της μεταβίβασης από την οποία προβλέπονται όμως εξαιρέσεις,¹¹⁸ αφού η λύση αυτή δεν συναντάται στη νομοθεσία ορισμένων κρατών¹¹⁹.

Σ' αυτό το σημείο επισημαίνεται¹²⁰ μία αντίφαση ανάμεσα στις υπόλοιπες διατάξεις του κανονισμού τις οποίες είδαμε έως τώρα, και οι οποίες φέρουν έντονο κεφαλαιουχικό χαρακτήρα, και την παραπάνω διάταξη για τη διανομή του καθαρού ενεργητικού, η οποία γίνεται με κοινωνικά κριτήρια.

– Τέλος, ο κανονισμός, σύμφωνα με τον κανόνα κατανομής των αρμοδιοτήτων, αναθέτει στα κράτη - μέλη τη φροντίδα να θεσπίσουν κυρώσεις αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές για την παραβίαση των διατάξεων του¹²¹.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την προηγούμενη παρουσίαση της τροποποιημένης πρότασης κανονισμού περί του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού μπορούν να συναχθούν οι παρακάτω επισημάνσεις:

– Καταρχήν, από νομοθετική (δικαιουθμιστική) άποψη, ο κανονισμός παρέμπει πολύ συχνά, για τη ρύθμιση πολλών θεμάτων, είτε στο καταστατικό του Ε.Συν., σε αντίθεση με την ελληνική νομοθεσία η οποία είναι λεπτομερειακή και περιγραφική¹²², είτε στο δίκαιο του κράτους-μέλους στο οποίο κατά το καταστατικό εδρεύει ο Ε.Συν.

– Η γενικότερη, στη συνέχεια, φιλοσοφία του Ε.Συν., παρότι δεν θέλει ευθέως να εγκαταλείψει βασικές συνεργατικές αρχές, κινείται όμως προς μια εταιρική μορφή που προσιδιάζει περισσότερο προς αυτήν των εταιρειών του εμπορικού δικαίου. Είναι ενδεικτικό ότι ο Ε.Συν. όχι μόνο ορίζεται ρητά ως εταιρεία, αλλά και περιέχει πρόβλεψη για μέλη εκτός συνεταιρισμού (μη χρήστες), με δικαίωμα πολλαπλής ψήφου και με μερίδες χωρίς δικαίωμα ψήφου, δυνατότητα εκπροσώπησης στη γενική συνέλευση κλπ.

Φαίνεται πλέον ότι βούληση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι οι συνεταιρισμοί να παίξουν ισότιμα προς τις άλλες επιχειρήσεις ανταγωνιστικό ρόλο στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, χωρίς να ενδιαφέρεται για τις επιπτώσεις που αυτό συνεπάγεται στην ίδια τη φύση του συνεταιριστικού θεσμού, ενσωματώνοντάς τον στην κυρίαρχη ιδιωτικο-οικονομική ανταγωνιστική και συγκεντροποιητική

αγοραιοποιημένη οικονομία.

Ο προσανατολισμός αυτός συνάδει και προς τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Πράγματι, στην απόφαση της 2 Ιουλίου 1992¹²³, το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απεφάνθη ότι «υπό το πρίσμα του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, η έννοια της επιχείρησης καλύπτει κάθε φορέα, ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό του καθεστώς.

Το γεγονός ότι ο φορέας αυτός είναι εταιρεία συνεταιριστικής μορφής, οργανωμένος σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους-μέλους, δεν μπορεί να επηρεάσει την οικονομική φύση της δραστηριότητας που ασκεί ο συνεταιρισμός αυτός».

Συνεπώς μια τέτοια μορφή οργανώσεως μπορεί, όχι ως τέτοια (από μόνη της η νομική μορφή) αλλά λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου ενεργεί... ν' αποτελεί μέσο ικανό να επηρεάσει (περιορίσει ή νοθεύσει) τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην αγορά.

Ειδικότερα, ένας τέτοιος επηρεασμός του ελεύθερου ανταγωνισμού «μπορεί να επέλθει από την εφαρμογή της αρχής της συνεταιριστικής πίστης, δυνάμει της οποίας ο συνεταιρισμός επιβάλλει γενικά στα μέλη του υποχρεώσεις διαθέσεως ή προμήθειας σε αντάλλαγμα των ειδικών πλεονεκτημάτων που τους παρέχει». Πρόκειται για ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας ή διανομής, η οποία μεταφράζεται σε ρήτρα μη (ελεύθερου) ανταγωνισμού. Βέβαια η παραπάνω εκτίμηση γίνεται με βάση «το πραγματικό πλαίσιο εντός του οποίου παράγει τα αποτελέσματά της η αρχή αυτή, δηλαδή ανάλογα με τις συνθήκες και τους πραγματικούς όρους λειτουργίας της οικείας αγοράς»¹²⁴.

Τελικά, το κρίσιμο συμπερασματικό ερώτημα που ανακύπτει είναι: το ιδιαίτερο νομικό εργαλείο του συνεταιρισμού, έστω και προσαρμοσμένο στα κοινοτικά δεδομένα (Ε.Συν.) ή και στα δεδομένα της ανταγωνιστικής, συγκεντροποιητικής και αγοραιοποιημένης οικονομίας (π.χ., με δημιουργία θυγατρικών όπως στη Γαλλία¹²⁵ ή Κοινοπραξιών με άλλους συνεταιρισμούς - κοινές επιχειρήσεις ή στρατηγικές συμμαχίες¹²⁶), θα μπορέσει να επιβιώσει στα παραπάνω δεδομένα χωρίς ν' απαρνηθεί ή ν' αλλοιώσει βασικές αρχές του ή, όπως υποστηρίζει ο Murray Bookchin, οι νόμοι της αγοράς θα υπερισχύσουν της «ελεύθερης βούλησης» των κυρίαρχων ατόμων¹²⁷, της ένωσης προσώπων (πολιτών) που συνιστούν το συνεταιρισμό;

Πάντως μέσα σ' αυτό το νέο ανταγωνιστικό και ιδιωτικοοικονομικό ευρωπαϊκό πλαίσιο συνεργασιών, οι ελληνικές συνεταιριστικές οργανώσεις, με δεδομένα τα χρόνια θεσμικά και οικονομικά (χρηματοδοτικά) τους προβλήματα, δύσκολα θα μπορέσουν ν' ανταποκριθούν.

Όμως, το νέο ευρωπαϊκό συνεταιριστικό δίκαιο όταν υιοθετηθεί οριστικά θα επιδράσει αναπόφευκτα (παρόλο που δεν πρόκειται για εναρμονιστικό δίκαιο) και στην ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία, η οποία, έτσι, μπορεί να δώσει μια νέα ώθηση ανάπτυξης, με νέα κριτήρια και νέες δομές, των συνεταιρισμών ιδίως του δευτερογενή και τριτογενή τομέα¹²⁸.

1. Βλ. Α. Κόρακας, «Ευρωπαϊκές προοπτικές και γεωργικοί συνεταιρισμοί», εισήγηση στο συνέδριο της ΟΣΕΓΟ, Αθήνα, 26, 27, 28 Απριλίου 1990· P. Ramadier, «Συνεταιριστική νομοθεσία και Ευρώπη», στο Συνεταιρισμοί και ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, Ι.Σ.Ε.Μ., Αθήνα 1992, σ. 27· Ε. Σινίκης, «Το σχέδιο καταστατικού για τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό», στο **Σύγχρονη θεώρηση του συνεταιριστικού θεσμού στην Ελλάδα**, ΙΣΕΜ, Αθήνα, 1995, σ. 107.

2. Π. Κολύρης, «Η ΕΟΚ για τους συνεταιρισμούς», *Συν. Πορεία*, 1991, τ. 21, σ. 35, ειδ. σ. 37.

3. Β. Τ. Νικολόπουλος, «ΕΟΚ, συνεταιρισμοί και η προοπτική του 2.000». Βλ. εισήγηση στο συνέδριο ΟΣΕΓΟ, 26, 27, 28 Απριλίου 1990, *Hellenews*, Νοέμβριος 1990.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 58 εδ. 2 Συν.ΕΚ «ως εταιρείες νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση εκείνων που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό».

5. Βλ. Δ. Μαυρογιάννης – Δ. Κασσαβέτης (επιμ.), «Νομοθετήματα συνεταιριστικού δικαίου», Εκδ. Α. Σάκκουλας, 1993, σ. 239 επ.· επίσης, Τ. Νικολόπουλος, *όπ. παρ.*· για την εξέλιξη των σχέσεων ΕΟΚ και συνεταιρισμών τη δεκαετία '60 και '70, βλ. Κ. Παπαγεωργίου. «Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στις 12 χώρες της ΕΟΚ», Συγκριτική παρουσίαση, *Συν. Πορεία*, 1986, τ. 4, σ. 197, ειδ. σ. 201.

6. Ψήφισμα της 7-6-1984, ΕΕΕΚ (161, 21-6-1984) όπου εξαιρείται ο ρόλος των συνεταιρισμών.

7. Αλλά παράλληλα και σε πολιτικό διακυβερνητικό επίπεδο ευρωπαϊκών διασκέψεων με θέμα την Κοινωνική Οικονομία στην

Κοινότητα, που έγινε στο Παρίσι το Νοέμβριο, της ίδιας χρονιάς, επί γαλλικής προεδρίας, όπου ο πρόεδρος Φ. Μιτεράν τόνιζε ότι οι Κυβερνήσεις οφείλουν να εξασφαλίσουν ώστε τέτοιες μορφές οικονομικής δημοκρατίας να πολιτογραφηθούν σε μια Ενωμένη Ευρώπη, στην Ευρώπη των πολιτών. Μια δεύτερη διάσκεψη έγινε ένα χρόνο αργότερα στη Ρώμη, επί ιταλικής προεδρίας, όπου τα θέματα που ετέθησαν αφορούσαν ένα ειδικό ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο συνεργασίας των συνεταιρισμών των κρατών-μελών της ΕΟΚ. Ν. Κολύμβας, «Οι Ευρωπαϊκές διασκέψεις της Κοινωνικής Οικονομίας», *Συν. Πορεία*, 1990, τ. 20.

8. Βλ. Γ. Μυρτάκης, «Ευρωπαϊκός Αγροτικός Συνεταιρισμός. Μία νέα προοπτική στον ευρωπαϊκό χώρο», εισήγηση στο συνέδριο ΟΣΕΓΟ 26, 27, 28 Απριλίου 1990.

9. COM (89) 2187 τελικό.

10. ΕΕΚ, 31-8-1993, C. 236, D de Combrugghe, *La future reglementation communautaire sur le statut de l'association, de la cooperative, et de la mutual europeennes*, *Revue du Marche Unique Europeen (R.M.U.E.)*, 1993/1, σ. 127. επ.

11. ΕΕΕΚ, 31-8-1993, C. 236, σ. 17.

12. ΕΕΕΚ, 31-8-1993, C. 236, σ. 36.

13. Άρθρο 1, εδ. 3.

14. Για περισσότερα, βλ. V. Touliatou, *L' aleboration du statut de la societe cooperative europeenne*, *Memoire DEA, Universite de Nancy II, C.E.U.* 1994, σ. 74 επ.

15. Αιτιολ. σημείο 11.

16. Αιτιολ. σημείο 10.

17. Αιτιολ. σημεία 5, 3 και 4.

18. Αιτιολ. σημεία 8, 9.

19. Αιτιολ. σημεία 6, 7. Ειδικότερα ο ΕΟΟΣ (Κανον. 2137/85) προβλέπει ότι η δραστη-

ριότητα του ομίλου έχει βοηθητικό χαρακτήρα σε σχέση με την οικονομική δραστηριότητα των μελών, απεριόριστη και αλληλέγγυα ευθύνη των μελών του, απαγόρευση δημόσιας προσφυγής για αναζήτηση αποταμίευσης, ενώ η ΕΑΕ θα μπορούσε να συσταθεί από κοινές θυγατρικές των συνεταιρισμών (όπως στη Γαλλία) με αντίτιμο την απώλεια των συνεργατικών αρχών (βλ. P. Ramadier, όπ. παρ. σ. 28, 29, επίσης V. Touliatou, όπ. παρ. σ. 14 επ.) και του ελέγχου, μακροπρόθεσμα, των συνεταιρισμών, επί της Ε.Α.Ε. (N. Nouyrit, «Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ευρώπη. Ρόλος και προοπτικές», στο Συνεταιρισμοί και ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, ΙΣΕΜ, Αθήνα 1992, σ. 33 ειδ. σ. 41).¹⁰⁰ η δυνατότητα δημιουργίας joint - ventures εκ μέρους συνεταιριστικών οργανώσεων με τη μορφή του ΕΟΟΣ, αναφέρει ο Π. Κολύρης, « Διασυνεταιριστική συνεργασία και οικονομική ολοκλήρωση στους συνεταιρισμούς» στο Συνεταιρισμοί... όπ. παρ. σ. 121, ειδ. σ. 130-131.

20. Άρθρο 1, παρ. 2 (οι παραπομπές στα άρθρα αφορούν εφεξής στην τροποποιημένη πρόταση κανονισμού).

21. Άρθρο 9 και σημείο 19 του προοιμίου.

22. Οι βασικές επιφυλάξεις αυτού του τρόπου σύστασης, ο οποίος ομοιάζει με τον τρόπο σύστασης ενός Ε.Ο.Ο.Σ., είναι οι βραδείς και περιορισμένοι σε έκταση ρυθμοί συνεργασιών εις βάρος της αντιμετώπισης του ανταγωνισμού, τουλάχιστον άμεσα, και ο κίνδυνος επιπλέον κατακερματισμού του συνεταιριστικού χώρου. Γ. Μυρτάκης, όπ. παρ.

23. Γ. Μυρτάκης, όπ. παρ. Στην ίδια αιτιολογία στηρίζεται και η πρόταση για την Ευρωπαϊκή Ανώνυμη Εταιρεία (ΕΑΑ), η οποία επιτρέπεται να συσταθεί με συγκεκριμένους τρόπους και μόνο από νομικά πρόσωπα στο ίδιο.

24. Άρθρα 2 και 5.

25. Άρθρο 4.

26. D. de C ombbrugge, όπ. παρ. σ. 142.

27. Άρθρο 1, παρ. 3.

28. Άρθρο 1 και 5, παρ. 3.

29. Άρθρο 5, παρ. 4.

30. Άρθρο 6.

31. Άρθρο 7.

32. Άρθρο 3.

33. Που προβλέπεται στις παρ. 2-9 του άρθρου 3. Το όργανο διεύθυνσης ή διοίκησης πρέπει να καταρτίσει ένα σχέδιο μεταφοράς (με την προτεινόμενη έδρα, προτεινόμενο καταστατικό και χρονοδιάγραμμα μεταφοράς) το οποίο θ' αποτελέσει αντικείμενο δημοσιότητας από τα κράτη-μέλη της έδρας του ΕΣυν σε επίσημο δελτίο, σύμφωνα με το άρθρο 6.

34. Άρθρο 2.

35. Άρθρο 5.

36. Άρθρο 10.

37. Στο ίδιο.

38. Άρθρο 11, παρ. 1.

39. Άρθρο 11, παρ. 1.

40. Άρθρο 11, παρ. 1, εδ. 3.

41. Δ. Μαυρογιαννης - Δ. Κασσαβέτης, όπ. παρ. σ. 205.

42. Ε. Σινίκης, όπ. παρ. σ. 112.

43. Άρθρο 11, παρ. 1, εδ. 4.

44. Άρθρο 11, παρ. 4.

45. Άρθρο 12.

46. Άρθρο 13, παρ. 1.

47. Άρθρο 13, παρ. 3.

48. Άρθρο 13, παρ. 5.

49. Άρθρο 14, παρ. 1.

50. Άρθρο 14, παρ. 2.

51. Άρθρο 14, παρ. 3.
52. Άρθρο 14, παρ. 4.
53. Άρθρο 15, παρ. 1 και 2.
54. Άρθρο 15, παρ. 3.
55. Άρθρο 15, παρ. 1, εδ. 1 και εδ. 2.
56. Άρθρο 4.
57. Οι κανόνες που διέπουν τη γενική συνέλευση του ΕΣυν είναι οι ίδιοι με τους κανόνες που εφαρμόζονται στο ευρωπαϊκό σωματείο και στην ευρωπαϊκή ένωση κοινοτικής αλληλεγγύης· βλ. D. Combrugghe, όπ. παρ. σ. 143.
58. Άρθρο 16.
59. Άρθρο 19.
60. Άρθρο 17, παρ. 1.
61. Η οποία αναφέρεται στο άρθρο 46 της οδηγίας 78/660 ΕΟΚ.
62. Άρθρο 17, παρ. 3.
63. Άρθρο 17, παρ. 4.
64. Άρθρο 18.
65. Άρθρο 21, παρ. 1.
66. Άρθρο 21, παρ. 3.
67. Άρθρο 21, παρ. 4.
68. Άρθρο 22, παρ. 1.
69. Άρθρο 22, παρ. 2.
70. Το άρθρο αυτό υπέστη κριτική από τις εθνικές αντιπροσωπείες ως προς την αληθινή του έννοια, ένεκα κυρίως και της διατύπωσής του· βλ. σχετικά V. Touliatou, όπ. παρ. σ. 60 και σ. 84.
71. Άρθρο 22, παρ. 3.
72. Άρθρο 22, παρ. 2, εδ. 3.
73. Άρθρο 24. Τα παραπάνω όργανα δεν μπορούν ν' αρνηθούν την ενημέρωση παρά μόνο εφόσον ενδέχεται να προκληθεί σοβαρή ζημιά στον Ε.Συν. ή τούτο είναι ασυμβίβαστο με τη νόμιμη υποχρέωση εχεμύθειας, άρθρο 24, παρ. 2.
74. Άρθρο 25, παρ. 3.
75. Άρθρο 28.
76. D. de Combrugghe, όπ. παρ. σ. 144.
77. Άρθρο 30.
78. Άρθρο 31, παρ. 1.
79. Άρθρο 31, παρ. 3.
80. Άρθρο 31, παρ. 4.
81. Άρθρο 33, παρ. 2.
82. Άρθρο 33, παρ. 1.
83. Άρθρο 34, παρ. 1.
84. Άρθρο 34, παρ. 2.
85. Άρθρο 34, παρ. 3.
86. Άρθρο 34, παρ. 4.
87. Άρθρο 36, παρ. 2.
88. Άρθρο 36, παρ. 1.
89. Άρθρο 36, παρ. 3.
90. Άρθρο 36, παρ. 2.
91. Άρθρο 36, παρ. 4.
92. D. de Combrugghe, όπ. παρ. σ. 144· επίσης E. Σινίκης, όπ. παρ. σ. 114.
93. Άρθρο 39.
94. Άρθρο 40.
95. Άρθρο 42.
96. Άρθρο 46.
97. Άρθρο 43.
98. D. de Combrugghe, στο ίδιο
99. Άρθρο 45, παρ. 1 και 2.
100. Άρθρο 47.
101. Άρθρο 44, παρ. 2 και 3.
102. E. Σινίκης, όπ. παρ. σ. 114.

103. Στο ίδιο
104. Άρθρο 51.
105. Άρθρο 49, παρ. 1.
106. Άρθρο 49, παρ. 2.
107. Ε. Σινίκης, όπ. παρ. σ. 115.
108. Άρθρο 52.
109. Άρθρο 53, παρ. 2 και 3.
110. Άρθρο 54.
111. Άρθρο 55.
112. Εάν ο ΕΣυν είναι ένας πιστωτικός ή ασφαλιστικός οργανισμός, θα υπάγεται στις ισχύουσες κοινοτικές οδηγίες για τις τράπεζες και τις ασφαλιστικές εταιρείες, άρθρο 60.
113. Άρθρο 57.
114. Άρθρο 61.
115. Άρθρο 62.
116. Άρθρο 63.
117. Άρθρο 64.
118. Άρθρο 65.
119. Δ. Μαυρόγιαννης – Δ. Κασσαβέτης,
- όπ. παρ. σ. 217–218.
120. Από τον Ε. Σινίκη, στο ίδιο.
121. Άρθρο 66.
122. Ε. Σινίκης, όπ. παρ. σ. 116.
123. Υπ. Τ–61/89, Dansk Peldyrvlerforening κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ – 1931.
124. Για το λόγο αυτό ακύρωσε την απόφαση της επιτροπής, η οποία επέβαλε πρόστιμο στην συγκεκριμένη δανέζικη συνεταιριστική εταιρεία για παραβίαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού (άρθρα 85 επ. Συν.Εκ.)
125. Βλ. Η. Nouyrit, όπ. παρ. σ. 33, ειδ. σ. 41 και 42.
126. Βλ. Π. Κολύρη, «Διασυνεταιριστική συνεργασία και οικονομική ολοκλήρωση στους συνεταιρισμούς, στο Συνεταιρισμοί...» όπ. παρ. σ. 121 ειδ. σ. 130.
127. Μ. Bookchin, Τί είναι ο κομμουνισμός: η δημοκρατική διάσταση του αναρχισμού, Δημοκρατία και Φύση, 1996/1, σ. 40, ειδ. σ. 43.
128. Γ. Μυρτάκης, όπ. παρ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Με πρόλογο του Γενικού Διευθυντή της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) κ. Bruce Thordarson και τον Προέδρου του ΙΣΕΜ κ. Νικ. Κολύμβα, κυκλοφόρησε στα ελληνικά η μελέτη του **Dr. A.F. Laidlaw «Οι Συνεταιρισμοί το Έτος 2000»**. Απόδοση στα Ελληνικά: Π. Κοθύρης - Κ. Παπαγεωργίου.

Μία συνολική θεώρηση της θεωρίας της εφαρμογής και των προοπτικών του συνεργατισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Κλασικό κείμενο προβληματισμού.

Έκδοση Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (Ι.Σ.Ε.Μ.) στη σειρά αξιολογών συνεταιριστικών κειμένων.

Σελίδες 120. Διάθεση Ι.Σ.Ε.Μ., Ακαδημίας 63, 106 78 Τηλ. 3625.739

Τιμή δρχ. 1.500.

PRIMA

*γεύση
στη ζωή!*

 ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΛΑΙΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΕΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΔΙΑΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ Β.Α. ΑΙΓΑΙΟ*

ΤΟΥ ΠΑΝ. Α. ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

Αναπλ. Προϊσταμένου Επιθεώρησης

Συνεταιρισμών ΑΤΕ

Σημ. «Σ.Π.»: Με ξεχωριστή ευχαρίστηση φιλοξενούμε στο τεύχος αυτό την εισήγηση του δραστήριου συνεταιριστή και Αναπλ. Προϊσταμένου της 20ής Επιθεώρησης Συνεταιρισμών της ΑΤΕ κ. Παν. Θεοδοσίου στη Διημερίδα που διοργάνωσαν οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών Β.Α. Αιγαίου ανταποκρινόμενες σε προτροπή του. Τόσο από την εισήγηση όσο και από το ψήφισμα της διημερίδας που ακολουθεί γίνεται φανερό ότι οι συνεταιριστικές οργανώσεις του Β.Α. Αιγαίου ζουν, αγωνιούν, διεκδικούν, οργανώνονται, οραματίζονται και συνεταιριστικά πρωτοπορούν, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του κ. Θεοδοσίου.

Με μεγάλη χαρά καλωσορίζω όλους τους εκπροσώπους των Ενώσεων της Περιφέρειάς μας και των λοιπών φορέων στη σημερινή μας συνάντηση στη Μυτιλήνη.

Είναι εξαιρετική τιμή για μένα να προλογίζω και να προσδιορίζω το στίγμα της σημερινής πρώτης συνάντησης – σύσκεψης των Διοικήσεων των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών της Περιφέρειας του Β.Α. Αιγαίου. Αποτελεί όμως και ξεχωριστή χαρά και ικανοποίηση προσωπική, γιατί διαισθανόμενος την ανάγκη της ευρύτερης προσπάθειας και συνεργασίας των οργανώσεων, κατ' αρχήν των δευτεροβάθμιων, κάλεσα τον Οκτώβρη του 1994 με την υπηρεσιακή μου αρμοδιότητα τις διοικήσεις τους να συνομιλήσουν και ιδού σήμερα ο σπόρος αυτός άρχισε να βλασταίνει. Απομένει η κατάλληλη καλλιέργεια ώστε να παραχθούν και οι ανάλογοι καρποί.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι το γεωργικό αντικείμενο είναι από τα πλέον δύσκολα αντικείμενα της οικονομίας σε παγκόσμια κλίμακα γιατί οι συνιστώσες του είναι και πολλές και ευαίσθητες. Μια απ' αυτές, ο συνεργατισμός, δηλαδή η συνεταιριστική δράση των αγροτών, μπορεί να χαρακτηριστεί δευτερογενής συνιστώσα της αγροτικής οικονομίας αλλά σημαντικά ισχυρή, γιατί εδώ και έναν αιώνα περίπου επέδρασε και συνέβαλε στην ανάπτυξη τόσο της αγροτικής οικονομίας όσο και της κοινωνικής ισορροπίας.

* Εισήγηση στην 1η Διημερίδα Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών Β.Α. Αιγαίου, Μυτιλήνη 28-29 Σεπτεμβρίου 1995.

Όμως, αν πριν από 50 ή 100 χρόνια η διαμόρφωση του χαρακτήρα και του επιπέδου συνεργασίας με τη σημερινή μορφή των συνεταιρισμών ήταν τέτοια που απαιτούσε η εξυπηρέτηση των αναγκών της βιομηχανικής κοινωνίας, στις σημερινές συνθήκες πρέπει να παραδεχτούμε ότι η συνεργασία αυτή μένει μετέωρη μπροστά στην ταχύτητα των εξελίξεων του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και απαιτεί προσαρμογές. Δύσκολη η πρόκληση αυτή. Η δυσκολία προσαρμογής των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων είναι συνέπεια της όλης διάβρωσης του ίδιου του συνεταιριστικού πλέγματος και των διαρθρωτικών αδυναμιών του. Οι ποσοτικές, μα περισσότερο οι ποιοτικές, παράμετροι στη λειτουργία των συνεταιρισμών απαιτούν νέες προσαρμογές. Αυτές ακριβώς τις παραμέτρους που συνθέτουν την ύπαρξη των συνεταιρισμών στην περιφέρειά μας θα πρέπει να επισημάνουμε να αξιολογήσουμε και να ερευνήσουμε πώς και με ποιό τρόπο θα γίνουν πιο αξιόπιστοι, πιο θετικοί στη λειτουργία τους και στο αποτέλεσμα που παράγουν.

Θα προσπαθήσω στις παρακάτω γραμμές να περιχαρακώσω τις αναφορές μου σε γενικές επισημάνσεις και όχι σε λεπτομερή στοιχεία που αφορούν το χώρο της κάθε Ένωσης ξεχωριστά. Και τούτο γιατί πιστεύω ότι οι επιμέρους αναφορές θα πρέπει να γίνουν από τις ίδιες τις οργανώσεις και στο βαθμό που θα απαιτηθεί, ώστε η όλη συζήτηση και ο προβληματισμός που θα επακολουθήσει να μη θεωρηθεί κατευθυνόμενος. Θα πρέπει να υπάρξει ελευθερία σκέψης και προβληματισμού καθώς και επιλογής στόχων, γιατί πιστεύω πως το θετικότερο αποτέλεσμα παράγεται μέσα σε πλαίσια ελεύθερης προσπάθειας.

Αγαπητοί Σύνοδοι,

Η συνολική εικόνα του συγκροτημένου σε Ενώσεις συνεταιριστικού δυναμικού της περιφέρειάς μας συνίσταται σε πέντε Ενώσεις Συνεταιρισμών εκ των οποίων δύο είναι αναγκαστικής μορφής. Αναλυτικά:

- η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λήμνου με 36 πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς στη δύναμή της και με 3.050 φυσικά μέλη περίπου,
- η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λέσβου με 61 πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και 13.500 φυσικά μέλη,
- η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Χίου με 22 πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και 3.000 φυσικά μέλη,
- η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου με 20 πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς αναγκαστικής μορφής και 5.750 φυσικά μέλη,
- η Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου με 25 πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς αναγκαστικής μορφής και 3.950 φυσικά μέλη.

Συνολικά οι 5 Ενώσεις αποτελούνται από 164 συνεταιρισμούς που αριθμούν 29.250 μέλη περίπου.

Το επαγγελματικό αντικείμενο των Συνεταίρων Αγροτών παραγωγών αφορά σε προϊόντα κυρίως:

- Ελαιοκομίας,
- Αμπελουργίας,
- Εσπεριδοειδών,

Κτηνοτροφίας,
Μαστίχης,
Μελισσοκομίας,
Αγροτοτουρισμού.

Η ύπαρξη και λειτουργία των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών της περιφέρειάς μας φαίνεται να ξεκινά το 1920 και στη δεκαετία αυτή στήνονται τα πρώτα συνεταιριστικά ελαιοτριβεία. Η παρέμβαση του θεσμού του Συνεταιρισμού στην απαλλαγή των αγροτών μας από τους τότε εκμεταλλευτές τους είναι γεγονός. Στη δεκαετία του 1930 θα ανατρέξουμε για να διαπιστώσουμε την ίδρυση των Ενώσεων Συνεταιρισμών, στοιχείο προόδου και αναβάθμισης της συνεταιριστικής δράσης.

Έτσι λοιπόν, στα 75 χρόνια δραστηριότητας των συνεταιρισμών της περιφέρειάς μας έχουμε να μετρήσουμε θετικότερα βήματα παρέμβασης στο χώρο της αγροτικής παραγωγής και του εμπορίου γενικά των αγροτικών προϊόντων. Η δράση αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι παραγωγικές-βιομηχανικές υποδομές κάθε Ένωσης είναι και μοναδικές σε μέγεθος και δυναμικότητα βιομηχανικές υποδομές κάθε νησιού ώστε η κάθε Ένωση να αναδεικνύεται ως ο μεγαλύτερος ιδιωτικός επιχειρηματικός, στη βιομηχανία, φορέας στα νησιά των τριών νομών μας.

Μια έρευνα στη ζωή, στη δράση, στα επιτεύγματα και στις αδυναμίες των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών και των Ενώσεων των πολλά θα μπορούσε να μας διδάξει για τη σημαντικότερη συνεταιριστική ανάπτυξη που δημιουργήθηκε στα νησιά μας σε σύγκριση με πολλά άλλα κομμάτια της πατρίδας μας. Θα διαπιστωθεί δε πανηγυρικά ότι ο αγροτικός κόσμος των νησιών της περιφέρειάς μας, μα και γενικά των νησιών του Αιγαίου, στήριξε την αγροτική ανάπτυξη, την παραγωγή και διάθεση των προϊόντων τους στους συνεταιρισμούς και κυρίως οι Ενώσεις ήταν οι κύριες επιχειρήσεις της από κοινού διάθεσης των βασικών αγροτικών προϊόντων κάθε τόπου. Συγκεκριμένα:

– στη Λήμνο, η κυριαρχία της Ένωσης στην όλη διαχείριση των βασικότερων κλάδων αγροτικής παραγωγής, κρασί – δημητριακά – κτηνοτροφία, και η παρέμβασή της στη διαμόρφωση του αγροτικού εισοδήματος είναι σχεδόν καθολική,

– στη Λέσβο, η παρουσία και η δράση της Ένωσης συνεταιρισμών ήταν καθοριστική, ιδιαίτερα σ' όλα τα μεταπολεμικά χρόνια, κυρίως στο βασικότερο κλάδο παραγωγής του νησιού, στην ελαιοκομία. Στον τομέα της κτηνοτροφίας η ισχυρή παρουσία των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών δεν απαίτησε την εξ αρχής παρέμβαση της Ένωσης. Στις δεκαετίες του '40, του '50, του '60, η κοινή τυροκόμηση του γάλακτος και η από κοινού διάθεση των προϊόντων μέσω των συνεταιρισμών ήταν κανόνας για τον τόπο. Σήμερα την προσπάθεια αυτή συνεχίζουν οι συνεταιρισμοί Ερεσού και Μανταμάδου με σημαντικότερα αποτελέσματα. Η παρέμβαση της Ένωσης είναι επικουρική της προσπάθειας των λοιπών, γαλακτοκομικού ενδιαφέροντος, συνεταιρισμών διάθεσης από κοινού του προϊόντος ώστε να ενισχυθεί το εισόδημα των κτηνοτρόφων,

– στη Χίο, μοναδικός διαχειριστής του προϊόντος της μαστίχης όχι μονάχα

αναδεικνύεται η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών, αλλά είναι και ο κύριος εκφραστής προστασίας του καθώς και παράγοντας εξασφάλισης υψηλού εισοδήματος των αγροτών μελών. Η οντότητα δε της οργάνωσης αυτής υπήρξε τέτοια ώστε ο ρόλος και η παρέμβασή της διαπιστώνεται και σε άλλα δευτερεύοντα για το νησί προϊόντα όπως το λάδι και το γάλα για αρκετά χρόνια.

Παράλληλα, η λειτουργία της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Χίου είχε ως κύριο στόχο την προαγωγή της λοιπής γεωργικής παραγωγής του νησιού με βασικά προϊόντα τα εσπεριδοειδή, ο δεύτερος σε οικονομική σημασία κλάδος. Κύρια δραστηριότητα οι εξαγωγές εσπεριδοειδών στο εξωτερικό, κυρίως στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης, μέχρι πριν από μερικά χρόνια,

– στη Σάμο, όπως και στην περίπτωση της μαστίχης στη Χίο, μοναδικός διαχειριστής του αμπελώνα του νησιού γίνεται η Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιρισμών. Η δράση της μέχρι τώρα μετράται στα εξαιρετικά αποτελέσματα όχι μονάχα στην εξασφάλιση υψηλού εισοδήματος των παραγωγών μελών της αλλά και στο γεγονός ότι είναι ο κύριος παράγοντας προστασίας, στήριξης, βελτίωσης και ανάπτυξης του αμπελώνα του νησιού. Λογίζεται δε και μπορεί να αξιολογηθεί ως μία από τις πλέον εύρωστες οικονομικά συνεταιριστικές μονάδες στη χώρα μας.

Επιχείρησα μια σκιαγράφηση αμυδρή της παρουσίας των δευτεροβάθμιων συνεταιριστικών οργανώσεων της περιφέρειάς μας. Το βαθμό επιτυχίας της κάθε οργάνωσης τον μετρά η ίδια η κοινωνική παραδοχή. Δεν θα πρέπει δε να μας διαφύγει ότι βασικότατος συντελεστής στην όποια επιτυχία ή αποτυχία στη συνολική συνεταιριστική δραστηριότητά τους υπήρξε το προσωπικό των οργανώσεων από ιδρύσεώς των μέχρι σήμερα. Η δραστηριότητα όμως αυτή των Ενώσεων δεν λειτούργησε το ίδιο σ' όλη τη μακρόχρονη πορεία τους. Τούτο γίνεται αντιληπτό αν ανατρέξουμε σε μεταβολές κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών. Η εκάστοτε κυβερνητική πολιτική επηρέαζε άμεσα και την όποια δραστηριότητά τους. Η κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση στους συνεταιρισμούς από το Κράτος ορισμένων εργασιών και η στήριξη της αγροτικής δραστηριότητας από αυτό, μέσω των οργανώσεων, αποτέλεσαν πολιτικές που καθόριζαν και την αντίστοιχη δράση τους. Αυτό όμως συνέτεινε ώστε να δημιουργηθεί η εσφαλμένη άποψη ότι οι συνεταιρισμοί είναι κρατικοί οργανισμοί και όχι ιδιωτικής μορφής επιχειρήσεις, βέβαια με ευρύτερη κοινωνική σημασία και απήχηση.

Την αλήθεια αυτή ήρθε να επιβεβαιώσει η ένταξη της χώρας μας σε ένα άλλο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο καλούνται να δράσουν οι επιχειρήσεις. Αποτελεί κοινή εκτίμηση ότι τα τελευταία χρόνια, και ειδικότερα μετά την ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ, διαμορφώθηκαν νέες συνθήκες κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στις οποίες καλούμαστε να ζήσουμε και να δράσουμε. Ο κρατικός προστατευτισμός αποτελεί παρελθόν για τις συνεταιριστικές οργανώσεις και νέες συνθήκες σκληρού ανταγωνισμού, χρόνο με το χρόνο, καθιερώνονται. Η αρχική Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της Κοινότητας αναθεωρείται και δυστυχώς προς το δυσμενέστερο για τα αγροτικά προϊόντα, μα κυρίως για τα κύρια προϊόντα της περιφέρειάς μας, το λάδι και το κρασί.

Πέρα από τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, έρχεται πρόσφατα η συνθήκη της GATT που επιβάλλει δυσμενέστερες συνθήκες ανταγωνισμού των αγροτικών προϊόντων, ιδιαίτερα των δικών μας. Η προοπτική που έχουμε και ο βαθμός επιτυχίας μας στις καινούργιες συνθήκες εξαρτάται κυρίως από το βαθμό αντίληψης των νέων αυτών συνθηκών του οικονομικού περιβάλλοντος και από τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσουμε να εξουδετερώσουμε τις όποιες δυσκολίες. Και δυσκολίες για μας υπάρχουν πολλές αν σκεφτούμε τα δεδομένα του χώρου μας. Οι τελευταίες απογραφές και τα στατιστικά δεδομένα πολλών ερευνών σε εγχώριο και ευρωπαϊκό επίπεδο κατατάσσουν την περιφέρεια του Β.Α. Αιγαίου στις πλέον προβληματικές περιοχές όχι μόνο της χώρας μας αλλά και της Ενωμένης Ευρώπης στην οποία ανήκουμε. Το σύνορο όμως αυτό τόσο της χώρας μας όσο και της Ευρώπης, το καθιστά πλέον προβληματικό και η συνολική συμπεριφορά του γείτονά μας, των απέναντι στα νησιά μας ακτών. Σ' αυτό λοιπόν το χώρο με την πληθώρα των προβλημάτων και των συνθηκών που συγκριτικά με όλα τα λοιπά μέρη της χώρας μας και της Ευρώπης είναι δυσμενέστερες, καλούνται να δράσουν και οι συνεταιριστικές μας οργανώσεις, ειδικότερα δε οι Ενώσεις των. Καλούνται να συνεχίσουν τη θετική διαχείριση του αγροτικού αντικειμένου και συγχρόνως να δημιουργήσουν διεξόδους ανάπτυξης στις σημερινές δύσκολες συνθήκες που δημιουργούνται στο επιχειρηματικό περιβάλλον ώστε ο κάτοικος, αγρότης, συνεταιίρος των τόσο δυναμικών και προικισμένων από τη φύση νησιών μας να συνεχίσει να δρα και να ευτυχεί σ' αυτά.

Το ζητούμενο όμως σήμερα είναι αν από μόνη της η κάθε Ένωση θα συνεχίσει την πορεία που χάραξε ή είναι καιρός να ανταλλάγουν απόψεις, εμπειρίες, σκέψεις, να τεθούν κοινοί στόχοι και να αναληφθούν κοινές πρωτοβουλίες από τις οργανώσεις της περιφέρειας με στόχο την επιβίωση στις διευρυμένες οικονομίες κλίμακας που απαιτεί πλέον η αγορά. Αν ρίξουμε μια ματιά στο πώς μεταλλάσσεται η αγορά από τη δράση των κεφαλαιουχικών ιδιωτικών επιχειρήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, θα αισθανθούμε ένα ρίγος ανησυχίας για το αύριο. Πολύ περισσότερο αν λάβουμε υπόψη μας τους βραδείς ρυθμούς πληροφόρησης και προσαρμογής των συνεταιριστικών οργανώσεων στις μεταλλαγές αυτές. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πληροφόρηση είναι ο πλέον καθοριστικός παράγοντας στη λήψη ορθών αποφάσεων. Οι βραδείς ρυθμοί προσαρμογής είναι φυσικό να υπάρχουν επειδή ο διοικητικός μηχανισμός των οργανώσεών μας προέρχεται κατά μέγα μέρος από το ανθρώπινο δυναμικό του πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Το δυναμικό αυτό καλείται να διαχειριστεί προβλήματα της βιομηχανίας και του εμπορίου και απαιτείται απ' αυτό να συναισθανθεί τις κοσμογονικές αλλαγές που ήδη άρχισε να επιβάλλει με φρενήρη ταχύτητα η εξέλιξη της ηλεκτρονικής εποχής στην οποία μπαίνουμε.

Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους πρέπει να «τρέξουμε».

Αγαπητοί Σύλλογοι,

Παράγοντας σημαντικός υποβοήθησης στην ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής και στην εδραίωση του συνεταιριστικού κινήματος στη χώρα μας, στάθηκε από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Οι πιο πάνω οικονομικές συνθήκες που σκιαγραφήσαμε αφορούν και επηρεάζουν

ασφαλώς και τη δράση της ίδιας της Τράπεζας. Ωστόσο η ιστορία, η δυναμική και η γενικότερη φιλοσοφία της πολιτικής της ΑΤΕ έχουν ως κύριο στόχο την ενίσχυση των δεσμών της με τις συνεταιρικές οργανώσεις με κύριο σκοπό την ανάπτυξη και την πρόοδό τους. Για το λόγο αυτό, παρά τη μετατροπή του νομικού υπόβαθρου της και των ευρύτερων στόχων εκσυγχρονισμού και νέων προϊόντων που θέτει στην πληρέστερη εξυπηρέτηση των πελατών της, βασική επιδίωξη της παραμένει η ανάπτυξη του αγροτικού χώρου και η δημιουργία σύγχρονων συνεταιριστικών μονάδων που θα μπορούν να συνεχίσουν τη δράση τους στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται. Ελάχιστο και ενδεικτικό δείγμα του ενδιαφέροντός της ήταν και η πριν ένα με δύο χρόνια χορήγηση δωρεάν ηλεκτρονικών υπολογιστών και η δωρεάν εκπαίδευση του προσωπικού σε πάρα πολλούς συνεταιρισμούς και Ενώσεις σε ολόκληρη τη χώρα και ιδιαίτερα της περιφέρειάς μας. Με το ίδιο πνεύμα και η 20ή Επιθεώρηση Συνεταιρισμών της ΑΤΕ κάλεσε τις Διοικήσεις των Ενώσεων Συνεταιρισμών σ' αυτή τη διανοητική συνεργασία με στόχο την από κοινού ανίχνευση των νέων συνθηκών και του δύσκολου περιβάλλοντος που διαμορφώνεται.

Οι μέχρι τώρα εμπειρίες μας, υποδομές μας, η δυνατότητά μας, αδυναμία και αποτυχία μας, ανάγκη και απαίτησή μας θα πρέπει να κατατεθούν στο τραπέζι της συζήτησής μας, ώστε, μέσα από την ανίχνευση των δυνατοτήτων μας, να μπορέσουμε να χαράξουμε διεξόδους.

Η θετικότερη αποδοχή της προσπάθειάς σας αυτής σήμερα από την ηγεσία της περιφέρειας του Β.Α. Αιγαίου είναι μήνυμα έντονου ενδιαφέροντος και στήριξης του συνεταιριστικού θεσμού. Ευτυχής σύμπτωση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η διανοητική αυτή συνεργασία με ένα μεγαλόπνοο όραμα του Υπουργείου Αιγαίου για το Πρόγραμμα Συνεργασίας και Πρωτοβουλιών «Θράκη – Αιγαίο – Κύπρος ενιαίος χώρος πορεία, στο 2000». Θεωρώ πως η σημερινή μέρα αποτελεί και την πρώτη πραγματική προσέγγιση.

Πιστεύοντας πως μόνο θετικά αποτελέσματα είναι δυνατό να προκύψουν από μια τέτοια διανοητική επαφή και συνεργασία, σας καλωσορίζω και πάλι και εύχομαι κάθε επιτυχία για το καλό των αγροτών που εκπροσωπείτε, των εργαζομένων στις συνεταιρικές οργανώσεις και γενικότερα των ακριτών κατοίκων των νησιών μας.

Μυτιλήνη, 28 Σεπτεμβρίου 1995

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ 1ης ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ Β.Α. ΑΙΓΑΙΟΥ

Με κύριο στόχο τη διερεύνηση των δυνατοτήτων συνεργασίας μεταξύ των Ενώσεων Αγροτικών Συν/σμών Β.Α. Αιγαίου, πραγματοποιήθηκε στη Μυτιλήνη στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου 1995, στην αίθουσα του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου, η 1η Δημερίδα εκπροσώπων τους και σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Στη Δημερίδα αυτή πήραν μέρος με εισήγηση εκπρόσωποι των Ενώσεων Αγρ. Συν/σμών Λήμνου, Λέσβου, Χίου, της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου και της Ένωσης Οιν/κών Συν/σμών Σάμου. Ακόμα εισαγωγική της Δημερίδας αυτής εισήγηση ανέπτυξε ο προϊστάμενος της 20ής Επιθ/σης Συν/σμών της

ΑΤΕ κ. Παν. Θεοδοσίου, που ήταν και ο κύριος οραματιστής της συνεργασίας αυτής των Ενώσεων και της πραγματοποίησης της Διημερίδας.

Τίμησαν με την παρουσία τους και χαιρέτησαν την πρωτοπόρο αυτή ενέργεια των Ενώσεων ο Γ.Γ. της περιφέρειας Β.Α. Αιγαίου κ. Α. Γιακαλής, ο Βουλευτής Λέσβου κ. Δ. Βουνάτσος, ο Νομάρχης Λέσβου κ. Αλ. Μαθιέλης, ο εκπρόσωπος της Ν.Α. της Χίου κ. Πατελίδας και ο εκπρόσωπος του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου κ. Φυτάς. Επίσης παρευρέθηκαν ο Διευθύνων Σύμβουλος της Αγροτικής Ασφαλιστικής, που ήταν και χορηγός της Διημερίδας κ. Αθ. Ρούπας και ανέπτυξε τις νέες δυνατότητες συνεργασίας Αγροτικής Ασφαλιστικής και Συν/κών Οργανώσεων, καθώς και ο εκπρόσωπος του ομίλου Αγροτικής Τράπεζας κ. Κλήμης που μίλησε για τα νέα προϊόντα που προσφέρει ο όμιλος της ΑΤΕ.

Παρέστησαν ακόμα ο έπαρχος Λήμνου κ. Μαυροθαλασσίτης, ο Δ/ντής Γεωργίας Λέσβου κ. Κυριακίδης, ο Γεωτεχνικός Επιθ/τής της ΑΤΕ κ. Τζουτζομήτρος κ.ά.

Με τηλεγράφημά τους που διαβάστηκε στην έναρξη της Διημερίδας, χαιρετισμό έστειλαν ο Υπουργός Τουρισμού και Βουλευτής Λέσβου κ. Νίκος Σηφουνάκης, ο Βουλευτής Λέσβου κ. Στρ. Κόρακας, ο Υποδ/τής της Αγροτικής Τράπεζας κ. Αθ. Παπαγεωργίου και ο Πρόεδρος της Ε. Μ. Χίου κ. Γανιάρης.

Μέσα σε μια ήρεμη και πολιτισμένη ατμόσφαιρα έγιναν εισηγήσεις και τοποθετήσεις των συνέδρων, διεξήχθη ένας γόνιμος διάλογος και προβληματισμός απ' όλους τους εκπροσώπους και τους παράγοντες της Διημερίδας, τα συμπεράσματα της οποίας συνοψίζονται στα παρακάτω:

Α. 1. Διαπιστώθηκε ότι η λειτουργία των Συν/κών Οργανώσεων του Β.Α. Αιγαίου γίνεται σε δυσμενέστερο οικονομικό περιβάλλον έναντι άλλων περιοχών όχι μόνο της χώρας μας, αλλά και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επισημαίνεται η ανάγκη να υπάρχει από κοινού προσπάθεια ενημέρωσης της πολιτείας για την ανισότητα αυτή καθώς και των Οργάνων της Κοινότητας.

2. Καταγράφεται η ανάγκη να αντιληφθεί η πολιτεία και η Κοινότητα ότι οι 30.000 συνεταιρισμένοι παραγωγοί της περιφέρειας του Β.Α. Αιγαίου δεν αποτελούν αμιγή αγροτική τάξη, όπως σε άλλες περιοχές, ανεξάρτητα αν είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες ή μη γιατί αυτό αποβαίνει σε βάρος των εθνικών συμφερόντων και της αγροτικής και συν/κής ανάπτυξης. Είναι ανάγκη να χαρακτηρισθούν όλοι οι συν/σμένοι παραγωγοί αγρότες και να τύχουν όλων των ευεργετημάτων των αναπτυξιακών Νόμων και Κανονισμών της Κοινότητας στη Γεωργία, επειδή η εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής των νησιών του Β.Α. Αιγαίου είναι φθίνουσα, όπως σαφέστατα καταγράφεται τόσο σε εγχώριες στατιστικές έρευνες όσο και της Κοινότητας. Με τον τρόπο αυτό θα τονωθεί το επενδυτικό κλίμα στην πλέον υποβαθμισμένη περιφέρεια του Β.Α. Αιγαίου, θα τονωθεί το εμπόριο, η απασχόληση και θα δημιουργηθούν συνθήκες παραμονής όλων των συν/ρων με τα όποια αγροτικά συμφέροντα, στην ακριτική γωνιά της περιφέρειας τούτης.

Ακόμη θα τονωθεί η αγροτική παραγωγή κύριο στοιχείο επιβίωσης των Συν/σμών και των Ενώσεών των.

3. Εκφράστηκε απερίφραστα η θέληση των εκπροσώπων των Ενώσεων να ενεργήσουν από κοινού τόσο σε μεταξύ τους συνεργασίες στον εμπορικό

τομέα όσο και σε θέματα άρσης των συγκριτικών μειονεκτημάτων, έναντι άλλων περιοχών, της περιφέρειάς μας.

Β. Κατατέθηκαν απ' τους εισηγητές στη Διημερίδα τα επιμέρους προβλήματα της κάθε Ένωσης που είναι αντίστοιχα και τα κύρια προβλήματα του αγροτικού κόσμου του κάθε νησιού καθώς και γενικότερα ζητήματα η λύση των οποίων θα συμβάλει στην περιφερειακή ανάπτυξη. Τα κυριότερα προβλήματα γενικού χαρακτήρα που διαπιστώνονται είναι:

– Το κόστος μεταφοράς προϊόντων και λοιπών ειδών (πρώτων υλών κλπ.) από και προς τα νησιά, ακόμα και μεταξύ των νησιών (π.χ. δημητριακών Λήμνου κ.λπ.) θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί.

– Το υψηλό χρηματοοικονομικό κόστος πρέπει να μειωθεί ειδικά για εξαγωγικές δραστηριότητες των Συν/κών Οργανώσεων.

– Η κατ' αποκοπή φορολόγηση των Ενώσεων από πολλούς εφόρους των παραμεθωρίων περιοχών επί του συνόλου του κύκλου εργασιών θα πρέπει να εκλείψει, αφού είναι γνωστό ότι οι Ενώσεις λειτουργούν οριακά προς όφελος των μελών τους.

– Η άνιση θεσμοθέτηση κινήτρων μεταξύ των νησιών μας και της Θράκης θα πρέπει να εκλείψει και όσον αφορά την επιδότηση των εργατικών και των λοιπών κινήτρων και αναπτυξιακών νόμων.

– Η μη υλοποίηση των οδηγιών της Κοινότητας για την τιμή των καυσίμων και της αιθυλικής αλκοόλης.

– Η μη πλήρης στελέχωση των δημοσίων υπηρεσιών και κυρίως των Δ/σεων Γεωργίας στην περιφέρεια Β.Α. Αιγαίου.

– Επικοινωνία των νησιών του Β.Α. Αιγαίου τόσο με το κέντρο, όσο και μεταξύ τους καθώς και με τη Βόρεια Ελλάδα, είναι ανάγκη να αναπροσαρμοστεί ως προς την τακτικότερη σύνδεση των νησιών.

– Οι δυσμενείς επιπτώσεις των πυρκαγιών (που καταστρέφουν τις φυτείες ελαιών, μαστίχης, αμπελιών κλπ.) άμεσα στο εισόδημα των παραγωγών συν/ρων μας πρέπει να ανακοπούν με ενισχυμένη επιχορήγηση για φύτευση νέων ομοίων φυτειών στις καμένες εκτάσεις.

– Η επιβίωση του κάθε είδους συν/κών τυποποιητηρίων αγροτικών προϊόντων πρέπει να στηριχθεί ώστε να φύγουν από τη μέση οι «αεριτζήδες» και κομπινადόροι τυποποιητές που νοθεύουν την αγορά προς ζημία της Εθνικής Οικονομίας.

– Η αθρόα εισαγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων από χώρες εκτός Κοινότητας αποτελεί απειλή για την εγχώρια κτηνοτροφία και ειδικότερα θίγει τα συμφέροντα των κτηνοτρόφων των νησιών μας, πράγμα που απαιτείται να περιοριστεί στο ελάχιστο.

– Ο διαχωρισμός των ελαιοπαραγωγών σε κατηγορίες θα πρέπει να εκλείψει επειδή δημιουργεί στρεβλώσεις και αδικίες. Η καταβολή των επιδοτήσεων να δίνεται επί της παραγωγής και μόνο.

– Η προβληματική λειτουργία πολλών Πρωτοβάθμιων Συν/σμών πρέπει να ανατραπεί και να στηριχθεί η ενεργητική λειτουργία τους, όχι σε βάρος των

Ενώσεων, αλλά με μέτρα στήριξης των ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν τον κοινωνικό τους ρόλο στην παραμεθόρια αυτή περιοχή.

– Η υψηλότετη και δυσβάστακτη φορολόγηση της αγροτικής γης κατά τις μεταβιβάσεις (σε περίπτωση κληρονομιάς, αγοράς κλπ.) λόγω των υψηλών όμορων συγκριτικών στοιχείων, που ενδεχομένως προήλθε από αλλαγή χρήσης. Δηλ. να μην προσλαμβάνει την υπεραξία άλλων χρήσεων όταν η γη προορίζεται ως γεωργική. Ο χαρακτηρισμός και η φορολόγηση ως αγροτική να ισχύσει για όλη την έκταση και για όλους τους παραγωγούς συν/ρους κατοίκους των νησιών μας. Υπεραξία να υπολογίζεται μόνο σε περίπτωση αλλαγής χρήσης. Και τούτο γιατί είναι άδικο να καταβάλλεται από κάθε παραγωγό φόρος για εισόδημα γης στην παραμεθόριο που δεν εισπράττεται ή δεν πρόκειται να εισπραχθεί.

– Η έλλειψη δυνατότητας εκ μέρους των Συν/κών Οργανώσεων αξιοποίησης αστικής περιουσίας των, στον τουριστικό ή εμπορικό τομέα, λόγω έλλειψης επαρκών ιδίων κεφαλαίων ή λόγω μη ένταξης σε αναπτυξιακούς Νόμους ή Κανονισμούς.

– Ο αποκλεισμός από την ένταξη σε αναπτυξιακούς Κανονισμούς της Κοινότητας όλων των μη κατά κύριο επάγγελμα παραγωγών που προτίθενται να επενδύσουν στον πρωτογενή τομέα, αφού τίθενται συγκριτικοί περιορισμοί του αγροτικού με το αστικό εισόδημα, στο 25%. Για να ισχύσει αυτή η αναλογία, θα πρέπει το ακαθάριστο γεωργικό εισόδημα να είναι πολλαπλάσιο του αστικού, πράγμα αδύνατο στην περιφέρεια των νησιών μας με το μικρό κλήρο, την πολυαπασχόληση κ.λπ. Απαιτείται η εξάλειψη της σχέσης αυτής, αλλιώς να θεωρείται προϋπόθεση ένταξης στους Κανονισμούς, όχι το υφιστάμενο αγροτικό εισόδημα, αλλά το μέλλον να παραχθεί με το υποβαλλόμενο προς έγκριση σχέδιο βελτίωσης.

– Ο Νόμος για τη φορολόγηση του Αγροτικού Εισοδήματος, ιδιαίτερα των μη κατά κύριο επάγγελμα αγροτών που ζουν και καλλιεργούν στα νησιά της περιφέρειάς μας. Είναι ανάγκη να ληφθούν σοβαρά υπ' όψιν οι ιδιαιτερότητες των νησιών μας στη φορολογική μεταχείριση των παραγωγών συν/ρων μας και ομόφωνα εκφράζεται η απαίτηση να θεωρηθούν όλοι οι συν/ροι της περιφέρειάς μας κατά κύριο επάγγελμα αγρότες στην κατάρτιση του προβλεπόμενου να συνταχθεί Μητρώου αγροτών.

– Εκφράζεται η θέληση των Ενώσεων Συν/σμών πλήρους αξιοποίησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου πάνω στην ενημέρωση και τη χρήση προγραμμάτων της Κοινότητας, ώστε στο μέλλον αναπτυξιακές προσπάθειες των Ενώσεων, στηριχθούν και στην υποβοήθηση του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Γ. Αποφασίστηκε η δημιουργία ενός άτυπου οργάνου σκοπός του οποίου θα είναι η προώθηση των διαδικασιών συνεργασίας μεταξύ των ενώσεων καθώς και η επιδίωξη επίλυσης των πιο πάνω προβλημάτων. Το όργανο αυτό θα αποτελείται από ένα αιρετό και έναν υπηρεσιακό παράγοντα κάθε Ένωσης.

Ο συντονισμός λειτουργίας του Οργάνου τούτου αποφασίστηκε ομόφωνα να ανατεθεί στον Προϊστάμενο της 20ής Επιθ/σης Συν/σμών της ΑΤΕ.

Μυτιλήνη, Οκτώβριος 1995

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ είναι η πρώτη και η μόνη αμιγής Συνεταιριστική Ασφαλιστική Εταιρεία στην Ελλάδα, με αποκλειστικούς μετόχους 60 Συνεταιριστικές Οργανώσεις, με κεφάλαια και αποθεματικά πάνω από 500 εκατομμύρια δραχμές.

Προσφέρει τη σιγουριά της ολοκληρωμένης κάλυψης σε όλους τους ζωτικούς κλάδους και εξασφαλίζει:

- α) τη γρήγορη και πρόθυμη εξυπηρέτηση*
- β) την αντικειμενική και δίκαιη αποζημίωση και*
- γ) Το σεβασμό και την πλήρη κατανόηση προς τους ασφαλισμένους*

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ - Ακαδημίας & Γ. Γενναδίου 8

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - Τσιμισκή 17 Τηλ. 268503

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ & ΓΡΑΦΕΙΑ σ' όλη την Ελλάδα

BE YOU, BE COOPER!

NEO ULTRA 25

TAR: 1,0 mgr, NICOTINE: 0,1 mgr

SYNEDIA SA

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΠΝΑ.

Η Σ.Ε.Κ.Ε. αποτελεί τη συνεταιριστική επιχείρηση των Ελλήνων καπνοπαραγωγών στην επεξεργασία και στις εξαγωγές του καπνού.

Οικονομικά ισχυρή και επιχειρηματικά δραστήρια, η Σ.Ε.Κ.Ε. διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις για 22.000 τόνους καπνού, κυρίως στη Θεσσαλονίκη, στην Καβάλα και στην Ξάνθη.

Αξιοποιώντας τη γνώση και τη δύναμη της συνεργασίας, λειτουργεί ανταγωνιστικά και με επιτυχία στις συνθήκες του ισχυρού παγκόσμιου ανταγωνισμού στην αγορά του καπνού.

Με την απασχόληση 1.500 ατόμων στην περίοδο επεξεργασίας του καπνού, η Σ.Ε.Κ.Ε. αποτελεί σημαντικό στήριγμα για τα εισοδήματα των καπνοπαραγωγικών περιοχών.

Επί μισό αιώνα και σε δύσκολους καιρούς, η Σ.Ε.Κ.Ε. στήριξε και στηρίζει την ελληνική καπνοπαραγωγή.

Σ.Ε.Κ.Ε. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ: ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ 1, ΕΥΟΣΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: ΤΗΛ.: (031) 60.93.00
ΥΠΟΚ/ΜΑ ΑΘΗΝΩΝ: ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 6, 106 71 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ.: 36.29.273

ΟΙ ΝΕΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Στην περίοδο κατά την οποία οι συζητήσεις για την αναθεώρηση των συνεταιριστικών αρχών βρίσκονταν στο κορύφωμά τους, η «**Συνεταιριστική Πορεία**», στην προσπάθειά της να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των Ελλήνων επιστημόνων και συνεταιριστών στον παγκόσμιο διάλογο για την πιο πρόσφορη στις σημερινές συνθήκες διαμόρφωση των αρχών, είχε δημοσιεύσει το σχέδιο διατύπωσης των αρχών και τη συνοδευτική εισηγητική έκθεση του Καθηγητή Ian McPherson, που είχε ορισθεί από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση ως Πρόεδρος της επιτροπής που επεξεργάσθηκε το θέμα (βλ. τεύχος 35, Ιούλ. – Σεπτ. 1994). Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας αναθεώρησης των αρχών από το Παγκόσμιο Συνέδριο του Μάντσεστερ (Σεπτ. 1995) και την οριστικοποίηση των σχετικών κειμένων, η «Σ.Π.» δημοσιεύει τα τελικά κείμενα, τα οποία θα αποτελούν κείμενα αναφοράς στο μέλλον, χρήσιμα σε κάθε επιστημονική συζήτηση για τους συνεταιρισμούς αλλά και στη διαμόρφωση σχετικών νομοθεσιών.

Εισηγητική έκθεση για τη Δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης σχετικά με τη Συνεταιριστική Ταυτότητα

Του Ian McPherson

Προηγόμενα

1. Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ΔΣΕ), στο Συνέδριό της του Μάντσεστερ το 1995, υιοθέτησε μια Δήλωση για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα. Η Δήλωση περιέλαβε έναν ορισμό του συνεταιρισμού, έναν κατάλογο των βασικών αξιών της κίνησης και μια αναθεωρημένη διατύπωση αρχών προορισμένη να καθοδηγεί τις συνεταιριστικές οργανώσεις στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα.

2. Το παρόν κείμενο εξηγεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε η δήλωση και επεξεργάζεται μερικά από τα κύρια θέματα που εξετάστηκαν, ιδιαίτερα κατά την επανεξέταση των αρχών.

3. Από την ίδρυσή της το 1895, η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση υπήρξε η κορυφαία οργάνωση για τον ορισμό του συνεταιρισμού και για την επεξεργα-

σία των αρχών, στις οποίες όφειλαν να στηρίζονται οι συνεταιρισμοί. Στο παρελθόν η ΔΣΕ είχε προχωρήσει σε δύο επίσημες δηλώσεις για τις συνεταιριστικές αρχές, την πρώτη το 1937 και τη δεύτερη το 1966. Αυτές οι δύο προηγούμενες διατυπώσεις, όπως και η αναδιατύπωση του 1995, αποτελούσαν προσπάθειες να εξηγήσουν πώς πρέπει να ερμηνεύονται οι συνεταιριστικές αρχές στο σύγχρονο κόσμο.

4. Αυτές οι περιοδικές αναθεωρήσεις των αρχών αποτελούν πηγή ισχύος για τη συνεταιριστική κίνηση. Δείχνουν πώς η συνεταιριστική σκέψη μπορεί να εφαρμόζεται σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο, υποδεικνύουν πώς να οργανώνονται οι συνεταιρισμοί για να αντιμετωπίζουν νέες προκλήσεις και διασυνδέουν τους συνεταιρισμούς όλου του κόσμου στην επανεξέταση των βασικών σκοπών της κίνησής τους.

5. Σε όλη την ιστορία της, η συνεταιριστική κίνηση διαρκώς άλλαζε και θα συνεχίζει να αλλάζει στο μέλλον. Πίσω από τις μεταβολές, όμως, εδράζεται ένας θεμελιώδης σεβασμός για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη και μια πίστη στη δυνατότητα των συνεταιρισμών να βελτιώσουν τον εαυτό τους οικονομικά και κοινωνικά διαμέσου της αμοιβαίας αυτοβοήθειας. Ακόμη, η συνεταιριστική κίνηση πιστεύει ότι οι δημοκρατικές διαδικασίες, εφαρμοζόμενες σε οικονομικές δραστηριότητες, είναι εφικτές, επιθυμητές και αποτελεσματικές. Πιστεύει ότι οι δημοκρατικοί διοικούμενες οικονομικές οργανώσεις αποτελούν συμβολή στο κοινό καλό. Η Δήλωση του 1995 για τις Αρχές στηρίχθηκε πάνω σε αυτές τις θεμελιακές φιλοσοφικές θεωρήσεις.

6. Δεν υπάρχει ενιαία πηγή προέλευσης για όλους τους συνεταιρισμούς. Υπάρχουν σε ολόκληρο τον κόσμο σε πολλές διαφορετικές μορφές, εξυπηρετώντας πολλές διαφορετικές ανάγκες και αποδίδοντας καρπούς σε διαφορετικές κοινωνίες. Στην πραγματικότητα, ένας από τους κύριους λόγους προετοιμασίας του κειμένου για τη συνεταιριστική ταυτότητα ήταν να αποκαλυφθεί αυτή η ποικιλότητα και να παγιωθούν οι κανόνες που πρέπει να επικρατούν σε όλους τους συνεταιρισμούς, ανεξάρτητα από το τι κάνουν και πού βρίσκονται. Ειδικότερα, η Δήλωση έδωσε μια κοινή βάση πάνω στην οποία όλες οι κύριες συνεταιριστικές παραδόσεις θα μπορούσαν να ευδοκιμήσουν και να εναρμονιστούν αποτελεσματικά.

Οι συνεταιρισμοί πρωτοεμφανίστηκαν ως αυθύπαρκτα νομικά πρόσωπα στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Αφού σημείωσαν τις πρώτες μόνιμου χαρακτήρα επιτυχίες στα δύσκολα χρόνια της δεκαετίας του 1840, οι συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν προς πέντε διακεκριμένες κατευθύνσεις: τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, των οποίων η αφετηρία έχει από μακρού συνδεθεί με τους σκαπανείς του Ρότσντειλ, τους συνεταιρισμούς εργατών, οι οποίοι κατά την πρώιμη περίοδο είχαν τη μεγαλύτερη ισχύ στη Γαλλία, τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι κατά κύριο λόγο άρχισαν στη Γερμανία, τους γεωργικούς συνεταιρισμούς, που είχαν τις πρώτες ρίζες τους στη Δανία και στη Γερμανία και τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών, όπως συνεταιρισμούς κατοικίας και υγειονομικούς συνεταιρισμούς που αναδύθηκαν σε πολλά μέρη της βιομηχανικής Ευρώπης κατά τα τέλη του περασμένου αιώνα. Όλες αυτές

οι κατηγορίες αναπτύχθηκαν, αν και με διαφορετικό βαθμό επιτυχίας, στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες κατά το 19ο αιώνα. Όλοι διαδόθηκαν στο πλείστον του υπόλοιπου κόσμου κατά τον εικοστό αιώνα.

Μέσω της Δήλωσης για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα, η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση επιβεβαίωσε επίσημα και χαιρέτισε ως ίσες όλες τις πέντε κατηγορίες. Πρόβαλε τη ζωτικότητα καθεμιάς και αναγνώρισε ότι, όποιες και αν ήταν οι αφετηρίες, κάθε κατηγορία είχε προσαρμοσθεί με διαφορετικούς τρόπους στις διαφορετικές κοινωνίες και στα διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα.

7. Επιπροσθέτως, η Δήλωση αποσκοπούσε να εξυπηρετήσει εξίσου καλά συνεταιρισμούς σε κάθε είδους οικονομικές, κοινωνικές, και πολιτικές συνθήκες. Αναγνώρισε ότι όλες οι ομάδες είχαν δημιουργήσει τις δικές τους συνεταιριστικές κινήσεις με πολύ διαφορετικούς τρόπους, δανειζόμενες ιδέες από άλλες και τηρώντας τις αρχές, αλλά διαμορφώνοντας τις οργανώσεις τους σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες, εμπειρίες και πολιτιστικές τάσεις. Η Δήλωση του 1995 αποδέχθηκε και χαιρέτισε αυτή την ποικιλομορφία.

8. Ακόμη, η Δήλωση της Ταυτότητας αποτέλεσε ένα γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μπορούσαν να λειτουργήσουν όλα τα είδη των συνεταιρισμών. Κάθε κατηγορία ή τομέας των συνεταιρισμών, όμως, έχει τις δικές της ανάγκες και προτεραιότητες. Γι' αυτό, κατά την περίοδο του συνεδρίου, κάθε τομέας είχε ετοιμάσει ή ετοιμάζε μια δήλωση για τους Λειτουργικούς Κανόνες, ώστε να διαφανεί τι εννοούν οι γενικές αρχές για τη λειτουργία κάθε τομέα, υπό το φως των σύγχρονων συνθηκών.

9. Τέλος, η Δήλωση αναγνώρισε έμμεσα ότι η διεθνής συνεταιριστική κίνηση έχει μια μοναδική ευκαιρία να βοηθήσει στην εναρμόνιση των ενδιαφερομένων ατόμων των επιμέρους ομάδων, που οργανώνονται σε συνεταιρισμούς ως καταναλωτές αγαθών και υπηρεσιών, ως αποταμιευτές και επενδυτές, ως παραγωγοί και ως εργάτες. Με την ύπαρξη ενός κοινού πλαισίου η Δήλωση θα μπορούσε να προωθήσει την κατανόηση και κοινές δράσεις και να διευρύνει τους ορίζοντες για κάθε είδους συνεταιριστική επιδίωξη.

Οι λόγοι Αναδιατύπωσης των Αρχών

1. Υπήρξαν ειδικές προκλήσεις ενώπιον της διεθνούς συνεταιριστικής κίνησης που κατέστησαν αναγκαία και εποικοδομητική την κατάσταση της Συνεταιριστικής Ταυτότητας το 1995.

2. Μεταξύ 1970 και 1995 η οικονομία της αγοράς είχε επεκτείνει δραστικά την επιρροή της σε ολόκληρο τον κόσμο. Παραδοσιακά εμπορικά εμπόδια είχαν μειωθεί σημαντικά και πολλές από αυτές τις αλλαγές, όπως η δημιουργία ζωνών ελευθέρων συναλλαγών, η μείωση της στήριξης της γεωργίας από τις κυβερνήσεις και η κατάργηση περιοριστικών κανόνων για τους χρηματοδοτικούς φορείς, συνιστούσαν απειλή για το οικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πολλοί συνεταιρισμοί είχαν λειτουργήσει επί δεκαετίες. Για να ευημερήσουν και σε πολλές περιπτώσεις απλώς για να επιζήσουν, οι συνεταιρισμοί όφειλαν να εξετάσουν πώς θα αντιδράσουν σε αυτές τις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Οι μεταβολές αυτές σήμαιναν επίσης ότι οι περισσότεροι συνεταιρισμοί αντιμετώπιζαν πολύ πιο έντονο ανταγωνισμό. Με τη χρήση των πλεονεκτημάτων των σύγχρονων μορφών επικοινωνίας, το κεφάλαιο κυκλοφορεί ανά τον κόσμο με ελάχιστες παρεμβολές, αναζητώντας τις πιο αποδοτικές επενδύσεις. Αυτό, οικονομικά εσήμαινε ότι πολλοί συνεταιρισμοί βρέθηκαν αυτομάτως αντιμετώπι με μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις, πολλές από τις οποίες διέθεταν πλεονεκτήματα που δεν είχαν οι συνεταιρισμοί ως προς το κεφάλαιο και τη νομοθεσία.

Στα επίπεδα της διανοής και της συμπεριφοράς, οι συνεταιρισμοί βρέθηκαν επίσης αντιμετώπι με διεθνή μέσα μαζικής επικοινωνίας και εκπαιδευτικά ιδρύματα που πρόβαλαν την επικράτηση των επιχειρήσεων που κατευθύνονται από επενδυτές. Με αυτά τα δεδομένα, η αξία των επιχειρήσεων που διοικούνται δημοκρατικά προς το συμφέρον των ανθρώπων τέθηκε υπό αμφισβήτηση. Στην πραγματικότητα, η προβολή των καπιταλιστικών επιχειρήσεων κλόνησε την εμπιστοσύνη πολλών από τους ευρισκόμενους εντός των συνεταιρισμών, ιδιαίτερα στις βορειο-ατλαντικές χώρες. Ενόψει αυτής της πρόκλησης, ήταν ανάγκη να υπάρξει ένα ξεκάθαρο όραμα για τα στοιχεία που καθιστούν τους συνεταιρισμούς μοναδικούς και πολύτιμους.

3. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, η κατάρρευση των κεντρικά διευθυνόμενων οικονομιών έθεσε επίσης υπό αμφισβήτηση το ρόλο των συνεταιρισμών. Παραδόξως, όμως, άνοιξε ταυτόχρονα το δρόμο για την αναγέννηση της συνεταιριστικής επιχείρησης, αλλά αυτό θα μπορούσε μόνο να γίνει αν υπήρχε σαφής κατανόηση για το πώς οι νέες και αναζωογονημένες συνεταιριστικές κινήσεις θα έπρεπε να θεσμοθετούνται και να ενθαρρύνονται.

4. Ταυτοχρόνως, η γρήγορη επέκταση των οικονομιών πολλών ασιατικών χωρών, μαζί με την οικονομική ανάπτυξη σε χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Αφρικής, δημιούργησαν ανεπανάληπτες ευκαιρίες για την επέκταση των συνεταιρισμών. Πράγματι, συνεταιριστικοί ηγέτες από αυτές τις χώρες έφεραν στην επιφάνεια πολλές νέες πτυχές και καινούργιο ενθουσιασμό από τον οποίο αντλήθηκε πολλή ενέργεια για την εξέταση του μέλλοντος.

Όλες αυτές οι εξελίξεις δημιούργησαν μια νέα προοπτική στη διεθνή συνεταιριστική κίνηση. Αμφισβήτησαν μερικές παραδοσιακές παραδοχές, πρόσφεραν νέες ερμηνείες και πρότειναν νέες λύσεις σε παλιά προβλήματα. Για να αξιοποιηθούν τέτοιες ευκαιρίες, όμως, υπήρχε ανάγκη να καθορισθεί σαφώς πώς οι συνεταιρισμοί θα διαδραμάτιζαν ένα ρόλο στις κοινωνίες που διέρχονται περίοδο γρήγορων μεταβολών.

5. Οι συνεταιρισμοί βρέθηκαν ενώπιον άλλων, πιο γενικών, προκλήσεων κατά τη δεκαετία του 1990, προκλήσεων που έδειχναν ότι θα είναι πιο σημαντικές κατά τις επόμενες δεκαετίες. Ήταν οι προκλήσεις οι συνδεδεμένες με θεμελιακές μεταβολές στην κατάσταση των ανθρώπων ανά τον κόσμο. Σ' αυτές περιλαμβάνονται τα θέματα που εγείρονται από την ταχεία αύξηση του πληθυσμού της γης, την αυξανόμενη πίεση προς το περιβάλλον, την αυξανόμενη συγκέντρωση της οικονομικής ισχύος στα χέρια μιας μικρής μειοψηφίας του πληθυσμού της γης, τις διάφορες κρίσεις που μαστίζουν κοινότητες όλων των πολιτι-

στικών κατευθύνσεων, τους βαθείς κύκλους φτώχειας που παρατηρούνται σε πολλά σημεία του πλανήτη και την αυξανόμενη συχνότητα εκρήξεων «εθνικιστικών» συγκρούσεων.

Δεν είναι δυνατό να αναμένεται ότι οι συνεταιρισμοί μόνοι τους θα αντιμετωπίσουν πλήρως τέτοια θέματα, αλλά μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην επίλυσή τους. Μπορούν να παράγουν και να διανέμουν υψηλής ποιότητας τρόφιμα σε λογικές τιμές. Μπορούν, όπως συχνά το έχουν κάνει, να δείχνουν το ενδιαφέρον τους για το περιβάλλον. Μπορούν να εκπληρώνουν τον ιστορικό τους ρόλο της ευρείας και δίκαιης κατανομής οικονομικής ισχύος. Μπορούν να συμβάλουν στην αναβάθμιση των κοινοτήτων στις οποίες είναι εγκατεστημένοι. Μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα που είναι σε θέση να βοηθήσουν τον εαυτό τους, ώστε να αποφύγουν τη φτώχεια. Μπορούν να βοηθήσουν τη συνεργασία ανθρώπων με διαφορετικά πολιτιστικά στοιχεία, διαφορετικές θρησκείες και διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις. Οι συνεταιρισμοί μπορούν πολλά να προσφέρουν στον κόσμο και μόνο με τη στήριξή τους στις παραδόσεις της διαφορετικότητας και με τη φροντίδα πιο αποτελεσματικής εξυπηρέτησης των αναγκών των μελών τους.

6. Η δήλωση της Συνεταιριστικής Ταυτότητας πρέπει, συνεπώς, να εξετάζεται υπό την ιστορική, σύγχρονη και μελλοντική έννοια. Το υπόλοιπο αυτού του κεφαλαίου επεξεργάζεται συνοπτικά κάθε τμήμα της Δήλωσης από αυτές τις τρεις πλευρές.

Ο Ορισμός του Συνεταιρισμού

1. Η Δήλωση ορίζει το συνεταιρισμό ως εξής: «Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».

2. Αυτός ο ορισμός έχει σκοπό να ορίζει το ελάχιστο. Δεν αποσκοπεί στην περιγραφή του «τέλειου» συνεταιρισμού. Σκοπίμως έχει μεγάλο εύρος, αναγνωρίζοντας ότι τα μέλη στα διάφορα είδη των συνεταιρισμών θα συνδέονται διαφορετικά και ότι τα μέλη πρέπει να έχουν κάποια ελευθερία στην οργάνωση των υποθέσεών τους. Ελπίζεται ότι αυτός ο ορισμός θα φανεί χρήσιμος στην προετοιμασία νομοθεσίας, στην εκπαίδευση μελών και στη σύνταξη εγχειριδίων.

3. Ο ορισμός δίνει έμφαση στα ακόλουθα χαρακτηριστικά του συνεταιρισμού:

(α) Ο συνεταιρισμός είναι αυτόνομος, δηλαδή όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητος από την κυβέρνηση και από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

(β) Αποτελεί μια «ένωση προσώπων». Αυτό σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί είναι ελεύθεροι να ορίζουν τα «πρόσωπα» με οποιαδήποτε νομική μορφή επιλέγουν. Πολλοί πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί ανά τον κόσμο επιλέγουν να αποδέχονται μόνο φυσικά πρόσωπα. Πολλοί άλλοι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί

αποδέχονται «νομικά πρόσωπα», που σε πολλές νομοθεσίες περιλαμβάνουν εταιρείες, παρέχοντας σε αυτά τα ίδια δικαιώματα όπως και σε κάθε άλλο μέλος. Οι συνεταιρισμοί σε άλλες βαθμίδες, εκτός από τους πρωτοβάθμιους, κατέχονται συνήθως από άλλους συνεταιρισμούς. Σε όλες τις περιπτώσεις, η φύση της δημοκρατικής τους πρακτικής αποτελεί θέμα το οποίο πρέπει να αποφασίζεται από τα μέλη.

(γ) Τα πρόσωπα ενώνονται «εθελοντικά». Η συμμετοχή στο συνεταιρισμό δεν πρέπει να είναι αναγκαστική. Τα μέλη πρέπει να είναι ελεύθερα, έχοντας υπόψη τους σκοπούς και τους πόρους του συνεταιρισμού, να μετέχουν ή να αποχωρούν.

(δ) Τα μέλη του συνεταιρισμού «αντιμετωπίζουν τις κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές τους ανάγκες». Αυτό το σημείο του ορισμού τονίζει ότι οι συνεταιρισμοί συγκροτούνται από μέλη για το προσωπικό τους και το αμοιβαίο όφελος. Κανονικά, οι συνεταιρισμοί πρέπει να δραστηριοποιούνται στα πλαίσια της αγοράς και γι' αυτό πρέπει να λειτουργούν αποτελεσματικά και συνετά. Οι περισσότεροι από αυτούς υπάρχουν κυρίως για να εξυπηρετούν οικονομικούς σκοπούς, αλλά έχουν κοινωνικές και πολιτιστικές επιδιώξεις, επίσης. Με τον όρο «κοινωνικές» εννοείται η επίτευξη κοινωνικών στόχων, όπως η παροχή υγειονομικών υπηρεσιών ή παιδικής μέριμνας. Τέτοιες δραστηριότητες πρέπει να διεξάγονται με οικονομικό τρόπο, ώστε να παρέχουν τα είδη των υπηρεσιών που ωφελούν τα μέλη. Οι συνεταιρισμοί πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν πολιτιστικούς στόχους, ανταποκρινόμενοι στα ενδιαφέροντα και στις επιθυμίες των μελών. Ως παραδείγματα αναφέρονται η ενίσχυση για την προώθηση της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, η προώθηση της ειρήνης, η χορηγία για αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες και η βελτίωση των σχέσεων στην κοινότητα. Πραγματικά, στο μέλλον η υποβοήθηση δημιουργίας καλύτερων συνθηκών ζωής – πολιτιστικής, διανοητικής και πνευματικής – μπορεί να καταστεί ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους παροχής ωφελημάτων εκ μέρους των συνεταιρισμών προς τα μέλη τους και υποβοήθησης των κοινοτήτων τους.

Οι ανάγκες των μελών μπορεί να είναι ασυνήθεις και περιορισμένες, μπορεί να είναι ποικιλόμορφες, μπορεί να είναι κοινωνικές και πολιτιστικές καθώς και αποκλειστικά οικονομικές, αλλά, οποιεσδήποτε και αν είναι, αποτελούν τον κεντρικό σκοπό για τον οποίο υπάρχει ο συνεταιρισμός.

(ε) Ο συνεταιρισμός είναι «μια συνιδιόκτητη και δημοκρατικά διοικούμενη επιχείρηση». Αυτή η φράση τονίζει ότι εντός του συνεταιρισμού η εξουσία επιμερίζεται μεταξύ μελών σε δημοκρατική βάση. Το διπλό χαρακτηριστικό της ιδιοκτησίας και της δημοκρατικής διοίκησης είναι στοιχεία εξαιρετικού ενδιαφέροντος για τη διαφοροποίηση των συνεταιρισμών από άλλα είδη φορέων, όπως επιχειρήσεων που κατευθύνονται από την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή από την κυβέρνηση. Κάθε συνεταιρισμός είναι επίσης μια «επιχείρηση», με την έννοια ότι αποτελεί έναν οργανωμένο φορέα, ο οποίος δραστηριοποιείται στην αγορά. Οφείλει, κατά συνέπεια, να εξυπηρετεί τα μέλη του δραστήρια και αποτελεσματικά.

Αξίες - Η Πρώτη Πρόταση

1. Η συνεταιριστική κίνηση έχει μια βαθιά και αξιόλογη ιστορία. Κατά τη διάρκεια καθεμιάς από τις τελευταίες δέκα γενεές της ανθρώπινης ιστορίας πολλοί θεωρητικοί σε διάφορα μέρη του κόσμου πραγματοποίησαν σημαντικές συμβολές στη συνεταιριστική σκέψη. Σημαντικό μέρος της συνεταιριστικής σκέψης αφιερώθηκε στις συνεταιριστικές αξίες.

Επιπλέον, οι συνεταιρισμοί ανά τον κόσμο έχουν αναπτυχθεί μέσα σε ένα πλούσιο φάσμα κατευθύνσεων πίστης, περιλαμβανομένων όλων των μεγάλων θρησκειών και ιδεολογιών του κόσμου. Με δεδομένο ότι οι συνεταιριστικοί ηγέτες και οι συνεταιριστικές ομάδες έχουν σε μεγάλο βαθμό επηρεαστεί από αυτές τις κατευθύνσεις πίστης, κάθε συζήτηση για αξίες στα πλαίσια των συνεταιρισμών πρέπει αναπόφευκτα να περιλάβει βαθιά ριζωμένους προβληματισμούς σχετικά με την κατάλληλη ηθική συμπεριφορά.

Κατά συνέπεια, η επίτευξη ενός συγκερασμού σχετικά με τις ουσιώδεις συνεταιριστικές αξίες είναι ένα περίπλοκο, μολονότι αναπόφευκτα αποδοτικό, εγχείρημα.

Μεταξύ 1990 και 1992, υπό τη διεύθυνση του Σουηδού κ. Sven Ake Book, μέλη της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης και ανεξάρτητοι ερευνητές ασχολήθηκαν σε εκτεταμένες συζητήσεις με τη φύση των συνεταιριστικών αξιών. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης παρουσιάζονται στο βιβλίο «*Συνεταιριστικές Αξίες σε ένα Μεταβαλλόμενο Κόσμο*» (Co-operation Values in a Changing World), που εγράφη από τον κ. Book και εκδόθηκε από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση. Το βιβλίο αυτό, μαζί με το βιβλίο «*Οι Συνεταιριστικές Αρχές: Σήμερα και Αύριο*» (Co-operative Principles: Today and Tomorrow), του W.P. Watkins, αποτέλεσαν κυρίως το θεωρητικό περιεχόμενο από το οποίο προέκυψε η Δήλωση για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα. Τα βιβλία αυτά συνιστώνται θερμά σε όποιον επιθυμεί να εμβαθύνει στο θέμα.

2. Η πρώτη πρόταση των αξιών στη Δήλωση του 1995 αναφέρει: «Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτευθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης».

3. Η «αυτοβοήθεια» στηρίζεται στην πεποίθηση ότι οι άνθρωποι μπορούν και θα έπρεπε να αγωνίζονται να κατευθύνουν την τύχη τους. Οι συνεταιριστές όμως πιστεύουν ότι η πλήρης ατομική ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε συνάρτηση με τους άλλους. Ως άτομο ο καθένας περιορίζεται σε ό,τι μόνος του μπορεί να προσπαθήσει να κάνει, σε ό,τι ένας μπορεί να επιτύχει. Με κοινή ενέργεια και αμοιβαία ευθύνη, καθένας μπορεί να επιτύχει περισσότερα, ιδιαίτερα με την αύξηση της συλλογικής επιρροής στην αγορά και έναντι των κυβερνήσεων. Τα άτομα αναπτύσσονται επίσης διαμέσου της συλλογικής δράσης με τις δεξιότητες που αποκτούν κατά την υποβοήθηση της ανάπτυξης του συνεταιρισμού τους, με την κατανόηση της οποίας απολαμβάνουν από τους συναδέλφους τους, με τη γνώση σε βάθος που αποκτούν για την ευρύτερη κοινωνία της οποίας αποτελούν μέρος. Από αυτές τις πλευρές, οι συνεταιρισμοί αποτελούν φορείς που ενισχύουν τη διαρκή εκπαίδευση και ανάπτυξη όλων

όσων ασχολούνται με αυτούς.

4. Η «αυτευθύνη» σημαίνει ότι τα μέλη αναλαμβάνουν την ευθύνη για το συνεταιρισμό τους – για την ίδρυση και τη συνεχή δραστηριότητά του. Επιπλέον, τα μέλη έχουν την ευθύνη προβολής του συνεταιρισμού τους στις οικογένειές τους, στους φίλους και τους γνωστούς τους. Τέλος, η «Αυτευθύνη» σημαίνει ότι τα μέλη είναι υπεύθυνα για να διασφαλίσουν ότι ο συνεταιρισμός τους παραμένει ανεξάρτητος από άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

5. Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στην ισότητα. Η στοιχειώδης μονάδα του συνεταιρισμού είναι το μέλος, το οποίο είναι φυσικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών προσώπων. Αυτή η στήριξη στην ανθρώπινη προσωπικότητα είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά που διακρίνουν το συνεταιρισμό από επιχειρήσεις που διοικούνται κατά τις επιταγές του κεφαλαίου. Τα μέλη έχουν δικαίωμα συμμετοχής, δικαίωμα ενημέρωσης, δικαίωμα να ακούγεται η φωνή τους και δικαίωμα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων. Τα μέλη πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους με τρόπο που να διασφαλίζει την ισότητα όσο το δυνατόν περισσότερο, διασφάλιση που μερικές φορές είναι δύσκολη σε μεγάλους συνεταιρισμούς ή σε ενώσεις συνεταιρισμών. Στην πραγματικότητα, η φροντίδα επίτευξης και διατήρησης της ισότητας αποτελεί μια συνεχή πρόκληση για όλους τους συνεταιρισμούς. Σε τελική ανάλυση είναι τόσο θέμα επιδίωξης διεξαγωγής επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και απλή παράθεση κανόνων.

6. Με όμοιο τρόπο, η επίτευξη ισοτιμίας εντός του συνεταιρισμού αποτελεί μια διαρκή και ατελείωτη πρόκληση. Η ισοτιμία αναφέρεται πρωταρχικά στον τρόπο μεταχείρισης των μελών στο συνεταιρισμό. Πρέπει να έχουν ισότιμη μεταχείριση ως προς τον τρόπο που αμείβονται για τη συνεργασία τους στον συνεταιρισμό, συνήθως μέσω των επιστροφών πλεονασμάτων, τις εξατομικευμένες επ' ονόματί τους προσθήκες στο αποθεματικό κεφάλαιο ή τις εκπτώσεις επί των επιβαρύνσεων.

7. Η τελευταία λειτουργική αξία είναι η «αλληλεγγύη». Η αξία αυτή έχει μακροχρόνια και ένδοξη ιστορία στη διεθνή συνεταιριστική κίνηση. Στους συνεταιρισμούς η αξία αυτή επιβεβαιώνει ότι η συνεταιριστική δραστηριότητα δεν είναι απλώς μια παραλλαγμένη έκφραση ατομικού συμφέροντος. Ο συνεταιρισμός είναι κάτι περισσότερο από μια ένωση προσώπων. Είναι επίσης μια έκφραση συλλογικότητας. Τα μέλη έχουν την ευθύνη να διασφαλίζουν ότι όλα τα μέλη έχουν όσο γίνεται πιο δίκαιη μεταχείριση, ότι στη σκέψη κυριαρχεί πάντοτε το γενικό συμφέρον, ότι καταβάλλεται συνεχής προσπάθεια για τη δίκαιη μεταχείριση των εργαζομένων στο συνεταιρισμό (είτε είναι μέλη, είτε όχι) καθώς και των μη μελών που συνεργάζονται με το συνεταιρισμό.

Η αλληλεγγύη επίσης σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος και για τα συλλογικά συμφέροντα των μελών του. Ειδικότερα ο συνεταιρισμός σε κάποιο βαθμό εκπροσωπεί τη χρηματική και κοινωνική περιουσία που ανήκει στην ομάδα, περιουσία που αποτελεί αποτέλεσμα των κοινών ενεργειών και της συμμετοχής. Με την έννοια αυτή, η αξία της αλληλεγγύης επισημαίνει το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί είναι κάτι περισσότερο από απλές συναθροίσεις

ατόμων. Είναι εκφάνσεις της συλλογικής ισχύος και της αμοιβαίας ευθύνης.

Περαιτέρω, «αλληλεγγύη» σημαίνει ότι οι συνεταιριστές και οι συνεταιρισμοί αποτελούν μια ενότητα. Αποβλέπουν στη δημιουργία μιας ενωμένης συνεταιριστικής κίνησης διεθνώς. Συνεργάζονται με κάθε πρακτικό τρόπο για τον εφοδιασμό των μελών με αρίστης ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες στις χαμηλότερες τιμές. Εργάζονται από κοινού για να παρουσιάσουν μια κοινή εικόνα στο κοινό και στις κυβερνήσεις. Δέχονται ότι υπάρχει μια ταύτιση μεταξύ όλων των συνεταιρισμών, ανεξάρτητα από τους διαφορετικούς σκοπούς τους και το διαφορετικό τους περιεχόμενο.

Τέλος, χρειάζεται να τονισθεί ότι η αλληλεγγύη είναι ακριβώς η αφετηρία και το αποτέλεσμα της αυτοβοήθειας και της αμοιβαίας βοήθειας, των δύο θεμελιωδών εννοιών που βρίσκονται στο επίκεντρο της συνεταιριστικής φιλοσοφίας. Είναι αυτή η φιλοσοφία που διακρίνει τους συνεταιρισμούς από τις άλλες μορφές οικονομικής οργάνωσης.

Σε μερικές χώρες οι έννοιες της αυτοβοήθειας και της αμοιβαίας βοήθειας έχουν αγνοηθεί από τις κυβερνήσεις και εκεί οι συνεταιρισμοί έχουν οργανωθεί με κυβερνητική πρωτοβουλία, ενίσχυση και οικονομική υποστήριξη. Το ατυχές αποτέλεσμα στις περιπτώσεις αυτές ήταν συνεταιριστικές κινήσεις που κατευθύνονται και διοικούνται από κυβερνητικά όργανα. Είναι ουσιώδες, συνεπώς, να γίνει κατανοητή και σεβαστή η έννοια της αλληλεγγύης των συνεταιριστών και των συνεταιρισμών, που στηρίζεται στην αυτοβοήθεια και στην αμοιβαία υπευθυνότητα, ειδικότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και σε βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες επίσης.

Αξίες - Η Δεύτερη Πρόταση

1. Η δεύτερη πρόταση των αξιών αναφέρει: «Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών, τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της δημοσιότητας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους».

2. «Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών...», γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι όλες οι μεγάλες συνεταιριστικές κινήσεις έχουν στην αφετηρία τους μεγάλες προσωπικότητες, άνδρες και γυναίκες, με εξαιρετη συμβολή ως «πρωτεργάτες». Τέτοιες προσωπικότητες, όπως οι Σκαπανείς της Ροτσντέιλ, ο Φρειδερίκος Γουλιέλμος Ραϊφφάιζεν (F.W. Raiffeisen), ο Έρμαν Σούλτσε-Ντέλιτς (H. Schulze-Delitzsch), ο Φίλιππος Μπουσέ (F. Buchez), ο Επίσκοπος Γκρούντβιχ (Bishop Grundvig) και ο Αλφόνσος Ντεζαρντέν (A. Desjardins), μνημονεύονται από τις συνεταιριστικές κινήσεις τις οποίες βοήθησαν να ξεκινήσουν και θαυμάζονται επίσης από συνεταιριστές άλλων κινήσεων. Η συμβολή τους, επιπλέον, ήταν πολύ περισσότερο από πρακτική, ήταν και ηθική και εξίσου σημαντικός ήταν ο πραγματισμός τους. Ταυτόχρονα, η συνεταιριστική κίνηση κάθε χώρας έχει τους δικούς της πρωτεργάτες, άνδρες και γυναίκες, των οποίων οι πρακτικές και ηθικές αξίες είναι εμφανώς ακόμη σημαντικές.

Αυτή η αναφορά στους «πρωτεργάτες» αποβλέπει στο να αποτίσει τιμή στη μνήμη τους.

3. Μπορεί όμως σωστά να παρατηρηθεί ότι οι ηθικές αξίες που εμπνέουν τους συνεταιρισμούς επηρεάζουν επίσης τις δραστηριότητες και μερικών επιχειρήσεων κεφαλαίου και μερικών κρατικών οργανισμών. Περιλαμβάνονται, όμως, διότι κατέχουν μια ειδική θέση στις συνεταιριστικές παραδόσεις. Ιδιαίτερα οι ηθικές αξίες είχαν εξέχουσα σημασία στις διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών, όπως αναδύθηκαν κατά το 19ο αιώνα. Είναι επίσης προφανείς σε πολλούς από εκείνους που υπήρξαν υπεύθυνοι για τη μεγέθυνση και ανάπτυξη της κίνησης κατά τα χρόνια που μεσολάβησαν.

4. Πολλοί από τους πρώτους συνεταιρισμούς του 19ου αιώνα και προφανώς ο συνεταιρισμός των Σκαπανέων της Ροτσντέιλ περιείχαν ειδική αναφορά στην εντιμότητα. Πραγματικά οι προσπάθειες τους διακρίνονταν στην αγορά, σε ένα βαθμό, διότι επέμεναν στην έντιμη μέτρηση, την υψηλή ποιότητα και τις λογικές τιμές. Οι εργατικοί συνεταιρισμοί σε όλη την ιστορία τους είναι ευφύμως γνωστοί για τις προσπάθειές τους να καθιερώσουν έντιμα συστήματα ανοιχτής διαχείρισης. Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί απέκτησαν εξαιρετική υπόληψη σε ολόκληρο τον κόσμο λόγω του έντιμου τρόπου με τον οποίο διεξήγαν τις δραστηριότητές τους, ειδικότερα όσον αφορά τον υπολογισμό των τόκων. επί πολλές δεκαετίες οι γεωργικοί συνεταιρισμοί άνθησαν λόγω της αφοσίωσής τους στην υψηλή ποιότητα και στην έντιμη καταγραφή των χαρακτηριστικών των προϊόντων τους.

5. Εκτός από την ειδική παράδοση της εντιμότητας, οι συνεταιρισμοί φιλοδόξησαν να έχουν έντιμες συναλλαγές με τα μέλη τους και αυτό στη συνέχεια οδήγησε σε έντιμες συναλλαγές με μη μέλη. Για τον ίδιο λόγο αποκλίνουν υπέρ της κοινοποίησης των οικονομικών τους στοιχείων. Είναι συλλογικές οργανώσεις, οι οποίες παρουσιάζουν τακτικά στα μέλη τους, στο κοινό και στις κυβερνήσεις σημαντικές πληροφορίες για τις οικονομικές τους δραστηριότητες.

6. Οι υπόλοιπες ηθικές αξίες πηγάζουν από τις ειδικές σχέσεις που έχουν οι συνεταιρισμοί με τις κοινότητές τους. Είναι ανοικτοί σε μέλη αυτών των κοινοτήτων και δεσμεύονται να βοηθούν άτομα ώστε να βοηθήσουν τον εαυτό τους. Κατά ένα μέρος είναι συλλογικοί φορείς που καλύπτουν μία ή περισσότερες κοινότητες. Έχουν κληρονομήσει παραδόσεις μέριμνας για την υγεία των ατόμων της κοινότητας. Για το λόγο αυτό έχουν υποχρέωση να επιδιώκουν να είναι κοινωνικά υπεύθυνοι «σε όλες τις δραστηριότητές τους».

Μέσα στα όρια των οικονομικών δυνατοτήτων τους, πολλοί συνεταιρισμοί έχουν επίσης επιδείξει μια θαυμαστή ικανότητα να φροντίζουν για τους άλλους. Πολλοί από αυτούς έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές συμβολές σε ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους στις κοινότητές τους. Πολλοί επίσης, έχουν χορηγήσει εκτεταμένη βοήθεια για συνεταιριστική ανάπτυξη σε όλο τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Αυτό αποτελεί μια παράδοση για την οποία οι συνεταιριστές μπορούν να είναι

υπερήφανοι. Αντανakλά μια αξία την οποία πρέπει να τονίζουν.

7. Εν ολίγοις, η εντιμότητα, η δημοσιότητα, η κοινωνική υπευθυνότητα και η φροντίδα για τους άλλους αποτελούν αξίες που μπορούν να βρεθούν σε όλα τα είδη των οργανώσεων, αλλά είναι ιδιαίτερα πειστικές και αναντίρρητες στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις.

Αρχές - Ένα Εισαγωγικό Σχόλιο

1. Πολλοί αντιλαμβάνονται τις αρχές ως χαλύβδινες εντολές οι οποίες πρέπει να ακολουθούνται κατά γράμμα. Κατά μια έννοια αυτό είναι αληθές κατά το ότι οι αρχές θα έπρεπε να δίνουν το μέτρο αναφοράς. Κατά μια άλλη έννοια θα έπρεπε να περιορίζουν, ακόμη και να απαγορεύουν, ορισμένες ενέργειες και να ενθαρρύνουν άλλες.

Οι αρχές όμως είναι κάτι περισσότερο από εντολές. Είναι επίσης οδηγοί για να κρίνεται η συμπεριφορά και για να λαμβάνονται αποφάσεις. Δεν αρκεί να τίθεται το ερώτημα αν ένας συνεταιρισμός ακολουθεί το γράμμα των αρχών. Αυτό που είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς είναι αν ακολουθεί το πνεύμα τους, αν το όραμα που κάθε αρχή μεταφέρει, ατομικά ή συλλογικά, αποτυπώνεται στις καθημερινές δραστηριότητες του συνεταιρισμού.

Από αυτή την άποψη, οι αρχές δεν είναι ένας τετριμμένος κατάλογος προς περιοδική και πανηγυρική αναθεώρηση. Είναι πλαίσια ενεργοποίησης, ενεργοποιοί παράγοντες, μέσω των οποίων οι συνεταιρισμοί μπορούν να αδράξουν το μέλλον.

2. Οι αρχές, που αποτελούν την καρδιά των συνεταιρισμών, δεν είναι ανεξάρτητες η μια από την άλλη. Συνδέονται σε μια ευαίσθητη ισορροπία. Όταν μία αγνοείται, όλες υποβαθμίζονται. Οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να κρίνονται αποκλειστικά με βάση μια από τις αρχές. Πρέπει να αποτιμώνται από το πόσο σωστά τηρούν τις αρχές στο σύνολό τους.

3. Στη Δήλωση του 1995 αναφέρονται επτά αρχές. Εθελοντική και Ελεύθερη Συμμετοχή, Δημοκρατική Διοίκηση από τα Μέλη, Οικονομική Συμμετοχή των Μελών, Αυτονομία και Ανεξαρτησία, Εκπαίδευση, Άσκηση στην Εφαρμογή και Πληροφόρηση, Συνεργασία μεταξύ Συνεταιρισμών και Ενδιαφέρον για την Κοινότητα. Οι πρώτες τρεις αρχές στην ουσία τους αναφέρονται στην εσωτερική δυναμική, που είναι τυπική για κάθε συνεταιρισμό. Οι τέσσερις τελευταίες επηρεάζουν τόσο την εσωτερική λειτουργία όσο και τις εξωτερικές σχέσεις των συνεταιρισμών.

Η Αρχή της «Εθελοντικής και Ελεύθερης Συμμετοχής»

1. Στο ξεκίνημα της απλής πρότασης που εξηγεί την αρχή, τονίζεται ότι «Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις». Αυτό επιβεβαιώνει την καθοριστική σημασία που έχει το να επιλέγουν τα άτομα εθελοντικά να δημιουργούν δεσμό με το συνεταιρισμό τους. Τα άτομα δεν ονοματίζονται συνεταιριστές. Πρέπει να τους δοθεί η ευκαιρία να μελετήσουν και να κατανοήσουν τις αξίες

τις οποίες τηρούν οι συνεταιρισμοί. Πρέπει να τους επιτρέπεται να συμμετέχουν ελεύθερα.

Εντούτοις, σε πολλές χώρες ανά τον κόσμο, οικονομικές πιέσεις ή κυβερνητικοί κανόνες επιδίωξαν μερικές φορές να ωθήσουν τα άτομα να γίνουν μέλη κάποιων συνεταιρισμών. Στις περιπτώσεις αυτές οι συνεταιρισμοί έχουν μια ειδική ευθύνη, να διασφαλίσουν ότι όλα τα μέλη συμμετέχουν πλήρως, ώστε να οδηγηθούν να υποστηρίξουν με τη θέλησή τους τους συνεταιρισμούς τους.

2. Η φράση συνεχίζει με αναφορά στον τρόπο με τον οποίο συνεταιρισμοί δέχονται μέλη. Δηλώνει ότι οι συνεταιριστικές οργανώσεις είναι «ανοιχτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας». Η δήλωση αυτή επιβεβαιώνει μια γενική δέσμευση, θεμελιώδη αναγνώριση της θεμελιώδους αξιοπρέπειας όλων των ατόμων και, πραγματικά, όλων των λαών.

3. Η φράση «ανοιχτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους..» επισημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί συνιστώνται για ειδικούς σκοπούς. Σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να εξυπηρετούν αποτελεσματικά μια ορισμένη κατηγορία μελών ή έναν περιορισμένο αριθμό μελών. Για παράδειγμα, οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί ουσιαστικά υπηρετούν αλιείς, οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί μπορούν να προσφέρουν στέγη σε συγκεκριμένο αριθμό μελών, οι εργατικοί συνεταιρισμοί μπορούν να απασχολήσουν μόνο έναν περιορισμένο αριθμό μελών. Με άλλα λόγια, μπορεί να υπάρχουν κατανοητοί και αποδεκτοί λόγοι για ένα συνεταιρισμό να θέτει περιορισμό στον αριθμό μελών.

4. Η φράση «επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους», υπενθυμίζει στα μέλη ότι έχουν υποχρεώσεις προς το συνεταιρισμό τους. Οι υποχρεώσεις αυτές διαφέρουν κάπως μεταξύ συνεταιρισμών, αλλά περιλαμβάνουν την άσκηση του δικαιώματος ψήφου, τη συμμετοχή στις συνελεύσεις, τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού και την καταβολή εισφορών όταν οι ανάγκες το επιβάλλουν. Υπάρχει ένα σύνολο υποχρεώσεων που πρέπει συνεχώς να τονίζεται, αλλά το οποίο θα πρέπει να αποφέρει σημαντικά οφέλη, τόσο για τα μέλη όσο και για το συνεταιρισμό.

5. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να επιβεβαιώνουν, με θετικές ενέργειες, ότι δεν υπάρχουν εμπόδια συμμετοχής εξαιτίας του φύλου. Επιπλέον, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των γυναικών σε ίσους αριθμούς στα προγράμματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης ηγετικών ικανοτήτων.

6. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει επίσης να πλησιάζουν, είτε με τις δικές τους δραστηριότητες είτε με την υποβοήθηση ίδρυσης νέων συνεταιρισμών, όλες τις γνωστές πληθυσμιακές ομάδες και μειονότητες, που είναι σε θέση να ωφεληθούν από μια συνεταιριστική επιχείρηση. Αφετηρία αυτής της ενέργειας δεν πρέπει να είναι η φιλανθρωπία αλλά το αποτέλεσμα μιας προσεκτικής, πρακτικής και καινοτόμου εκτίμησης των δυνατοτήτων της συνεταιριστικής δράσης.

7. Η αρχή της Συμμετοχής απαγορεύει επίσης διακρίσεις βασιζόμενες σε «κοινωνικά» χαρακτηριστικά. Το «κοινωνικά» αναφέρεται πρωταρχικά σε διακρίσεις αναφερόμενες στην κοινωνική τάξη. Από τα πρώτα χρόνια της η συνεταιριστική κίνηση επιδίωξε να συνδέσει άτομα από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις. Πραγματικά, αυτό το χαρακτηριστικό διέκρινε τους συνεταιρισμούς από κάποιες άλλες ιδεολογίες του 19ου αιώνα.

Το «κοινωνικά» αναφέρεται επίσης στα πολιτιστικά στοιχεία, στα οποία θα μπορούσαν να περιληφθούν εθνικά και σε μερικές περιπτώσεις στοιχεία εθνικής ταυτότητας. Αυτό όμως αποτελεί ένα δύσκολο θέμα, καθόσον κάποιοι συνεταιρισμοί συγκροτούνται ειδικά από πολιτικές ομάδες και πολύ συχνά από μειονοτικές πολιτιστικές ομάδες. Αυτοί οι συνεταιρισμοί έχουν κάθε δικαίωμα να υπάρχουν, υπό τον όρο ότι δεν παρεμποδίζουν τη συγκρότηση παρόμοιων συνεταιρισμών από άλλες πολιτιστικές ομάδες, δεν εκμεταλλεύονται μη μέλη στις κοινότητές τους και αποδέχονται τις ευθύνες τους για προώθηση της ανάπτυξης της συνεταιριστικής κίνησης στις περιοχές τους.

8. Η αρχή περιλαμβάνει επίσης αναφορά στη «φυλή». Σε διάφορα σχέδια αυτής της έκθεσης, που κυκλοφόρησαν πριν από το Συνέδριο, η αναφορά στη φυλή είχε παραλειφθεί. Δεν είχε περιληφθεί με την πεποίθηση ότι ακόμη και η ιδέα της «φυλής» δεν έπρεπε να είναι αποδεκτή ως ορθός τρόπος κατηγοροποίησης ανθρώπινων όντων. Η «φυλή» μπορεί να συνεπάγεται βιολογικές διαφορές, μια άποψη που κατά τα τελευταία 150 χρόνια έχει προκαλέσει διχασμός στην ανθρώπινη οικογένεια, που απέληξαν σε φανατισμούς, πολέμους και γενοκτονίες.

Συζητήσεις με συνεταιριστές ανά τον κόσμο, όμως, οδήγησαν στην άποψη ότι παράλειψη αναφοράς στη «φυλή» θα μπορούσε να οδηγήσει σε παρανοήσεις. Κάποιοι, π.χ. που δεν είναι εξοικειωμένοι με τη θεμελιώδη φιλοσοφική θέση της συνεταιριστικής κίνησης, ίσως να έφθαναν στο συμπέρασμα ότι είναι αποδεκτό να αποκλείονται άτομα με κριτήριο τη «φυλή». Για το λόγο αυτό έχει περιληφθεί στην αρχή για τη Συμμετοχή, που έγινε αποδεκτή από το Συνέδριο, ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία για τη θέση της συνεταιριστικής κίνησης στο θέμα αυτό. Ίσως, όταν οι αρχές θα επανεξεταστούν την επόμενη φορά, η αναφορά αυτή θα μπορέσει να παραλειφθεί.

9. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να είναι ανοικτοί σε άτομα ανεξάρτητα από τις πολιτικές πεποιθήσεις τους. Από το ξεκίνημά της η συνεταιριστική κίνηση έχει ενθαρρύνει άτομα με διαφορετικά πολιτικά πιστεύω και διαφορετικές ιδεολογίες να συνεργάζονται. Με την έννοια αυτή έχει προσπαθήσει να υπερβεί τις παραδοσιακές ιδεολογίες που έχουν δημιουργήσει τόσο πολλή ένταση, αναστάτωση και πολέμους κατά τα τέλη του 19ου και κατά τον 20ό αιώνα. Αυτή η ικανότητα του θεσμού να συνδέει μεταξύ τους διαφορετικούς ανθρώπους για κοινούς στόχους αποτελεί, πράγματι, μια από τις μεγάλες ελπίδες που προσφέρει η συνεταιριστική κίνηση στον 21ο αιώνα.

10. Όλοι σχεδόν οι συνεταιρισμοί δέχονται μέλη ανεξάρτητα από τη θρησκεία τους. Υπάρχουν ορισμένοι, πιο συχνά πιστωτικοί συνεταιρισμοί, που συγκροτούνται από εκκλησίες και θρησκευτικές κοινότητες. Αυτές οι συνεται-

ριστικές οργανώσεις δεν αναιρούν την αρχή, εφόσον δεν παρεμποδίζουν τη συγκρότηση παρόμοιων συνεταιρισμών από άλλες θρησκευτικές ομάδες, δεν εκμεταλλεύονται μη μέλη των κοινοτήτων τους, συνεργάζονται με άλλους συνεταιρισμούς με κάθε δυνατό τρόπο και αποδέχονται τις ευθύνες τους για ενθάρρυνση της ανάπτυξης της συνεταιριστικής κίνησης, γενικότερα, στις περιοχές τους.

11. Η αρχή για τη Συμμετοχή διασυνδέεται στενά με τις αρχές για την Εκπαίδευση και τη Δημοκρατική Διοίκηση. Η συμμετοχή μπορεί να ανταποκριθεί στο ρόλο της μόνο όταν τα μέλη είναι ενημερωμένα και όταν υπάρχουν αποδοτικές επικοινωνίες μεταξύ των μελών, των αιρετών ηγετών, των υπευθύνων της διαχείρισης και (όπου υπάρχουν) των υπαλλήλων.

Επιπλέον, τα μέλη αισθάνονται ότι συμμετέχουν μόνο όταν ζητείται η γνώμη τους και αισθάνονται τη βεβαιότητα ότι θα ακουστεί. Με την έννοια αυτή, ενώ υπάρχει ανάγκη για τους αιρετούς ηγέτες, τους μάντζερς και το προσωπικό να έχουν τα απαραίτητα προσόντα, πρέπει επίσης να είναι ικανοί να κατανοούν πλήρως τα μέλη τους ανεξάρτητα από θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις, φύλο ή ιδιαιτερότητες συμπεριφοράς, πολιτιστική ή κοινωνική υποδομή.

12. Η «Συμμετοχή» είναι ενδεχομένως η πιο ισχυρή —αλλά συχνά η πιο υποτιμημένη— από όλες τις αρχές. Στην ουσία της σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρχει μια ειδική σχέση μεταξύ του συνεταιρισμού και των ανθρώπων που ουσιαστικά υπηρετεί. Αυτή η σχέση θα πρέπει να καθορίζει τις δραστηριότητες που αναλαμβάνει ο συνεταιρισμός, να επηρεάζει τον τρόπο διεκπεραίωσης των δραστηριοτήτων αυτών και να διαμορφώνει τα σχέδια για το μέλλον. Επιπλέον, αναγνώριση του κεντρικού ρόλου της «συμμετοχής» των μελών πρέπει να σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί θα είναι ταγμένοι να προσφέρουν εξαιρετικού επιπέδου υπηρεσίες στα μέλη, τον κύριο λόγο της ύπαρξής τους.

Η Αρχή της «Δημοκρατικής Διοίκησης εκ μέρους των Μελών»

1. Η λέξη «Δημοκρατία» είναι σύνθετη. Μπορεί πρακτικά να θεωρηθεί ως απάρθρωση δικαιωμάτων. Πράγματι, ο αγώνας για τα δημοκρατικά δικαιώματα σε πολιτικό επίπεδο αποτελεί ένα κοινό θέμα στην ιστορία των τελευταίων δύο αιώνων. Στους συνεταιρισμούς, η «δημοκρατία» περιλαμβάνει θέματα δικαιωμάτων ή, καλύτερα, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Αλλά επίσης σημαίνει περισσότερο, όπως καλλιέργεια του πνεύματος της δημοκρατίας στο εσωτερικό των συνεταιρισμών, έναν ατέρμονα, δύσκολο, πολύτιμο και ακόμη ουσιώδη στόχο.

Η πρώτη πρόταση αυτής της αρχής στη Δήλωση του 1995 αναφέρει: «Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις διοικούμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων». Αυτή η πρόταση τονίζει ότι τα μέλη συγκροτούν την κορυφαία διοίκηση των συνεταιρισμών τους. Τονίζει επίσης ότι ασκούν τη διοίκηση με δημοκρατικό τρόπο. Περαιτέρω, επιβεβαιώνει το δικαίωμα των μελών να συμμετέχουν ενεργά στον καθορισμό κατευθύνσεων πολιτικής και στη

λήψη σημαντικών αποφάσεων.

Σε πολλούς συνεταιρισμούς αυτή η ενεργός συμμετοχή συμβαίνει στις γενικές συνελεύσεις στις οποίες συζητούνται θέματα πολιτικής, λαμβάνονται μεγάλης σημασίας αποφάσεις και εγκρίνονται σημαντικές ενέργειες. Σε άλλους συνεταιρισμούς, όπως σε συνεταιρισμούς εργατών, πωλήσεως ή συνεταιρισμούς κατοικίας, τα μέλη συνεχώς συμμετέχουν στις καθημερινές διαδικασίες του συνεταιρισμού.

2. Σε όλους τους συνεταιρισμούς, «άνδρες και γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη». Η πρόταση αυτή υπενθυμίζει στους αιρετούς εκπροσώπους ότι κατέχουν τα αξιώματά τους κατ' ανάθεση με σκοπό την άμεση και τη μακροχρόνια ωφέλεια των μελών. Οι συνεταιρισμοί δεν «ανήκουν» στους αιρετούς αξιωματούχους περισσότερο από ό,τι «ανήκουν» στους υπαλλήλους που λογοδοτούν σε αυτούς τους αξιωματούχους. Οι συνεταιρισμοί ανήκουν στα μέλη και όλοι οι αιρετοί εκπρόσωποι λογοδοτούν, κατά την περίοδο εκλογών αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους, γαι τις ενέργειές τους, στα μέλη.

3. Η τρίτη πρόταση αυτής της αρχής αναφέρει: «Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) και στους συνεταιρισμούς ανωτέρου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο».

Η διατύπωση αυτή περιγράφει τους συνηθισμένους κανόνες ψηφοφορίας στους συνεταιρισμούς. Ο κανόνας για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς είναι προφανής. Ο κανόνας ψηφοφορίας στα άλλα επίπεδα, πλην του πρωτοβάθμιου, αφήνεται ανοικτός, με την πεποίθηση ότι οι ίδιες οι επιμέρους συνεταιριστικές κινήσεις είναι περισσότερο σε θέση να ορίσουν τι είναι δημοκρατικό στις δεδομένες συνθήκες.

Σε πολλούς δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους συνεταιρισμούς έχουν υιοθετηθεί συστήματα αναλογικής ψήφου που να αντανakλούν τα διαφορετικά ενδιαφέροντα, το μέγεθος σε αριθμό μελών στους μετέχοντες συνεταιρισμούς και την ένταση συνεργασίας των συμμετεχόντων συνεταιρισμών. Τέτοιες ρυθμίσεις θα πρέπει να επανεξετάζονται περιοδικά και δεν είναι συνήθως ικανοποιητικό ένα σχήμα κατά το οποίο οι μικρότεροι συνεταιρισμοί έχουν τόσο μικρή επιρροή ώστε να αισθάνονται ότι ουσιαστικά αποκλείονται.

Η Αρχή της «Οικονομικής Συμμετοχής των Μελών»

1. Η αρχή αναφέρει: «Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη.

Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς:

- α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία ένα μέρος τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητο,
- β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό, και
- γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη».

2. Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν με τρόπο ώστε το κεφάλαιο είναι ο υπηρέτης και όχι ο κύριος της οργάνωσης. Οι συνεταιρισμοί υπάρχουν για να εξυπηρετούν τις ανάγκες των ανθρώπων και η αρχή περιγράφει πώς τα μέλη επενδύουν στο συνεταιρισμό τους και πώς αποφασίζουν να διαθέτουν τα πλεονάσματα.

3. «Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού τους». Η διατύπωση αυτή ισχυροποιεί τόσο την ανάγκη να συνεισφέρουν τα μέλη κεφάλαιο στο συνεταιρισμό τους όσο και την πραγματοποίηση αυτής της συμβολής με ισοτιμία. Στην πράξη μπορούν να συνεισφέρουν κεφάλαιο με τέσσερις τρόπους.

Πρώτον, στους περισσότερους συνεταιρισμούς, από τα μέλη ζητείται να επενδύουν με συνεταιριστική μερίδα ή μερίδες για να μπορούν να συμμετέχουν ως μέλη και να αντλούν οφέλη από αυτή τη συμμετοχή. Μόνο σπανίως αυτή η «μερίδα ή μερίδες» συμμετοχής πρέπει να απολαμβάνουν οποιονδήποτε τόκο.

Δεύτερον, καθώς οι συνεταιρισμοί αυξάνουν την ευημερία τους, μπορούν να συνιστούν αποθεματικά, σχηματιζόμενα από παρακράτηση από τα θετικά αποτελέσματα των δραστηριοτήτων της οργάνωσης. Κανονικά, όλα ή ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό από αυτά τα θετικά αποτελέσματα αποτελούν συλλογικό κτήμα, αντανakλώντας τα συλλογικά επιτεύγματα των μελών που υποστήριξαν το συνεταιρισμό τους. Σε πολλές νομοθεσίες αυτό το συλλογικό «κεφάλαιο» δεν διανέμεται στα μέλη, ούτε και όταν ο συνεταιρισμός διαλυθεί. Συνήθως διανέμεται σε κοινοτικές επιχειρήσεις ή άλλους συνδεδεμένους συνεταιρισμούς.

Τρίτον, οι συνεταιρισμοί μπορεί να έχουν ανάγκες σε κεφάλαιο πολύ μεγαλύτερες από ό,τι μπορούν να αποταμιεύσουν από τις οικονομικές τους δραστηριότητες. Πολλοί συνεταιρισμοί προσδοκούν ότι τα μέλη τους θα συνεισφέρουν τακτικά ένα μέρος από τα διανεμόμενα πλεονάσματα με κάποιον εναλλασσόμενο τρόπο ή μέχρι τη συνταξιοδότησή τους. Στις περιπτώσεις αυτές οι συνεταιρισμοί δεν καταβάλλουν τόκο, αλλά τα μέλη ωφελούνται από τη συνεχιζόμενη συμμετοχή και τη μελλοντική διανομή πλεονασμάτων.

Τέταρτον, οι συνεταιρισμοί μπορεί να χρειαστούν να κάνουν ειδικές προσκλήσεις στα μέλη για πρόσθετες επενδύσεις. Περισσότεροι, αλήθεια, θα έπρεπε ίσως να το κάνουν αυτό. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι ορθό να καταβάλλεται τόκος στις επενδύσεις αυτού του είδους αλλά σε «λογικό» ύψος. Ο καταβαλλόμενος τόκος στις επενδύσεις αυτές θα πρέπει να είναι σε ένα ανταγωνιστικό και όχι κερδοσκοπικό ύψος, όπως π.χ. στο κυβερνητικά καθοριζόμενο ή στο κανονικό τραπεζικό επιτόκιο.

4. Τα μέλη επίσης αποφασίζουν για τα κεφάλαια των συνεταιρισμών τους. Δύο τρόποι προσφέρονται για το σκοπό αυτό. Πρώτον, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο οι συνεταιρισμοί αντλούν κεφάλαια για τις δραστηριότητές τους, τον τελευταίο λόγο για όλες τις αποφάσεις τον έχουν τα μέλη. Δεύτερον, τα μέλη πρέπει να έχουν το δικαίωμα να έχουν στη συλλογική ιδιοκτησία τους τουλάχιστον ένα μέρος από το κεφάλαιό τους, ως έκφραση των συλλογικών επιτευγμάτων τους.

5. Όταν οι δραστηριότητες των συνεταιρισμών δημιουργούν πλεονάσματα, τα μέλη έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να αποφασίσουν για τη χρησιμοποίηση αυτών των πλεονασμάτων. Κατανέμουν αυτά τα πλεονάσματα σε οποιονδήποτε ή σε όλους από τους ακόλουθους σκοπούς:

(α) Μπορεί να επιλέξουν την ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους, «ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία ένα μέρος τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητο». Η αντιμετώπιση αυτή, η οποία για πολλούς συνεταιρισμούς θα έπρεπε να είναι ο συνήθης τρόπος χρησιμοποίησης πλεονασμάτων που δεν αποδίδονται στα μέλη, είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας του συνεταιρισμού.

(β) Μπορεί να επιλέξουν να επιστρέψουν ένα μέρος στα μέλη, που συνήθως ονομάζεται «επιστροφή» (ή μέρος), με βάση τη συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Αυτός είναι ο παραδοσιακός τρόπος ανταμοιβής των μελών για την υποστήριξή τους προς το συνεταιρισμό.

(γ) Μπορούν να υποστηρίξουν άλλες δραστηριότητες που εγκρίνονται από τα μέλη.

Μια από τις πιο σημαντικές δραστηριότητες που μπορούν – και θα έπρεπε – να επιλέγουν προς υποστήριξη είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της συνεταιριστικής κίνησης σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Η Αρχή της «Αυτονομίας και Ανεξαρτησίας»

1. Οι συνεταιρισμοί σε όλα τα μέρη του κόσμου επηρεάζονται πάρα πολύ από τις σχέσεις τους με το κράτος. Οι κυβερνήσεις καθορίζουν το νομοθετικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι συνεταιρισμοί μπορούν να λειτουργούν. Στα πλαίσια της φορολογικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής τους, οι κυβερνήσεις μπορούν να υποβοηθούν ή να προξενούν βλάβη σε ό,τι αφορά τους συνεταιρισμούς. Για το λόγο αυτό, όλοι οι συνεταιρισμοί οφείλουν να αγρυπνούν και να αναπτύσσουν ανοικτές και ξεκάθαρες σχέσεις με τις κυβερνήσεις.

Επίσης, η αρχή της Αυτονομίας εισάγει την ουσιαστική ανάγκη των συνεταιρισμών να είναι αυτόνομοι, με τον ίδιο τρόπο που οι επιχειρήσεις οι ελεγχόμενες από το κεφάλαιο, είναι αυτόνομες στις σχέσεις τους με τις κυβερνήσεις.

2. Η αρχή αναφέρει: «Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους. Εάν συνάπτουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλούν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, είναι σ' αυτό ελεύθεροι, ακολουθώντας κανόνες που δια-

σφαλιζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη και διατηρούν τη συνεταιριστική αυτονομία».

3. Με την αναφορά σε «άλλους φορείς», η αρχή αναφέρεται στο γεγονός ότι ανά τον κόσμο όλο και περισσότεροι συνεταιρισμοί συμμετέχουν σε κοινές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες με επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα και δεν υπάρχει ένδειξη ότι αυτή η τάση θα αντιστραφεί. Τονίζει, όμως, πόσο σημαντικό είναι να διατηρούν τελικά οι συνεταιρισμοί την ελευθερία τους να κατευθύνουν τις τύχες τους οποτεδήποτε συνάπτουν τέτοιες συμφωνίες.

Η Αρχή «Εκπαίδευση, Πρακτική Εξάσκηση και Πληροφόρηση»

1. Η συνεταιριστική κίνηση έχει μακρόχρονη και αξιοσημείωτη σύνδεση με την εκπαίδευση. Η αρχή του 1995 αναφέρει:

«Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και πρακτική εξάσκηση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Παρέχουν πληροφόρηση στο κοινό — ιδιαίτερα στους νέους και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης — σχετικά με τη φύση και τα οφέλη της συνεργασίας».

2. Η αρχή τονίζει τη ζωτική σημασία που έχει η εκπαίδευση και η πρακτική εξάσκηση στους συνεταιρισμούς. Η εκπαίδευση εννοεί πολύ περισσότερα από απλή διοχέτευση πληροφοριών ή ενθάρρυνση χρησιμοποίησης των υπηρεσιών του συνεταιρισμού. Σημαίνει διανοητική προσπάθεια των μελών, των αιρετών μελών της διοίκησης, των διευθυντικών στελεχών και των υπαλλήλων να αντιληφθούν πλήρως τη συνθετότητα και τον πλούτο της συνεταιριστικής σκέψης και δράσης. Πρακτική εξάσκηση σημαίνει τη βεβαιότητα ότι όλοι εκείνοι που συνδέονται με τους συνεταιρισμούς έχουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να φέρουν σε πέρας αποτελεσματικά τις υποχρεώσεις τους.

Η εκπαίδευση και η πρακτική εξάσκηση έχουν επίσης σημασία, διότι παρέχουν εξαιρετικές ευκαιρίες για την κατανόηση, εκ μέρους των ηγετών των συνεταιρισμών, των αναγκών των μελών τους. Πρέπει να πραγματοποιούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτιμούν συνεχώς τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού και να υποδεικνύουν τρόπους βελτίωσης της λειτουργίας και προσφοράς νέων υπηρεσιών. Ένας συνεταιρισμός που ενθαρρύνει αποτελεσματική των αμφίπλευρη επικοινωνία μεταξύ μελών και ηγετών, ενώ λειτουργεί αποδοτικά, σπανίως θα αποτύχει.

3. Η αρχή καταλήγει αναγνωρίζοντας ότι οι συνεταιρισμοί έχουν ειδική ευθύνη να πληροφορηθούν τους νέους και τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης (π.χ. πολιτικούς, δημοσίους υπαλλήλους, εκπροσώπους των μέσων μαζικής επικοινωνίας και εκπαιδευτικούς) αναφορικά με «τη φύση και τα οφέλη» της συνεργασίας. Κατά τις πρόσφατες δεκαετίες, πάρα πολλοί συνεταιρισμοί σε πάρα πολλές χώρες έχουν αγνοήσει αυτή την υποχρέωση. Αν οι συνεταιρισμοί πρόκειται να παίξουν στο μέλλον τους ρόλους για τους οποίους είναι ικανοί,

αυτή η πληροφόρηση συνιστά μια υποχρέωση που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί καλύτερα. Οι άνθρωποι δεν θα εκτιμήσουν και δεν θα υποστηρίξουν κάτι που δεν κατανοούν.

Η Αρχή «Συνεργασία μεταξύ Συνεταιρισμών»

1. Η αρχή αναφέρει: «Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μεγίστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους διαμέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου».

Η αρχή αυτή η οποία περιλήφθηκε για πρώτη φορά στην αναδιατύπωση των αρχών το 1996, έχει ακολουθηθεί σε διαφορετικούς βαθμούς από την περίοδο του 1850. Ποτέ δεν ήταν πιο σημαντική ως αρχή όσο στην περίοδο του 1990. Οι συνεταιρισμοί πρέπει να είναι ελεύθεροι, ιδιαίτερα από κυβερνητικές παρεμβάσεις, όταν επεξεργάζονται συμμαχίες, συγχωνεύσεις και κοινές επιχειρήσεις μεταξύ τους στην προσπάθειά τους να επιτύχουν την πλήρη τους απόδοση.

Πραγματικά, οι συνεταιρισμοί μπορούν να μεγιστοποιήσουν το ρόλο τους διαμέσου πρακτικής, δραστήριας συνεργασίας μεταξύ τους. Μπορούν να επιτύχουν αρκετά σε τοπικό επίπεδο, αλλά πρέπει συνεχώς να προσπαθούν να επιτύχουν τα οφέλη των μεγάλων επιχειρήσεων, διατηρώντας ταυτόχρονα τα πλεονεκτήματα της τοπικής συμμετοχής και ιδιοκτησίας. Είναι δύσκολη η εξισορρόπηση των ενδιαφερόντων: μια μόνιμη πρόκληση για όλες τις συνεταιριστικές δομές και μια δοκιμασία της συνεταιριστικής ευρηματικότητας.

Οι συνεταιρισμοί ανά τον κόσμο πρέπει πιο συχνά να ανακαλύπτουν τις δυνατότητες για περισσότερες κοινές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Πρέπει να συμμετέχουν σ' αυτές με πρακτικό τρόπο, προστατεύοντας προσεκτικά τα συμφέροντα των μελών ακόμη και όταν τα αναβαθμίζουν. Πρέπει να εξετάζουν, πολύ πιο συχνά από ό,τι στο παρελθόν, τις δυνατότητες για κοινές δραστηριότητες σε διεθνές επίπεδο. Πραγματικά, καθώς τα εθνικά κράτη χάνουν την ικανότητά τους να ελέγχουν τη διεθνή οικονομία, οι συνεταιρισμοί έχουν μια μοναδική ευκαιρία να προστατεύσουν και να διευρύνουν τα άμεσα συμφέροντα των κοινών ανθρώπων.

2. Οι συνεταιρισμοί πρέπει επίσης να αναγνωρίσουν, ακόμη περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν, την αναγκαιότητα ενδυνάμωσης των οργανώσεων και των δραστηριοτήτων υποστήριξης. Είναι σχετικά εύκολο να αφοσιωθεί κανείς σε έναν συγκεκριμένο συνεταιρισμό ή σε μια κατηγορία συνεταιρισμών. Δεν είναι πάντοτε εύκολο να συνειδητοποιηθεί ότι υπάρχει ένα γενικό συνεταιριστικό ενδιαφέρον, στηριζόμενο στην αξία της αλληλεγγύης και στην αρχή της συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών. Γι' αυτό είναι αναγκαίες οι οργανώσεις γενικής συνεταιριστικής υποστήριξης. Έτσι αποκτά εξαιρετική σημασία για τις διάφορες κατηγορίες των συνεταιρισμών, να διασυνδέονται μεταξύ τους όταν συζητούν με την κυβέρνηση ή προωθούν «το συνεταιριστικό τρόπο» στο κοινό.

Η Αρχή «Ενδιαφέρον για την Κοινότητα»

Οι συνεταιρισμοί είναι οργανώσεις που υπάρχουν πρωταρχικά για να παράγουν οφέλη για τα μέλη τους. Εξαιτίας της στενής διασύνδεσης με τα μέλη, συνήθως σε ορισμένο γεωγραφικό χώρο, οι συνεταιρισμοί συχνά συνδέονται επίσης στενά και με τις κοινότητές τους. Έχουν ειδική ευθύνη, να διασφαλίσουν τη διατήρηση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των κοινοτήτων τους. Έχουν την ευθύνη να εργάζονται σταθερά για την περιβαλλοντική προστασία αυτών των κοινοτήτων. Επαφίεται στα μέλη να αποφασίσουν την έκταση και τους ειδικούς τρόπους με τους οποίους ο συνεταιρισμός θα προσφέρει υπηρεσίες στην κοινότητα. Δεν είναι όμως μια ευθύνη την οποία τα μέλη πρέπει να επιδιώξουν να αποφύγουν.

Συμπέρασμα

Οι συνεταιριστικές αρχές, αθροιστικά, αποτελούν το αίμα για τη ζωή της συνεταιριστικής κίνησης. Πηγάζοντας από τις αξίες που έχουν διαποτίσει τη συνεταιριστική κίνηση από το ξεκίνημά της, διαμορφώνουν τις δομές και καθορίζουν τις συμπεριφορές που συνιστούν τα διακριτικά χαρακτηριστικά της κίνησης. Αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές μέσω των οποίων οι συνεταιριστές πασχίζουν να αναπτύξουν τις συνεταιριστικές τους οργανώσεις. Είναι από τη φύση τους πρακτικές αρχές, που διαμορφώθηκαν τόσο από την εμπειρία γενεών όσο και από τη φιλοσοφική σκέψη. Είναι, συνεπώς, ελαστικές και εφαρμόζονται με διαφορετικό βαθμό λεπτομέρειας στις διαφορετικές κατηγορίες συνεταιρισμών και σε διαφορετικές συνθήκες. Περισσότερο από όλα, απαιτούν από τους συνεταιριστές να αποφασίζουν, π.χ. για τη φυσιογνωμία της δημοκρατίας στις οργανώσεις τους, για τους ρόλους των διαφορετικών μεριδιούχων και για τη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων που παράγονται. Συνιστούν τα ουσιώδη ποιοτικά στοιχεία που καθιστούν τους συνεταιριστές αποδοτικούς, τους συνεταιρισμούς διαφορετικούς και τη συνεταιριστική κίνηση πολύτιμη.

Μετάφραση: Κ. Παπαγεωργίου

(Στο επόμενο τεύχος το Β' Μέρος)

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΧΡ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ

Κείμενο Αριστ. Ν. Κλήμη

Πέθανε το Μάιο 1996, σε μεγάλη ηλικία από γεροντική εξάντληση, ο πολύ αξιόλογος επιστήμονας και ιδεολόγος συνεταιριστής, αγαπητός επί 10ετίες φίλος Χαρίλαος Παπαχρίστου.

Με λίγα λόγια, επιγραμματικά μπορεί να διατυπωθεί γι' αυτόν ότι ήταν ανήσυχη φυσιογνωμία, «καιομένη λαμπάδα», δημοκράτης, χριστιανός, φιλόπατρις, επιστήμονας, αγροτιστής, συνεταιριστής, ανθρωπιστής (με την πραγματική σημασία των όρων αυτών). Ήταν πνεύμα ευρύ, άνθρωπος της προσφοράς που έδινε διαρκώς τις γνώσεις του και τη δραστηριότητά του και το πιστεύω του, ως κινητήρια δύναμη σε ενέργειες ποικίλης μορφής και έντασης, για το καλό των αγροτών, των συνεταιρισμών, των φίλων, της κοινωνίας. Άνθρωπος αδιάφορος για τίτλους, πρωτοκαθεδρίες, τιμές και υλικά αγαθά.

Τον Χαρίλαο Παπαχρίστου τον εγνώριζα κατά την πρώτη παραμονή μου στην Αθήνα (1934-1938) ως σπουδαστής, φοιτητής, μικρός υπάλληλος στη νεοϊδρυμένη τότε (1935) Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών και στην ΑΤΕ. Τον εγνώριζα ως φίλο του Τζωρτζάκη, νέο στην ηλικία και νεαρό στην εμφάνιση γεωπόνου-συνεταιριστή, ανώτερο στέλεχος τότε της ΑΤΕ. Είχε διατελέσει Δ/ντής της Ομοσπονδίας Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης ως διάδοχος του μεγάλου συνεταιριστή Ντίνου Μαλούχου. Ήταν απλός, ομιλητικός, αξιόλογος, ανήσυχος.

Όταν αργότερα υπηρετούσα στο Υπ/μα Μυτιλήνης της ΑΤΕ (όπου είχα μετατεθεί ως ανεπιθύμητος στην «Εθνική» Συνομοσπονδία της 4ης Αυγούστου όπου δημιουργούσα ζητήματα σε επηρμένους καθεστωτικούς) κατέφθασε μια μέρα από την Αθήνα ο ειδικός τεχνικός Επιθεωρητής της ΑΤΕ στα αλιευτικά Χαρίλαος Παπαχρίστου. Εκείνη την εποχή οι βαθμοί ήταν βαθμοί, οι θέσεις ήταν θέσεις και τα ανώτερα σε βαθμό και αρμοδιότητες στελέχη του Κεντρικού Καταστήματος ήταν κάτι το πολύ αξιόλογο (για πολλά), η άφιξή τους για ειδική υπηρεσία ήταν αξιοπρόσεχτη και η υπηρεσιακή επαφή μαζί τους απαιτούσε μεγάλη προσοχή, οι εκθέσεις τους είχαν συνέπειες.

Αφού συνεργάστηκε με το Διευθυντή του Υπ/τος και τους γεωπόνους που κλήθηκαν εκεί, ο κλητήρας μου γνώρισε ότι με θέλει αμέσως ο Διευθυντής στο Γραφείο του. Εκεί ο Χαρ. Παπαχρίστου άφησε να εκδηλωθεί όλη του η εκτίμηση στο πρόσωπό μου (είχα ήδη δημοσιεύσει αρκετά συνεταιριστικά, πέρα από τη δραστηριότητά μου στην Αθήνα το 1934-1938), μου έφερε τους χαιρετισμούς από αξιόλογους ανθρώπους του Κεντρικού και από συνεταιριστές και ζήτησε από το Διευθυντή να τον συνοδεύσω — μαζί με τον τεχνικό — στην περιήγησή του στα αλιευτικά χωριά της Λέσβου όπου θα έκανε επαφές με τους ψαράδες για θέμα-

τα αλιευτικής πίστωσης, αλιευτικών συνεταιρισμών και γενικότερα για την ενίσχυση και πρόοδο του κλάδου. Κατά την περιοδεία αυτή δύο ημερών, πολλά άκουσα, πολλά κουβέντιασα, πολλά έμαθα, πολλά εκτίμησα από τις γνώσεις του, την αγάπη του στους απλούς ανθρώπους της θάλασσας και των χωριών, για τους Συνεταιρισμούς και για τη νέα προσπάθεια να ξανοιχτεί η ΑΤΕ στην υποστήριξη και του κλάδου αλιείας με διάφορα μέτρα και μέσα.

Λίγο αργότερα, κατά την Κατοχή, με τις πολύ λίγες εποικοινωνίες που υπήρχαν με την Αθήνα, μάθαινα ότι ο Παπαχρίστου ήταν Πρόεδρος του Συλλόγου των υπαλλήλων της ΑΤΕ με πολλές προσπάθειες και κινητοποιήσεις και ότι συνεργαζόταν με τους Αθαν. Ρουσόπουλο (καθηγητή του Πολυτεχνείου) τον Θ. Τζωρτζάκη και άλλους για την οργάνωση Καταναλωτικών Συνεταιρισμών για την ανακούφιση την επισιτιστική των εργαζομένων σε όλους τους κλάδους¹.

Όταν το 1946 μετατέθηκα στην Αθήνα (και αποσπάσθηκα στη Συνομοσπονδία - με αίτησή της - για να βοηθήσω στην επάνοδό της στο σωστό συνεταιριστικό δρόμο όπου ανέλαβα, ανάμεσα στα άλλα, την έκδοση του περιοδικού της «*Η Φωνή των Συνεταιρισμών*» που διηύθυνα, παρά τις νέες επιστρατεύσεις μου, έως και το 1950) τον ξανασυνάντησα, δραστήριο πάντα και μαχητικό, να κινείται συνεχώς μεταξύ των ανωτάτων στελεχών των Δ/νσεων Τεχνικής, Αγροτικής Πίστωσης, Συνεταιρισμών και να τα βομβαρδίζει με τις απόψεις του για διεύρυνση του έργου της ΑΤΕ, για μεγαλύτερη προσοχή στον απλό αγρότη, για τους Συνεταιρισμούς (και πολλά άλλα που δεν είναι δυνατό να αναπτυχθούν εδώ). Και λυπηθήκαμε πολύ όλοι τότε που ένας τέτοιος Άνθρωπος πιάστηκε σε μια «εκκαθαριστική» ενέργεια και εκτοπίστηκε στην Αφρική — ευτυχώς μόνο για λίγο διάστημα — από το αριστεροφάγο τότε καθεστώς των εκλογών του 1946, που δεν μπορούσε να διακρίνει τους πραγματικά επικίνδυνους από τους ανθρωπιστές και αξιοσέβαστους δημοκράτες.

Επί 10ετίες, στη συνέχεια, η συνεργασία μας υπήρξε μεγάλη — τόσο όσο ήμουνα στη Συνομοσπονδία και δημοσίευα κείμενά του στη «*Φωνή των Συνεταιρισμών*» όσο και όταν επέστρεψα το 1950 στην ΑΤΕ — σε γενικότερα θέματα (που δεν είναι δυνατό να εκτεθούν εδώ). Ιδιαίτερη πάντως υπήρξε η συμβολή του και η συνεργασία μας στα θέματα της αναπτύξεως των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών και των Σχολικών Συνεταιρισμών (για τους τελευταίους κυρίως μετά την αποχώρησή του από την ΑΤΕ το 1958 και τον διορισμό του ως μέλους του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου στο Υπουργείο Παιδείας λόγω των ειδικών γνώσεών του για τεχνική παιδεία κλπ.). Η συνεργασία μας συνεχίστηκε και μετά την αναχώρησή του στη Γαλλία όπου έμεινε πολλά χρόνια, μελέτησε, εργάστηκε και τιμήθηκε με ειδικό μετάλλιο.

Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να αναφερθώ στον Χαρ. Παπαχρίστου σε πολλές σελίδες του περιοδικού «*Θέματα Συνεταιρισμών*» που διηύθυνα και δημοσίευσα αξιόλογα κείμενά του από τη Γαλλία για τις νέες συνθήκες της ΕΟΚ και τις γενικότερες επιδράσεις και εξελίξεις στις χώρες με ανταγωνιστική οικονομία (για τη Γεωργία, τους Συνεταιρισμούς κλπ.). Σλ. Σχετικά στις σελ. 1255, 1438, 2419, 2467, 2544, 2687, 3277, 3967, 4062, 4215, 4425, 4531, 5128, 5285,

1. Βλ. το κείμενό του στα «*Θέματα Συνεταιρισμών*» το 1983 σελ. 5640 για τη συνεταιριστική προσπάθεια κατά την Κατοχή.

5490. Βλ. και στη σελ. 3785 (για τον Ντ. Μαλούχο). Και στη σελ. 3462 για το ανάτυπο του «ο Συνεργατισμός στη Γαλλία»

Αξιόλογη υπήρξε η συνεργασία του και στο περιοδικό αυτό (τη «Συνεταιριστική Πορεία») με αρκετά καθοδηγητικά κείμενά του.

Στο έργο και την προσωπικότητά του αναφέρεται και πολυσέλιδο κείμενό μου που έχει τεθεί ως πρόλογος στο βιβλίο του *Οι Συνεταιρισμοί στις Χώρες με ελεύθερη ανταγωνιστική οικονομία* (το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε και στην εφημ. «Αγροτική» 15-11-1982 για να ενημερωθούν οι χιλιάδες των αναγνωστών της στις εξελίξεις και να φροντίσουν όσοι διοικούσαν τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις να λάβουν έγκαιρα τα απαιτούμενα μέτρα).

Αναφορές επίσης στην προσωπικότητα και το έργο του υπάρχουν στους τριετόμους του έργου μου «*Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*» καθώς και στον τέταρτο που κυκλοφορεί τώρα (βλ. σελ. 767, 768, 810, 877, 918, 949, 1052, 1252, 1572, 1586, 1613, 1642, 1663, 1672, 1681, 1684, 1685 και άλλες).

Βιογραφικά στοιχεία, σπουδές, σταδιοδρομία βλ. στη σελ. 175 του παραπάνω βιβλίου του. Πίνακα των κυριότερων (έως το 1982) δημοσιευμάτων του βλ. στις σελ. 176 και 177 του ίδιου βιβλίου.

Είναι πολλά ακόμα εκείνα τα αξιέπαινα που θα έπρεπε να γραφούν για την προσφορά του. Αιωνία του η μνήμη.

Έχω τη γνώμη ότι θα ήταν πολύ χρήσιμη και για σήμερα η αναδημοσίευση εδώ και του Προλόγου μου στο βιβλίο του του 1982 αφού τα μεγάλα προβλήματα της προσαρμογής της γεωργίας και των συνεταιρισμών υπάρχουν και σήμερα και θα υπάρχουν· και συνεπώς πρέπει να δίνεται η σχετική ενημέρωση σε όσους αιρετούς και υπηρεσιακούς θέλουν να συμβουλευούνται τις γνώσεις των ειδικών. Ο πρόλογος είναι ο ακόλουθος:

«Το βιβλίο αυτό του Χαρίλ. Παπαχρίστου (που κυκλοφορεί στη σειρά των Εκδόσεων «Συνεργασία» της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως)² είναι, κατ' αρχήν, ένα πανόραμα όπου φαίνεται ζωντανά η ανάπτυξη και η λειτουργία των γεωργικών συνεταιρισμών (όλων των βαθμών και εξειδικεύσεων) στις χώρες με ελεύθερη ανταγωνιστική οικονομία (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι χώρες της ΕΟΚ).

(2) Όπως είναι γνωστό στη σειρά των εκδόσεων «Συνεργασία» έχουν κυκλοφορήσει τα επόμενα βιβλία, γραμμένα από ειδικούς κύρους στα θέματα που πραγματεύονται:

1. Θ. Τζωρτζάκη, «Συνεργατισμός». Από την εφαρμογή στην Ελλάδα». Αθήνα 1980, σ. 326.
2. Αριστ. Ν. Κλήμη, «Τι είναι και τι δεν είναι ο Συνεργατισμός-Συνεταιρισμός», Αθήνα 1980, σελ. 174. Δεύτερη έκδοση 1982.
3. Γ. Ααμψίδη, «Τα Αγροτικά μας», Αθήνα 1981, σελ. 375.
4. Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Μελετών στο Παρίσι (Απόδοση Δ. Μαυρογιαννη), «Οι Συνεταιριστικές Αρχές. Χθες, Σήμερα, Αύριο», Αθήνα 1982, σελ. 200.
5. Νικ. Αρ. Κλήμη, «Ελληνική Βιβλιογραφία, 1901-1980, Συνεταιρισμών - Αγροτικής Οικονομίας - Αγροτικής Πολιτικής» (στοιχειοθετείται). Αλλά τελικά δεν εκδόθηκε τότε.

Σαν τέτοιο πανόραμα το βιβλίο είναι πολύτιμο αφού δεν υπάρχει παρόμοιό του (και με σύγχρονα, σχετικά, στοιχεία) στην Ελληνική βιβλιογραφία. Ο αναγνώστης ενημερώνεται, σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό, για τους τομείς όπου οι συνεταιρισμοί των αγροτών αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους, για τους κανόνες που ρυθμίζουν τη λειτουργία τους, για τους παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξή τους και γενικά για όλο το μηχανισμό και για όλες τις εφαρμογές στις διάφορες χώρες. Ενημερώνεται, γνωρίζει το Συνεταιρισμό τόσο θεωρητικά όσο και - κυρίως - στις ποικίλες εφαρμογές του στις διάφορες χώρες της Ευρώπης, Αμερικής κλπ. Με τα στοιχεία που δίδονται σήμερα μπορεί να κάνει τις συγκρίσεις του, να πάρει παραδείγματα εφαρμογών, να γνωρίσει τις δυσκολίες και τις επιτυχίες και γενικά να αποκτήσει όλη την ευρύτερη συνεταιριστική γνώση, ιδιαίτερα απαραίτητη τώρα που τόσες συζητήσεις και τόσοι σχεδιασμοί γίνονται στη χώρα μας για τη συνεταιριστική οργάνωση και επέκταση (που βέβαια πρέπει να γίνει σωστά).

Πέρα όμως από το συνεταιριστικό πανόραμα και τις συνεταιριστικές εφαρμογές, οι σελίδες του βιβλίου μάς περιγράφουν και όλο το σύγχρονο αγροτικό θέμα και πρόβλημα, όλα τα μέτρα και όλους τους θεσμούς που δημιουργήθηκαν και που ισχύουν στις διάφορες χώρες για την οργάνωση και ανάπτυξη της γεωργίας ώστε να εξασφαλίζεται η απαραίτητη ισορροπία (χρήσιμη και στους παραγωγούς και στους καταναλωτές) και να εξουδετερώνεται η κερδοσκοπία των ισχυρών εκείνων μεσαζόντων που επιδιώκουν να υποτάξουν τους παραγωγούς και τους καταναλωτές με πανεθνικές και διεθνικές κερδοσκοπικές εταιρείες παραγωγής, επεξεργασίας και διακινήσεως-εμπορίας των ειδών διατροφής (που άρχισαν να ρίχνουν τα δίχτυα τους και στην Ελλάδα).

Ιδιαίτερα στα δύο τελευταία κεφάλαια του βιβλίου εξετάζονται λεπτομερειακά όλοι οι μηχανισμοί που υπάρχουν στις αγοραπωλησίες των αγροτικών προϊόντων, οι τρόποι κατά τους οποίους δρα ο κεφαλαιοκρατικός μηχανισμός (ατομικός και εταιρικός) για την εκμετάλλευση των παραγωγών και των καταναλωτών, ο νέος οικονομικός θεσμός της «ένταξης» των μικρών στην παντοδυναμία των ισχυρών. Και προβάλλεται — με εφαρμογές — η πολύμορφη συμβολή των συνεταιριστικών οργανώσεων για την απόκρουση αυτής της επιδιώξεως και για την οργάνωση της παραγωγής-διαθέσεως κατά τρόπο που να εξασφαλίζονται τα δίκαια συμφέροντα των παραγωγών αλλά και των καταναλωτών.

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουμε σήμερα στην Ελλάδα (ως αγρότες, ως κράτος, ως καταναλωτές) υπήρξαν πριν από 10ετίες - και εν μέρει υπάρχουν - και στις άλλες χώρες (και μάλιστα της ΕΟΚ). Και πριν από δεκάδες χρόνια άρχισε εκεί η αντιμετώπισή τους ώστε σήμερα να έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλοι θεσμοί και μηχανισμοί. Συνεπώς είναι απαραίτητο να πληροφορηθούμε σωστά και λεπτομερειακά το τι έγινε εκεί στο παρελθόν, το τι γίνεται σήμερα, για τους μηχανισμούς και θεσμούς που έχουν δημιουργη-

θεί, ώστε να επωφεληθούμε από τη γνώση αυτή και να αποφύγομε κλυδωνισμούς και ζημίες από άγνοια, αυτοσχεδιασμούς και εσφαλμένες εφαρμογές μας.

Το περιεχόμενο του βιβλίου είναι συνδυασμός γενικής θεωρητικής αναπτύξεως με πολλές συγκεκριμένες εφαρμογές και λεπτομερειακές πληροφορίες. Συγκεντρώνονται και αποθησαυρίζονται σε αυτό οι πολύχρονες και υψηλού επιπέδου σπουδές του συγγραφέα, η πλήρης γνώση της διεθνούς έρευνας και βιβλιογραφίας για το κάθε θέμα, η πλούσια επί 10ετίες εμπειρία του στην Ελλάδα στα γεωργικά της θέματα και η βαθιά γνώση της σύγχρονης εφαρμογής στην Ευρώπη όπου από 15ετίας διακρίνεται ο συγγραφέας και ασχολείται ενεργά με τα αγροτοσυνεταιριστικά, θεωρητικά και πρακτικά.

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω θερμά τον εκλεκτό επιστήμονα και πολύτιμο φίλο κ. Χαρ. Παπαχρίστου που ανταποκρίθηκε στην επίμονη παράκλησή μου, ασχολήθηκε επί διετία στη συγκέντρωση του υλικού και για τη διατύπωση αυτής της τόσο πολύτιμης εργασίας του.

Είναι βέβαιο ότι από τη μελέτη του βιβλίου αυτού μπορεί να ωφεληθεί σημαντικά η ελληνική συνεταιριστική κίνηση για σωστές προσαρμογές κατά την κρίσιμη αυτή μεταβατική περίοδο. Γι' αυτό και πρέπει να το μελετήσουν (όχι απλώς να το διαβάσουν) όλα τα συνεταιριστικά στελέχη (αιρετά, διευθυντικά, υπαλληλικά) και να εμβαθύνουν, να κάνουν κτήμα τους όλες τις σχετικές γνώσεις, να αποκτήσουν την πείρα των Ευρωπαίων και Αμερικανών αγροτιστών και συνεταιριστών στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προβλημάτων.

Ακόμα το κείμενο του βιβλίου αυτού μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά και όλους τους επιστήμονες, τους πολιτικούς και γενικά τους παράγοντες της ελληνικής δημόσιας ζωής που κατά οποιονδήποτε τρόπο ασχολούνται ή θα ασχοληθούν με αγροτικά και συνεταιριστικά ζητήματα, ώστε το έργο τους (προτάσεις-αποφάσεις) να είναι θετικό και αποδοτικό, να μην κινδυνεύει να καταλήξει σε αποτυχία από ελλιπή γνώση και από αυτοσχεδιασμούς (κάτι που, δυστυχώς, συμβαίνει συχνά).

Ακόμα η πλούσια βιβλιογραφία, τα πορίσματα των ερευνητών και οι εφαρμογές που αναφέρονται σε κάθε θέμα, δίνουν τη δυνατότητα σε όσους το επιθυμούν να προχωρήσουν τη μελέτη τους σε ειδικότερα θέματα που τυχόν τους απασχολούν, είτε ατομικά ως επιστήμονες, είτε ως στελέχη Οργανώσεων και Υπηρεσιών που χειρίζονται τα θέματα αυτά. Είμαι δε βέβαιος ότι ο συγγραφέας κ. Χαρ. Παπαχρίστου θα είναι πρόθυμος (ως επιστήμονας και ως ιδεολόγος αγροτιστής-συνεταιριστής) να υποβοηθήσει κάθε σχετική προσπάθειά τους και να ικανοποιήσει κάθε σχετική παράκλησή τους».

ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΠΡΟΣΘΗΚΗ: Αυτά γράφονταν τότε, το 1982. Και είναι επίκαιρα 100% για σήμερα, με τα όσα θλιβερά βλέπουμε να γίνονται τις τελευταίες μέρες, επειδή ακριβώς δεν έγινε έγκαιρα η αναπροσαρμογή που ήταν απαραίτητη στα αγροτικά και συνεταιριστικά στη Χώρα μας. Και αυτό επειδή οι «αρμόδιοι» δε φροντίζουν να συμβουλευούνται και να εφαρμόζουν τις γνώσεις των ειδικών.

SYNEDIA

ΌΤΑΝ ΛΕΜΕ ΛΙΠΑΣΜΑ ΕΝΝΟΟΥΜΕ ΣΥΝΕΛ

ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΛΑ - ΣΥΝΘΕΤΑ - ΜΙΚΤΑ
ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ
Ή ΣΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΗ ΛΙΠΑΝΣΗ
ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΣ ΥΔΑΤΟΔΙΑΛΥΤΑ
ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΙΧΝΟΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΙΚΑ (ΣΥΝΦΕΡΤ)
ΘΕΙΙΚΟΣ ΧΑΛΚΟΣ - ΘΕΙΑΦΙ
ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΕΔΑΦΟΥΣ - ΦΥΛΛΩΝ - ΝΕΡΩΝ

ΕΓΓΥΗΣΗ ΟΜΑΛΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΔΙΚΤΥΟ
ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Εγγύηση Ποιότητας

ΑΘΗΝΑ: (01) 86 48 715 - 86 48 225. ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: (031) 54 43 30 - 54 43 31. ΒΟΛΟΣ: (0421) 22.536,
ΚΑΒΑΛΑ: (051) 83.69 48 - 83.69.49. ΗΡΑΚΛΕΙΟ: (081) 25.65 43

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΡΤΑΚΗΣ

Πολύ πρόωρα, στα 48 του χρόνια, έφυγε στις 19 Ιουνίου 1996 από κοντά μας ο δικηγόρος και καλός συνεταιριστής Γιώργος Μυρτάκης, ένας άνθρωπος ευαίσθητος στα κοινωνικά μηνύματα, συστηματικός μελετητής των συνεταιριστικών θεμάτων και ταυτόχρονα άνθρωπος της δράσης. Όσοι είχαμε την τύχη να συνεργαστούμε με τον Γιώργο Μυρτάκη θα θυμόμαστε τον ευπροσέγγιο χαρακτήρα του, την ήρεμη επιχειρηματολογία του, που μαρτυρούσε εμπάθυνση στα θέματα και το χαμόγελο με το οποίο διάνθιζε το λόγο του.

Οι συνεταιρισμοί έχασαν ένα σπουδαίο κεφάλαιο με την απώλεια του Γιώργου Μυρτάκη. Τον γοήτευε η συνεταιριστική ιδέα και η δυνατότητα των συνεταιρισμών να διαδραματίσουν έναν ευρύτερο κοινωνικό ρόλο. Ειδικευμένος στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο και ασχολούμενος με την ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία, επιδίωκε την αρμονική σύζευξή τους, ώστε στη δύσκολη συγκυρία και στην προσπάθεια προσέγγισης των οικονομιών οι συνεταιρισμοί να καταλάβουν τη θέση που τους αξίζει.

Ο Γιώργος Μυρτάκης ήταν πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και πτυχιούχος Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Πρόσθετα είχε κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ.

Ήταν δικηγόρος στον Άρειο Πάγο και στο Συμβούλιο Επικρατείας. Η επαγγελματική του δραστηριότητα επικεντρώθηκε σε θέματα που απασχολούσαν τους συνεταιρισμούς. Χειρίσθηκε τα θέματα αυτά από διάφορες θέσεις και με ποικίλες αρμοδιότητες.

Ως Νομικός Σύμβουλος και Προϊστάμενος του Γραφείου Σχέσεων με την Ε.Ο.Κ. της Ελαιουργικής και ως Νομικός Σύμβουλος της Πανελληνίας Ένωσης Καταναλωτικών Συνεταιρισμών, ως συνεργάτης σε θέματα Κοινωνικής Οικονομίας της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης της Ε.Ο.Κ., ως εκπρόσωπος των αγροτικών συνεταιρισμών στις ευρωπαϊκές οργανώσεις COPA και COGECA, ως Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Ενισχύσεως Ελαιολάδου ή ως Σύμβουλος του Υπουργού Γεωργίας, έδωσε τον προσωπικό του αγώνα για τη διεύρυνση του ρόλου των συνεταιρισμών και τη στήριξη των εισοδημάτων των αγροτών.

Η γεμάτη δραστηριότητα και φορτισμένη με ιδανικά πορεία του Γιώργου Μυρτάκη, ο ήρεμος χαρακτήρας και η ευγενική του συμπεριφορά προς όλους, ο πλούτος των γνώσεων και η συνεργασιμότητά του, έμειναν ως φωτεινά σημεία στο διάβα του. Εκτός από την οικογένεια και τους φίλους του, οι συνεταιρισμοί της χώρας στερούνται ένα πολύτιμο σύμβουλο και αγαπητό συνεργάτη, έναν ειλικρινή φίλο.

Κ.Π.

«SINETERISTIKI PORIA»

COOPERATIVE REVIEW

Published by the «FRIENDS OF COOPERATION SOCIETY»,
25 Koumoundourou Str., 104 37 Athens Greece.

CONTENTS OF No 43/1996

	Page
☐ F. Panayotopoulos: Agricultural Credit: The Position of the Banking System Regarding the Agricultural Sector	129
☐ T. Nikolopoulos: The Draft Statutes for the European Cooperative	137
☐ P.A. Theodosiou: Towards an Inter- island Cooperative Cooperation	153
☐ Ian McPherson: The New Cooperative Principles	165
☐ Obituaries: Charilaos Papachristou George Myrtakis	185 191

«ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ»

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τρίμηνη έκδοση του Επιστημονικού - Ιδεολογικού Σωματείου
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Γραφεία: Κουμουνδούρου 25 (4ος όροφος) Αθήνα 10437 (τηλ. 5247.162)

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού

Υπεύθυνος κατά νόμο: Κώστας Παπαγεωργίου, Θησέως 10, Μαρούσι
151.24 - Αθήνα - Τηλ. 8027.807

Συντακτ. Επιτροπή: Γ. Δασκάλου, Β. Δημητριάδου, Ο. Καμινάρη,
Χ. Κανελλακόπουλος, Κ. Παπαγεωργίου

Εισφορές : Για Νομικά Πρόσωπα δρχ. 3.000.

Για φυσικά πρόσωπα δρχ. 2.000 Για φοιτητές δρχ. 1.000

Εμβάσματα: Στον Ταμία κ. Νικ. Πατρίκιο, οδός Καλλιφώς 12
Αθήνα 117.43 (τηλ. 9226.777)

Τυπογραφείο: Νικήτα Κ. Καράλη, Γερανίου 7 - Τηλ. 5233.965

Κυκλοφορία Δεκέμβριος 1996

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΑΠΛΟΤΗΤΑΣ

Συνδετήρας.

Ένα πολυσύνθετο... απλό «εργαλείο».

Λιτό, λειτουργικό, έξυπνο, σίγουρο, ξεχωριστό, οικονομικό,
αποτελεσματικό, αξιόπραστο...

Κάπως έτσι φανταζόμαστε στη ΣΥΝΕΔΙΑ τη Διαφήμιση και κάπως
έτσι προσπαθούμε να την αξιοποιούμε καλύτερα.

Κάπως έτσι, κοντά της, μάθαμε να ΣΥΝΔΕΟΥΜΕ ΤΟ ΑΠΛΟ ΜΕ ΤΟ
ΧΡΗΣΙΜΟ.

SYNEDIA S.A.

ADVERTISING

Καλλιρρόης 103 & Λεωφ. Συγγρού, 176 71 Καλλιθέα - Αθήνα

Τηλεφωνικό Κέντρο: 9213370, Fax: 9213045

ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΑΣ ΑΝΟΙΞΗ!

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
με ανθρώπινο πρόσωπο